

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „Parengiamoji parama“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų projektams, skirtiems 2023–2027 metų vietos plėtros strategijoms parengti, 3 priedas

(Kaimo vietovių VPS forma)

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Vietos veiklos grupės pavadinimas:	Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupė
Vietos plėtros strategijos pavadinimas:	Zarasų – Visagino regiono 2023 – 2029 m. vietos plėtros strategija
Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpis:	2023 - 2029
Ar keičiasi VPS įgyvendinimo teritorija lyginant su 2014-2020 m.? Teminė VPS	☐ Taip ☒ Ne ☒ Taip ☐ Ne
VPS tema	Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas
VPS data:	2023-05-29
VPS versija:	2 versija, patvirtinta 2023-05-29 VNS, protokolas Nr.2

TURINYS

I SKYRIUS: KAS MES ESAME? (VVG TERITORIJOS SITUACIJOS ANALIZĖ IR POREIKIAI)	4
1. VVG TERITORIJOS SITUACIJOS IR POREIKIŲ ANALIZĖ	4
1.1. Trumpas VVG pristatymas	4
1.2. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys	4
1.3. VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas	6
1.4. VVG teritorijos gyventojų nuomonė apie VVG teritorijos situaciją ir poreikius	6
1.5. VVG teritorijos socialinė situacija (įskaitant informaciją apie skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir (arba) jų grupes)	8
1.6. VVG teritorijos ekonominė situacija	15
1.7. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros išteklių	24
1.8. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė	31
1.9. Papildoma informacija	33
2. VVG TERITORIJOS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR GRĖSMĖS (SSGG)	34
3. VVG TERITORIJOS POREIKIAI IR JŲ PAGRINDIMAS	36
3.1. VVG teritorijos poreikių sąrašas	36
3.2. VVG teritorijos poreikių pagrindimas	36
4. VPS TEMOS PAGRINDIMAS (PILDOMA TEMINĖMS VPS)	42
5. VVG PRISTATYMAS IR VERTYBĖS, VVG TERITORIJOS VIZIJA IKI 2030 M. IR VVG MISIJA	44
5.1. Apibendrinta informacija apie VVG	44
5.2. Apibendrinta informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo sudėtį	44
5.3. Informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimą	45
5.4. VVG vertybės	46
5.5. VVG teritorijos vizija iki 2030 m.	46
5.6. VVG misija	46
II SKYRIUS: KO MES SIEKIAME? (VPS TIKSLAI, RODIKLIAI IR SIEKIAMI POKYČIAI)	47
6. VVG TERITORIJAI AKTUALŪS BŽŪP TIKSLAI	47
7. KIEKYBINIAI VPS TIKSLAI	48
7.1. VPS produkto ir rezultato rodikliai iki 2029 m.	48
7.2. Metinės rodiklių reikšmės	49
8. POKYČIAI, KURIŲ SIEKIAMA VVG TERITORIJOJE (KIEKYBINE IŠRAIŠKA)	50
9. APIBENDRINTA INFORMACIJA APIE VPS	53
III SKYRIUS: KAIP MES PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS? (VPS PRIEMONĖS, FINANSINIS PLANAS, ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMAS IR VALDYMAS)	54
10. VPS PRIEMONĖS	54
10.1. VPS priemonių sąrašas	54
10.2. VPS priemonių sąsajos su BŽŪP tikslais	55
10.3. VPS priemonių sąsajos su VVG teritorijos poreikiais	56
10.4. VPS priemonių aprašymas	57
10.5. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	90
10.6. VPS priemonių rezultato rodikliai	91
11. PRELIMINARUS VPS ĮGYVENDINIMO PLANAS	91
12. VPS FINANSINIS PLANAS	93
12.1. VPS išlaidos pagal išlaidų kategorijas ir priemonių rūšis	93
12.2. Metinis VPS išlaidų planas	94
13. ES IR NACIONALINIŲ HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ IR PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	95
13.1. Subregioninės vietovės principas	95
13.2. „Iš apačios į viršų“ principas	96
13.3. Partnerystės principas	98
13.4. Bendradarbiavimo principas	99
13.5. Inovacijų principas	100
13.6. Jaunimas	101
13.7. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	103
14. VPS VIEŠINIMO IR VVG TERITORIJOS GYVENTOJŲ AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI	104
14.1. Informacija apie VPS viešinimą ir derinimą su visuomene VPS rengimo metu	104

14.2.	<i>VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo strategija VPS įgyvendinimo metu</i>	<i>104</i>
15.	<i>VPS ĮGYVENDINIMO VIDAUS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO SISTEMA.....</i>	<i>106</i>
15.1.	<i>VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos apibūdinimas</i>	<i>106</i>
15.2.	<i>VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo funkcijos pagal subjektus.....</i>	<i>107</i>
IV DALIS: VPS PRIEDAI		109

I skyrius: Kas mes esame? (VVG teritorijos situacijos analizė ir poreikiai)

1. VVG teritorijos situacijos ir poreikių analizė

1.1. Trumpas VVG pristatymas

2008 m. vasario 19 d. buvo įsteigta Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupė, 2009 m. kovo 9 d. buvo įsteigta Zarasų ir Visagino žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė jungianti ir Visagino savivaldybės verslo, NVO ir vietos valdžios sektorius. Abi VVG sėkmingai įgyvendino 2007-2013 m. vietos plėtros strategijas.

2015 m., atsiradus galimybei rengti dvisektorę strategiją, nuspręsta dviejų veiklos grupių pagrindu įsteigti Zarasų - Visagino regiono VVG (dvisektorė). Asociacija įsteigta 2015 m. sausio 16 d. Steigėjai yra trys juridiniai asmenys: Zarasų savivaldybės VVG, Zarasų ir Visagino žuvininkystės regiono VVG ir Zarasų rajono bendruomenių asociacija. Dvisektorės vietos plėtros strategijos įgyvendinimo dėka buvo užtikrintas tolygus tiek kaimo vietovių, tiek ir žvejybos bei akvakultūros vietovių plėtros prioritetų, tikslų ir priemonių įgyvendinimas Zarasų – Visagino regione.

2015 m. pradžioje buvo 27 VVG nariai, 2015 m. pabaigoje asociacija vienijo jau 55 narius. VVG narių kaita veiklos laikotarpiu iki 2023 m. buvo neženkli. Išlaikoma pusiausvyra tarp naujai priimtų ir pašalintų ar panorusių nutraukti veiklą VVG narių skaičiaus. 2023 m. asociacija vienija 51 narį (*VVG narių sąrašas ir jų pasiskirstymas pagal atstovaujamą sektorių pateikiamas Strategijos 1 priede*).

VVG narių ir valdybos narių kompetencijos, aktyvumas.

2023 m. gegužės 11 d. išrinkta nauja Zarasų – Visagino regiono VVG taryba sudaryta iš 11 asmenų. 5 iš jų yra išklaušę kursus, tiesiogiai susijusius su BVIP metodo taikymu, viešųjų ir privačių interesų derinimo ir deklaravimo bei korupcijos prevencijos, LEADER metodo taikymo kaimo plėtros procesuose kursus.

VVG nariai, VVG tarybos nariai aktyviai dalyvauja įvairiuose mokymuose, konferencijose, seminaruose, diskusijose, visuotiniuose narių susirinkimuose.

Esant natūraliai VVG narių kaitai, asociacija nuolat išlaiko narių ir kolegialaus valdymo organo narių aktyvumą, vertina jų kompetencijas, įsitraukimą teikiant siūlymams „iš apačios į viršų“ bei priimant sprendimus, susijusius su vietos plėtros strategijos įgyvendinimu.

VVG organai yra: visuotinis narių susirinkimas, vienasmenis valdymo organas – pirmininkas, kolegialus valdymo organas – taryba, revizorius. Valdymo organai renkami visuotiniame narių susirinkime trejų metų kadencijai. Tarybai vadovauja tarybos pirmininkas. Pilietinės visuomenės sektorius atstovai sudaro 45,45 proc., verslo sektorius – 36,36 proc., valdžios sektoriaus - 18,18 proc. tarybos narių skaičiaus. VVG administracija tiesiogiai pavaldė VVG strategijos vadovui bei atskaitinga VVG pirmininkui

1.2. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys

Zarasų –Visagino regiono vietos veiklos grupės teritorija yra šiaurės rytinėje Lietuvos dalyje. Šiaurinė teritorijos dalis ribojasi su Latvijos Respublika, rytinė – su Baltarusijos Respublika. Artimiausi kaimynai – Ignalinos, Rokiškio ir Utenos rajonai bei Visagino savivaldybės teritorija. Nuo svarbiausių Lietuvos miestų Zarasų rajonas nutolęs daugiau nei 100 km – 143 km iki Vilniaus, 180 km iki Kauno. Magistralinis kelias A6 Kaunas – Zarasai –Daugpilis yra transeuropinio tinklo TEN –T kelias E262 Sankt-Peterburgas – Varšuva. Iki antro pagal dydį Latvijos miesto Daugpilio, turinčio apie 80 000 gyventojų, yra 31 km.

Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės teritorija apima Zarasų rajono savivaldybės teritoriją, išskyrus savivaldybės centrą - Zarasų miestą, bei Visagino savivaldybės

kaimiškąją teritoriją, išskyrus savivaldybės centrą - Visagino miestą. Bendras VVG teritorijos plotas sudaro 1222, 38 km². Zarasų rajono savivaldybės teritorija, kuri patenka į VVG teritoriją, užima 1178,18 km² plotą, tai sudaro 96,38 proc. visos VVG teritorijos. Visagino savivaldybės teritorija užima 44,2 km² plotą, tai sudaro 3,62 proc. visos VVG teritorijos. Didžiąją VVG teritorijos dalį sudaro kaimiškiosios teritorijos (98,1 proc.), į VVG teritoriją patenka Dusetų miestas.

Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės teritorija, lyginant su 2014-2023 m. laikotarpiu, nesikeitė. Ji apima devynias Zarasų rajono savivaldybės kaimiškas seniūnijas: Antalieptės, Antazavės, Degučių, Dusetų, Imbrado, Salako, Suvieko, Turmanto, Zarasų. VVG teritorijoje yra vienas miestas – Dusetos (503 gyventojai) ir 3 miesteliai: Antalieptė, Salakas ir Turmantas. VVG teritorijai taip pat priklauso Visagino savivaldybės kaimiškiosios vietovės be Visagino miesto: Šaškų, Serbiejiškės, Galų, Vilkaragio, Mantvilų, Drūkšinių, Skrytelių, Babrušos, Petriškės, Čeberakų, Karlių, Tumelinos, Juliškės, Magūnų, Julionių, Ramybės, Lapušiškės, Tiltelio, Ažukalviškės, Kalviškių, Makarovo kaimai. Visagino savivaldybė unikali tuo, jog nėra suformuotų teritorinių administracinių vienetų - seniūnijų.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenimis, VVG teritorijos Zarasų rajono savivaldybėje buvo 476 kaimo gyvenamosios vietovės, iš kurių net 346-jose gyveno nuo 1 iki 9 gyventojų (viensėdžiai). Tuo tarpu Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje buvo 11 kaimo gyvenamųjų vietovių, iš kurių 4-iose gyveno nuo 1 iki 9 gyventojų (viensėdžiai), kitose 4-iose gyventojų skaičius svyravo nuo 10 iki 49, o viename kaime gyventojų skaičius siekė nuo 50 iki 99.[1]

2021 m. Zarasų rajono savivaldybės kaimiškoje teritorijoje, viensėdžiuose gyveno - 134 gyventojai arba 1,46 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2011 m. - 375 gyventojai arba 3,2 proc. visų VVG teritorijos gyventojų), Zarasų rajono savivaldybės kaimuose (iki 200 gyventojų) gyveno - 5417 gyventojai arba 59,21 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2021 m. - 5535 gyventojai arba 48,1 proc. visų VVG teritorijos gyventojų). Zarasų rajono savivaldybės kaimuose ir miesteliuose (nuo 201 iki 1000 gyventojų) gyveno 3405 gyventojai arba 37,26 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2021 m. 5384 gyventojai, arba 46,7 proc. visų VVG teritorijos gyventojų). Visagino savivaldybės kaimuose (iki 200 gyventojų) gyveno 190 gyventojų arba 2,05 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2011 m. - 223 gyventojai arba 2,07 proc. visų VVG teritorijos gyventojų).[2]

Lyginant 2011 m. ir 2021 m. duomenis, per paskutinį gyventojų surašymą viensėdžiuose gyventojų skaičius sumažėjo 241 gyventojais arba 35,74 proc., Zarasų rajono savivaldybės kaimuose iki 200 gyventojų skaičius sumažėjo 118 gyventojų arba 2,13 proc., Zarasų rajono savivaldybės kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1 000 gyventojų skaičius sumažėjo net 1979 gyventojais arba 36,76 proc. Visagino savivaldybės kaimiškos teritorijos gyvenvietėse iki 200 gyventojų sumažėjo 24 gyventojais arba 10,76 proc.

Lyginant 2011 ir 2021 metus, didžiausias gyventojų skaičiaus sumažėjimas (pagal seniūnijose deklaruotus gyventojus) yra Antazavės ir Suvieko seniūnijose (atitinkamai 29,2 ir 28,0 proc.), Dusetų seniūnijoje gyventojų skaičius sumažėjo 24 proc. (Dusetų mieste - 27,4 proc.). Mažiausias gyventojų skaičiaus pokytis stebimas Zarasų kaimiškojoje seniūnijoje (13,2 proc.) ir Imbrado seniūnijoje (18,9 proc.). 2022 m. gyventojų tankis viename km² Zarasų rajono savivaldybėje buvo 11,1 gyventojų vienam km² ir buvo vienas mažiausių iš Utenos apskrities savivaldybių, Visagine buvo 334,6 gyventojų vienam km² ir žymiai lenkė Utenos apskrities vidurkį 17,2 gyventojų vienam km² bei Lietuvos vidurkį – 43 gyventojų vienam km². [3]

2022 m. liepos 1 d. Zarasų rajono savivaldybės kaimiškoje teritorijoje gyveno 8745 gyventojai (Zarasų rajone – 14 659) arba 59,66 procento Zarasų rajono gyventojų gyvena kaimiškose vietovėse. Stebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas visose Zarasų rajono seniūnijose. Visagino savivaldybės kaimiškiosiose teritorijoje gyveno 199 gyventojai arba 1,01 proc. savivaldybės gyventojų (Visagino savivaldybėje – 19709 gyventojai). [4] (R2)

2022 m. I pradžioje Zarasų rajono savivaldybėje buvo registruoti 4784 jauni asmenys (nuo 14 iki 29 metų amžiaus), kurie sudaro 16,22 proc. bendro rajone registruotų gyventojų skaičiaus.

1.3. VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Vienas iš didžiausių Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės teritorijos išskirtinumą – **unikalus kraštovaizdis bei švari aplinka, nepaprastai turtinga gamta, gausūs gamtinio paveldo išteklių**. Miškai užima per 38 proc. VVG teritorijos (51 tūkst. ha). Čia auga ir Lietuvos įžymybė – garsusis Stelmužės ąžuolas. VVG teritorijoje yra du regioniniai parkai - Gražutės ir Sartų, o per juos tekančios upės Šventosios teritorija vadinama “Žvejybos rojumi”. Tokį vardą teritorijai suteikė 2016 m. Aplinkos apsaugos ministerijos įgyvendintas projektas, skatinantis mėgėjišką žvejybą.

Atliekant Zarasų-Visagino regiono kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimą (toliau – anketavimą), atsakant, kokių gyvenamosios vietovės bruožu ar vietos gyvenimo ypatumu apklaustieji labiausiai didžiuojasi, net 66, 9 proc. respondentų atsakė, kad labiausiai didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu.

16 proc. teritorijos ploto užima vandens telkiniai, jų priskaičiuojama virš 300. Didžiausi ežerai – Drūkšių, Luodžio, Avilio ir Sartai, o bendras vandens telkinių plotas siekia apie 16 000 ha. VVG teritorijoje teka 8 upės. Beveik visi vandens telkiniai vienaip ar kitaip naudojami rekreacijai, čia **išvystytas kaimo turizmo sodybų tinklas**, todėl teritorija lieka ypatingai patraukli rekreaciniam turizmui vystyti, esamų paslaugų turizmui plėtrai ir naujų paslaugų kūrimui. (R1)

Mažas gamtos užterštumas, žemės ūkyje gaminama ekologiškai švari produkcija (auginami laisvai besiganantys jaučiai ir avys) yra viena iš sąlygų skatinant bendradarbiavimą tarp gamintojų ir paslaugų teikėjų.

Antalieptėje yra pastatyta didžiausia ir vienintelė Pabaltėje kalnų tipo hidroelektrinė. Patvenktos Šventosios, su 26 ežerais, vandens saugyklos plotas 1000 ha sudaro antrą pagal dydį tvenkinį Lietuvoje, vadinamą Antalieptės mariomis.

Gausūs istorinio – kultūrinio paveldo išteklių didina atvykstamojo turizmo srautus. Galima paminėti Pirmojo pasaulinio karo vokiečių fronto linijos įtvirtinimus Turmanto seniūnijoje, atstaoma Kamariškių dvarvietė Suvieko seniūnijoje, Švč. Mergelės Marijos Apsireiškimo vieta prie Ilgio ežero Imbrado seniūnijoje. Įprasminant šio piligriminio traukos centro svarbą, 2014 metų vasarą buvo pašventinta ežero kranto pastatyta modernios architektūros koplyčia.

Gilios aktyvaus poilsio, laisvalaikio ir pramogų organizavimo tradicijos pritraukia didelius lankytojų srautus. VVG teritorijoje vyksta didžiausi renginiai Lietuvoje - žirgų lenktynės Sartuose, muzikos ir pramogų festivalis Galapagai, daugiausiai skirtingos muzikos grupių ir atlikėjų pristatantis vasaros festivalis Mėnuo juodaragis, išpūdingą 30 – aji gimtadienį pasitinkantis „Visagino country“ festivalis Visagine ir kiti renginiai.

VVG teritorijoje, Visagino savivaldybės Drūkšių kaime yra strateginis LR objektas – Ignalinos atominė elektrinė. Šiuo metu tai **branduolinio turizmo - atominis Visagino paveldas - objektas**, pritraukiantis didelius lankytojų srautus.

VVG teritorija yra patogioje padėtyje susisiekimo atžvilgiu - pietrytinėje VVG teritorijos dalyje teritoriją kerta viena svarbiausių Lietuvos geležinkelio linijų Sankt Peterburgas - Daugpilis - Vilnius - Varšuva - Berlynas. Zarasų rajono teritoriją kerta magistralinis kelias A6, tarptautinis kelias E262 (Kaunas–Zarasai–Daugpilis–Sankt Peterburgas), eina keturių krašto kelių 102, 117, 178 ir 179 atkarpos. Teritorijos šiaurės rytine dalimi praeina magistralinio naftotiekio Polockas–Mažeikiai atkarpa. Zarasų seniūnijoje yra civilinis gruntinis aerodromas, kuris **naudojamas oro turizmui** ir šios ekstremalios sporto šakos entuziastų mokymui. Dėl patogaus susisiekimo ir gamtinio potencialo ir teritorijoje esančių lankytinų objektų VVG teritorija yra patraukli vidaus turizmo kryptims ir rūšims plėtoti (R9)

1.4. VVG teritorijos gyventojų nuomonė apie VVG teritorijos situaciją ir poreikius

Zarasų – Visagino regiono VVG atliko gyventojų poreikių tyrimą, kurio tikslas – išsiaiškinti gyventojų poreikius siekiant nustatyti VVG teritorijos plėtros prioritetus. Tikslui pasiekti iškeltas pagrindinis uždavinys - išsiaiškinti, kokias galimas ekonominio, socialinio ir viešojo sektoriaus paslaugų prieinamumo gerinimo bei paramos kryptis respondentai laikytų prioritetinėmis.

Tyrimo tikslinė grupė – Zarasų rajono ir Visagino savivaldybių gyventojai, verslo subjektai, nevyriausybių organizacijų ir vietos valdžios atstovai.

Nuo 2023 m. sausio 16 d. iki balandžio 10 d. vyko anketavimas „Zarasų-Visagino regiono kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimas strategijai parengti“. Anketavimas buvo skelbiamas interneto svetainėse: zarasai.lt, zarasaivvg.lt, visaginas.lt, zarasuose.lt, zarasubendruomenes.lt, Zarasų-Visagino regiono VVG socialinio tinklo *Facebook* paskyroje (įrašas buvo bendrinamas ir kitų fizinių ir juridinių subjektų). VVG administracija kvietimus užpildyti anketą siuntė VVG nariams el. paštu, taip pat dalinosi su tikslinės grupės atstovais *Messenger* programėlėje. Anketavimo metu buvo užpildyta 118 anketų. Anketoje buvo nurodyta, kad suteikiama galimybė teikti pasiūlymus, susijusius su VPS rengimu elektroniniu paštu, paštu, telefonu ar asmeniškai. Gauta 8 paklausimai telefonu. Asmenys, anketoje nurodę savo kontaktus, buvo pakviesti dalyvauti darbinuose susitikimuose.

Nuo 2022 m. gruodžio 14 d. iki 2023 m. balandžio 26 d. vyko 14 susitikimų, skirtų identifikuoti VVG teritorijos problematiką, poreikius ir pristatyti galimas finansavimo kryptis. Susitikimai su vietos gyventojais, verslo įmonių, nevyriausybių ir bendruomeninių organizacijų, savivaldos atstovais vyko dešimtyje Zarasų rajono seniūnijų, vienas susitikimas - Visagino savivaldybėje. Papildomai vyko susitikimai su tikslinėmis grupėmis: Antalieptėje įsikūrusiame VŠĮ „Inovatorių slėnis“ vyko susitikimas su Zarasų krašto kultūros, meno, verslo, švietimo, turizmo, socialinių paslaugų, sporto bei laisvalaikio atstovais, Zarasų rajono savivaldybėje vyko susitikimai su socialinę sritį kuruojančių įstaigų atstovais, rajono Savivaldybės specialistais bei vietos verslo atstovais, Salako seniūnijoje vyko diskusija su jaunimu. Susitikimuose dalyvavo 150 dalyvių (dalyvių sąrašai saugomi VVG būstinėje). Susitikimų metu buvo diskutuojama apie esamą VVG teritorijos gyventojų socialinę ir ekonominę padėtį, apie viešųjų paslaugų prieinamumą, žmogiškuosius išteklius, apie teritorijos infrastruktūrą ir verslo subjektams kylančius sunkumus, apie tai, kokią pažangą kaimo plėtrai padarė ankstesnės įgyvendintos vietos plėtros strategijos ir ko vietos gyventojai tikisi iš 2023-2027 m. Europos Sąjungos programavimo laikotarpio. Kaip alternatyvi galimybė poreikiams identifikuoti, susitikimų metu taip pat buvo pildomos elektroninės anketos. Iš viso rengiant vietos plėtros strategiją buvo surinkta ir apibendrinta 118 anketų. Vietos plėtros strategijos 9 priede pateikiamas apklausos klausimynas, o anketų tyrimo ataskaita pateikiama 10 priede.

Anketavimo apklausoje dalyvavo 118 respondentų, kurie opiausiomis jų gyvenamosios vietos problemomis įvardino šias: mažos gyventojų pajamos (72 respondentai), gyventojų skaičiaus mažėjimas (70 respondentų), gyventojų senėjimas (67 respondentai), nedarbas (63 respondentai), sveikatos priežiūros ir sveikatingumo paslaugų trūkumas (57 respondentai), darbo jėgos, ypač kvalifikuotos trūkumas (44 respondentai), energijos kaštai (42 respondentai), bloga infrastruktūra (pvz. keliai, apšvietimas) (41 respondentas), viešųjų paslaugų trūkumas (36 respondentai), socialinių paslaugų trūkumas (32 respondentai).

Atsakant į anketavimo klausimus, iš 118 respondentų maksimaliai svarbiomis įvardino šias priemones: ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra (63 respondentai), veiklų projektai (56), viešosios infrastruktūros modernizavimas, pritaikant ją visuomenės poreikiams (52), bendruomeniškumo ir kūrybiškumo skatinimas (51), viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (51), socialinis verslas (46), bendruomeninis verslas (42), NVO ekonominės veiklos skatinimas (42), mokymų projektai (36), gerosios patirties sklaida (38), ūkio subjektų (fizinių ir (ar) juridinių asmenų) bendradarbiavimas (30). Taip pat apklaustieji pažymėjo, kad ypatingai svarbu ateinančiame laikotarpyje numatyti finansavimą šioms kryptims: ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra, parama darbo vietų kūrimui (83 respondentai skyrė maksimalų vertinimą), sveikatos priežiūros ir sveikatingumo paslaugų plėtra (63), turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra (63), viešosios infrastruktūros tvarkymas (53), viešųjų paslaugų plėtra (51), naujai besikuriančių kaimo vietovėse miesto gyventojų integracijos į vietos bendruomenę skatinimas ir stiprinimas (46), bendruomeniškumą skatinančios iniciatyvos (41), socialinių paslaugų pažeidžiamoms grupėms plėtra (39).

Susitikimuose ir diskusijose su Zarasų rajono ir Visagino savivaldybių pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovais išsakytos nuomonės, teikti pastebėjimai bei gautų apklausos anketų

analizė sudaro prielaidas identifikuoti galimus vietos plėtros strategijos poreikius, planuoti vietos plėtros strategijos finansavimo kryptis, tematiką.

Iš identifikuotos regiono problematikos buvo **nustatyti regiono vystymo poreikiai - skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą, didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą bei didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą.**

1.5. VVG teritorijos socialinė situacija (įskaitant informaciją apie skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir (arba) jų grupes)

Gyventojai VVG atstovaujamoje teritorijoje. 2022 m. liepos 1 d. VVG teritorijoje gyveno 8546 gyventojai, iš jų 8745 visų VVG teritorijos gyventojų gyveno Zarasų rajono savivaldybėje (97,78 proc.) ir 199 visų VVG teritorijos gyventojų gyveno Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje (2,22 proc.). VVG teritorijos gyventojai sudarė 0,31 proc. visų Lietuvos gyventojų, 7,11 proc. visų Utenos apskrities gyventojų. [9]

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2017–2022 m. laikotarpyje gyventojų skaičius Lietuvoje, Utenos apskrityje bei VVG teritorijoje mažėjo. Nuo 2017 m. Lietuvoje sumažėjo 39 685 gyventojais (1,8 proc.), Utenos apskrityje - 6 798 gyventojais (5,1 proc.), Zarasų rajono savivaldybėje sumažėjo 1 510 gyventojais (9,33 proc.). Nors Visagino savivaldybėje gyventojų skaičius padidėjo 529 gyventojais (2,7 proc.), tačiau tai nepadarė lemiamo pokyčio visos VVG teritorijos demografinėi padėčiai, kadangi bendrai VVG teritorijoje gyventojų skaičius sumažėjo – 928 gyventojais (9,4 proc.), (R2) iš jų Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje – 971 gyventojais arba 17,84 proc., Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje padaugėjo – 43 gyventojais arba 27,56 proc.

Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje 2022 m. pradžioje didžiausiu gyventojų skaičiumi pasižymėjo Dusetų (2191 gyventojas), Zarasų kaimiškosios (2105 gyventojai) ir Turmanto (1130 gyventojų) seniūnijos. Mažiausias gyventojų skaičius fiksuotas Antalieptės (574 gyventojai) ir Suvieko (559 gyventojai) seniūnijose bei Visagino kaimiškoje teritorijoje - 199 gyventojai. 2017 - 2021 m. laikotarpiu gyventojų skaičius visose Zarasų rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose mažėjo. Daugiausia gyventojų sumažėjo Dusetų seniūnijoje - 199 gyventojais (9,9 proc.) ir Turmanto seniūnijoje - 141 gyventojais (12,54 proc.). Mažiausiai gyventojų sumažėjo Suvieko seniūnijoje - 43 gyventojų (7,18 proc.), Salako seniūnijoje - 73 gyventojais (8,65 proc.). Visagino kaimiškoje teritorijoje gyventojų skaičius išaugo 43 gyventojais arba 27,56 proc. [10] Nors VVG teritorijos dalyje, kurią apima Visagino savivaldybės teritorija yra stebimas gyventojų skaičiaus teigiamas pokytis, tai nėra pakankama atsvara neigiamai demografinėi padėčiai visos VVG teritorijos lygmeniu. (R11)

Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – emigracija ir neigiama natūrali gyventojų kaita. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje gimė 83 kūdikiai (2020 m. – 109, 2019 m. – 97, 2018 m. – 108, 2017 – 131 naujagimis), mirė 395 (2020 m - 348, 2019 m. - 338, 2018 m. - 301 gyventojas) gyventojai, natūrali gyventojų kaita 2022 metų pradžioje (-312) gyventojų (2020 m. – (-227), 2019 m. - (-227), 2018 m. – (-201), 2017 m. – (-217) gyventojų). 2021 m. Visagino savivaldybėje gimė 112 kūdikių (2020 m. -139, 2019 m – 195, 2018 m. - 178, 2017 m. – 180 naujagimių), mirė 374 gyventojai (2020 m - 285, 2019 m. - 296, 2018 m. - 247 gyventojas).

Natūrali gyventojų kaita 2021 m. buvo -262 gyventojai (2020 m. – (-131), 2019 m. – (-101), 2018 m. – (-96), 2017 m. - (-96) gyventojai). Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje 2022 m. gimė - 57 gyventojai, didžiausiu gimusiųjų skaičiumi pasižymėjo Zarasų rajono (16 naujagimių), Dusetų (12 naujagimių) seniūnijos. Mažiausiai naujagimių gimė Antazavės (2 naujagimiai), Suvieko (2 naujagimiai) seniūnijos. Lyginant 2017 – 2022 m. gimstamumas VVG teritorijoje labiausiai sumažėjo Zarasų rajono seniūnijoje (nuo 26 (2017 m.) iki 16 naujagimių (2022 m.)). Nuo 2017 m. Zarasų rajono VVG teritorijoje naujagimių skaičius kasmet mažėjo – 2020 m. gimė 58 naujagimiai, 2019 m. – 66 naujagimiai, 2018 - 54 naujagimiai, 2017 m. – 72 naujagimiai. [12] (R13)

Tuo tarpu mirtingumas 2018 m. - 2021 m. laikotarpiu Zarasų rajone išaugo 23,79 proc., o Visagino savivaldybėje išaugo net iki 26,73 proc., kai tuo tarpu Utenos apskrityje siekė 9,65 proc.

Bendrasis mirtingumo rodiklis, tenkantis 1000 gyventojų, 2021 m. Zarasų rajone buvo 26,4, Visagino savivaldybėje 19,2, Utenos apskrityje – 18,2, šalyje – 14. [11] (R12).

VVG teritorijoje 2021 m. mirė 245 gyventojai. Daugiausiai gyventojų mirė Dusetų (67) ir Zarasų rajono (37) seniūnijose, mažiausia - Antazavės (15), Suvieko (16) seniūnijose. 2021 - 2018 m. laikotarpiu mirtingumas VVG teritorijoje didėjo (2020 m. – 216, 2019 m. – 180, 2018 m. - 106 mirusieji). Bendras mirtingumas VVG teritorijoje 2021-2018 m. padidėjo 31,14 proc. (nuo 106 asmenų 2018 m. iki 245 asmenų 2021 m.). [13] (R12)

Svarbus demografinę situaciją VVG teritorijoje apibūdinantis rodiklis yra neto migracija – imigrantų ir emigrantų skaičiaus skirtumas. Analizuojant vidaus ir tarptautinę migraciją 2018 - 2021 m. laikotarpiu išvykstančių iš Zarasų rajono savivaldybės buvo daugiau nei atvykstančių, nors keletą metų šis rodiklis savivaldybei buvo palankesnis. Visagino savivaldybėje 2021 ir 2022 metais migracijos saldo buvo teigiama, o 2018 - 2019 m. - neigiama. [14] 2022 m. į Zarasų rajono savivaldybę atvyko gyventi 629 gyventojai, išvyko 642 gyventojai, t.y. migracijos rodiklis buvo neigiamas (-13). 2018 m. – 2022 m. į Zarasų rajono savivaldybę atvyko gyventi 2593 gyventojai, o išvyko 2993 gyventojai. Dėl migracijos Zarasų rajono savivaldybė minėtu laikotarpiu neteko 400 gyventojų. Tuo tarpu Visagino savivaldybė vėlgi išsiskiria savo gyventojų pokyčių tendencijomis. 2022 m. į Visagino savivaldybę atvyko gyventi 1273 gyventojai, o išvyko 669 gyventojai. Migracijos rodiklis buvo teigiamas (+604). 2018 m. – 2022 m. į Visagino savivaldybę atvyko gyventi 3654 gyventojai, o išvyko 3241 gyventojas. Dėl migracijos poveikio Visagino savivaldybėje gyventojų padaugėjo 413 gyventojų.

Nepalankias VVG teritorijos demografinės raidos prielaidas žymi aukštas gyventojų medianinis amžius. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybės medianinis amžius buvo 50 metų (2021 m. – 49), o Visagino savivaldybėje – 52 metai (kaip ir 2021 m.), kai šalies vidurkis 2021-2022 metais buvo 44 metai. Aukšta šio rodiklio reikšmė yra būdinga visai Utenos apskričiai – 50 metų (2021 m. – 50 metų). [15] (R14). 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje demografinis senatvės koeficientas (šimtui vaikų (0–14 metų amžiaus) tenkančių pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių, metų) pradžioje buvo 213 (2021 m. - 207, 2020 m. - 208, 2019 m. – 206) Visagino savivaldybėje - 181 (2021 m. – 169, 2020 m. – 135, 2019 m. – 129), Utenos apskrityje - 214 (2021 m. - 211, 2020 - 203, 2019 – 200), Lietuvoje 134 (2021 m. – 134, 2020 m. – 132, 2019 m. – 131). [16]

Gyventojų amžiaus struktūra atstovaujamoje VVG teritorijoje 2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje, VVG atstovaujamoje teritorijoje gyveno 9037 gyventojai, [17] iš jų:

625 gyventojai nuo 0 iki 9 metų, sudarė 6,92 proc. visų atstovaujamoje teritorijoje gyvenančių gyventojų. Lyginant su 2017 metais gyventojų 0 iki 9 metų sumažėjo 92 vaikais arba 14,72 proc.

Gyventojų nuo 10 iki 19 metų 2021 m. buvo 829 gyventojai. Tai sudarė 9,18 proc. visų VVG teritorijos gyventojų. Nuo 2017 m. gyventojų nuo 10 m. iki 19 m. sumažėjo 141 gyventojų arba 17,01 proc.

Gyventojų nuo 20 m. iki 29 m. atstovaujamoje teritorijoje 2021 m. buvo 1050 gyventojai. Tai sudarė 11,62 proc. visų teritorijos gyventojų. Nuo 2017 m. gyventojų šioje amžiaus grupėje sumažėjo 215 gyventojų arba 16,99 proc.

Gyventojų nuo 30 m. iki 39 m. VVG atstovaujamoje teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 989 gyventojai, tai sudarė 10,95 proc. visų VVG teritorijos gyventojų. Nuo 2017 m. gyventojų šioje amžiaus grupėje gyventojų padidėjo 266 gyventojais arba 21,19 proc.

2021 m. atstovaujamoje VVG teritorijoje gyveno 2722 gyventojai nuo 40 iki 59 metų, tai sudarė 30,12 proc. visų VVG teritorijos gyventojų. Nuo 2017 m. šioje amžiaus kategorijoje gyventojų sumažėjo 218 gyventojų arba 7,41 proc.

Gyventojų nuo 60 m. iki 69 m. VVG atstovaujamoje teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 1250 gyventojai, tai sudarė 13,84 proc. visų VVG teritorijos gyventojų. Nuo 2017 m. gyventojų šioje amžiaus grupėje gyventojų sumažėjo 14 gyventojų arba 1,10 proc.

Gyventojų nuo 70 m. ir vyresnių VVG atstovaujamoje teritorijoje gyveno 1572 arba 17,37 proc. Nuo 2017 m. gyventojų šioje amžiaus kategorijoje sumažėjo 347 gyventojais arba 9,12 proc.

Gyventojų sudėties pagal amžių statistinė analizė rodo, kad VVG teritorijoje didžiąją gyventojų dalį sudaro darbingo amžiaus asmenys.

Moterų ir vyrų skaičius VVG atstovaujamoje teritorijoje. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje ir Visagino savivaldybėje kartu sudėjus gyveno 15 269 vyrai ir 17 503 moterys. Vyrai sudarė 46,60 proc., moterys – 53,4 proc. visų gyventojų. 2020 m. VVG teritorijoje gyveno 4482 vyrai ir 4602 moterys. Vyrai sudarė 49,34 proc. visų gyventojų, moterys 50,66 proc. visų gyventojų. Palyginus 2020 - 2017 m. gyventojų sudėtį pagal lytį, gyventojų struktūra keitėsi nežymiai, vyrų VVG teritorijoje daugėjo, o moterų mažėjo. 2017 m. VVG teritorijoje gyveno 4675 vyrai arba 47,33 proc. VVG teritorijos gyventojų ir 5197 moterys arba 51,22 proc. VVG teritorijos gyventojų. Lyginant 2020 – 2017 m. VVG teritorijoje vyrų sumažėjo 193 vyrais arba 4,12 proc., moterų 595 arba 11,44 proc. [18]

Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje gyveno 15 114 gyventojai (2011 m. 18 390 gyventojai), iš jų 11 209 lietuvių tautybės gyventojai, arba 72,73 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. 13 395 gyventojai arba 72,9 proc. visų savivaldybės gyventojų), 2 596 rusų tautybės gyventojų, arba 17,17 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 3441 gyventojų arba 18,7 proc. visų savivaldybės gyventojų), 808 lenkų tautybės gyventojų, arba 5,3 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 1082 gyventojų arba 5,9 proc. visų savivaldybės gyventojų), 148 baltarusių tautybės gyventojų arba 0,97 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 148 baltarusiai arba 0,8 proc. visų savivaldybės gyventojų) ir 650 kitų tautybių gyventojai arba 3,85 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 472 kitų tautybių gyventojai arba 1,7 proc. visų savivaldybės gyventojų). 2021 m. Visagino savivaldybės teritorijoje gyveno 19 633 gyventojai (2011 m. – 22 585 gyventojai). Didžiąją dalį gyventojų sudarė rusų tautybės gyventojai – 9 299 arba 47,36 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. 11 724 gyventojų arba 51,9 proc. visų savivaldybės gyventojų), 3 953 lietuvių tautybės gyventojai arba 20,13 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 4205 gyventojai arba 18,6 proc. visų savivaldybės gyventojų), 2 009 lenkų tautybės gyventojai arba 10,23 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 2108 gyventojai arba 9,3 proc. visų savivaldybės gyventojų), 1884 baltarusių tautybės gyventojai arba 9,5 proc. visų savivaldybės gyventojų (2011 m. - 2224 gyventojai arba 9,8 proc. visų savivaldybės gyventojų), 1 027 ukrainiečių tautybės gyventojų arba 7,58 proc. visų savivaldybės gyventojų (1158 gyventojų arba 5,1 proc. visų savivaldybės gyventojų) ir kitų tautų atstovų 1461 gyventojai arba proc. visų Visagino savivaldybės gyventojų (2011 m. - 1166 gyventojai arba 5,3 proc. visų Visagino savivaldybės gyventojų). [19]

Gyventojų išsilavinimas. 2021 m. 2 569 iš visų Zarasų rajono savivaldybės gyventojų ir 4400 Visagino savivaldybės gyventojai (24,4 proc.) turėjo aukštąjį išsilavinimą (18,3 proc.). Tuo tarpu Utenos apskrityje aukštąjį išsilavinimą turėjo 24 906 gyventojai (21,02 proc.), o Lietuvoje - 684 846 gyventojai (27,01 proc.) visų Lietuvos gyventojų.

Zarasų rajono savivaldybėje 2 420 gyventojai turėjo aukštesnįjį (įskaitant specialųjį vidurinį) arba 17,2 proc. visų savivaldybės gyventojų (skaičiuojant nuo 10 metų amžiaus imtinai), Visagino savivaldybėje 3 978 gyventojai arba 22,09 proc. visų savivaldybės gyventojų, Utenos apskrityje 23 443 arba 18,94 proc. visų apskrities gyventojų, Lietuvoje 98 692 arba 15,72 proc., visų Lietuvos gyventojų.

Zarasų rajono savivaldybėje 5 006 gyventojai turėjo vidurinį išsilavinimą arba 35,8 proc. visų savivaldybės gyventojų (skaičiuojant nuo 10 metų amžiaus imtinai), 6025 Visagino savivaldybės gyventojai turėjo aukštesnįjį (įskaitant specialųjį vidurinį) arba 33,45 proc. visų savivaldybės gyventojų, Utenos apskrityje 38 141 gyventojai arba 32,19 proc. visų apskrities gyventojų, Lietuvoje 805 167 gyventojai arba 31,76 proc., visų Lietuvos gyventojų.

Zarasų rajono savivaldybėje 2 155 gyventojai turėjo pagrindinį išsilavinimą arba 15,4 proc. visų savivaldybės gyventojų (skaičiuojant nuo 10 metų amžiaus imtinai), 1 646 Visagino savivaldybės gyventojai turėjo pradinį išsilavinimą arba 11,7 proc. visų savivaldybės gyventojų, Utenos apskrityje 18 037 gyventojai arba 15,22 proc. visų apskrities gyventojų, Lietuvoje 337 958 gyventojai arba 13,33 proc., visų Lietuvos gyventojų.

Zarasų rajono savivaldybėje 1 646 gyventojai turėjo pradinį išsilavinimą arba 11,7 proc. visų savivaldybės gyventojų (skaičiuojant nuo 10 metų amžiaus imtinai), 2 104 Visagino savivaldybės gyventojai turėjo pradinį išsilavinimą arba 11,67 proc. visų savivaldybės gyventojų, Utenos apskrityje 12 066 gyventojai arba 10,18 proc. visų apskrities gyventojų, Lietuvoje 265 051 gyventojai arba 10,42 proc., visų Lietuvos gyventojų.

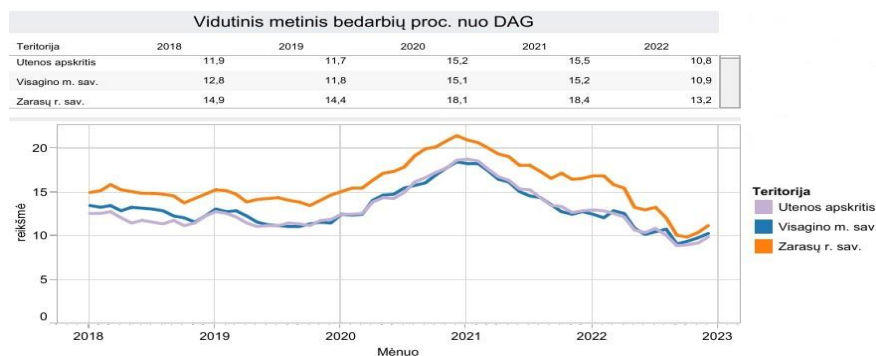
Zarasų rajono savivaldybėje 240 gyventojai nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos arba buvo neraštingi tai sudarė 1,6 proc. visų gyventojų (skaičiuojant nuo 10 metų amžiaus imtinai). Visagino savivaldybėje buvo 284 gyventojai kurie nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos arba buvo neraštingi tai sudarė 2,45 proc. visų savivaldybės gyventojų, Utenos apskrityje 1 888 gyventojai arba 1,59 proc. visų apskrities gyventojų, Lietuvoje 43 758 gyventojai arba 1,76 proc., visų Lietuvos gyventojų. [20]

Atlikus gyventojų demografinę analizę matyti, kad VVG teritorija susiduria su gyventojų skaičiaus mažėjimu, žemu gimstamumo lygiu, dideliu mirtingumu, sparčiu gyventojų senėjimo rodikliu. Ši problema buvo plačiai analizuojama ir apie jos sprendimo būdus diskutuota strategijos rengimo susitikimų metu. Siekiant sulėtinti neigiamus gyventojų skaičiaus pokyčio rodiklius pagidine priemone buvo identifikuotas naujakurių pritraukimas į regioną, taip pat investiciniai mechanizmai, siekiant į regioną po studijų sugrįžti jaunos iš VVG teritorijos kilusius gyventojus.

(R10) Siekiant sėkmingai įgyvendinti šį išsikeltą uždavinį yra būtina tinkamai išnaudoti išvystytą infrastruktūrą, gamtinį, kultūrinį, bendruomeninį potencialą, kuriant patrauklią gyvenamąją teritoriją. Šio tikslo pasiekti galima tinkamai nukreipiant investicines priemones ekonominių veiklų kūrimui ir plėtrai, viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui, NVO sektoriaus stiprinimui, kas prisidėtų prie teritorijos patrauklumo naujai atvykstantiems gyventojams, neatsižvelgiant į jų amžių. Tai lygiagrečiai prisidėtų prie analizės metu identifikuotų vietos plėtros strategijos poreikių skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų užimtumą ir verslumą, didinti viešųjų paslaugų prieinamumą, gerinti gyvenimo kokybę kaime. Zarasų - Visagino regiono vietos plėtros strategija, atliepdama Zarasų rajono savivaldybės ir Visagino savivaldybės strateginius plėtros planus, Utenos regiono plėtros planą, prisidėtų siekiant gyventojų pritraukimo į regioną per investicines priemones.

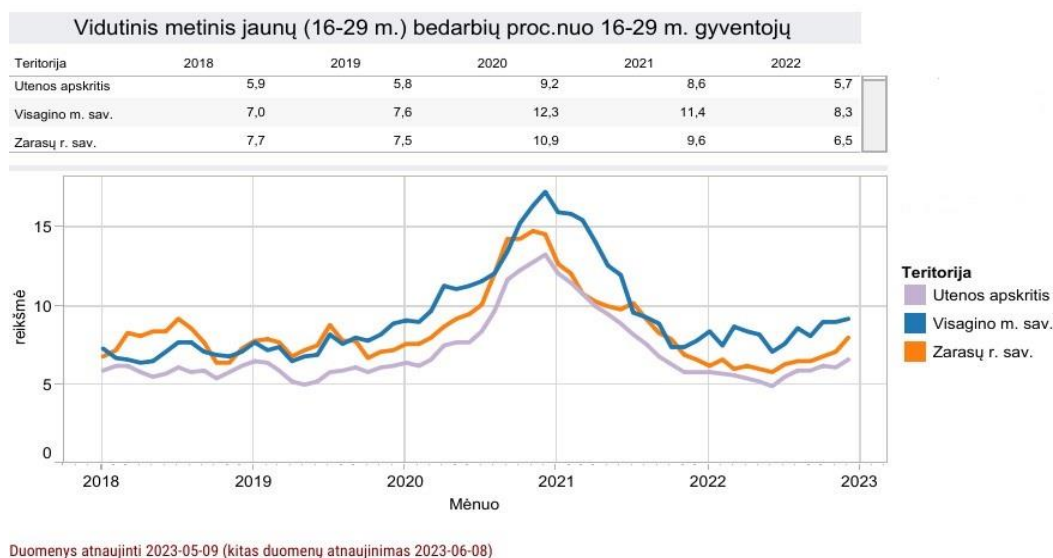
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų ekonominis aktyvumas. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje gyveno 14 790 gyventojai. Darbingo amžiaus gyventojai sudarė daugumą - 60,95 proc. (9014 gyventojai). **(R4)** Rajone didelę dalį gyventojų (26,86 proc.) sudarė pensinio amžiaus asmenys (3858 asmenų). Tuo pačiu laikotarpiu darbingo ir pensinio amžiaus asmenų tendencijos Visagino savivaldybėje buvo panašios. Iš visų Visagino savivaldybės gyventojų (19 404 gyventojų), darbingo amžiaus asmenys sudarė 59,67 proc. (11578 gyventojai) **(R4)** ir gyveno 5176 pensinio amžiaus asmenų, kurie sudarė 26,68 proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus savivaldybėje. [6] Tuo pačiu laikotarpiu darbingo amžiaus gyventojai Utenos apskrityje sudarė 61,70 proc., Lietuvoje 62,30 proc. visų gyventojų. Utenos apskrityje pensinio amžiaus gyventojai sudarė 26,26 proc. visų gyventojų, Lietuvoje 21,86 proc. visų gyventojų. [21] Galime daryti išvadą, kad darbingo amžiaus ir pensinio amžiaus asmenų santykis VVG teritorijoje yra panašus, lyginant su Utenos apskrities tendencijomis.

Zarasų rajone yra užfiksuotas didžiausias nedarbo lygis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis. [5] Nedarbo lygis 2022 m. Zarasų rajone buvo 13,2 proc., Visagino savivaldybėje – 10,9 proc., kai vidutinis nedarbo lygis šalyje – 9,0 proc. **(R3)**

2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje buvo įregistruoti 1175 bedarbiai iš jų ilgalaikiai bedarbiai – 662 gyventojai, vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų siekė 13,2 proc. Tuo tarpu Visagino savivaldybėje 2022 m. užregistruoti 1218 bedarbių, iš jų ilgalaikiais bedarbiais buvo 302 gyventojai, vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų siekė 10,9 proc. Tuo pačiu laikotarpiu Utenos apskrityje šis rodiklis siekė 10,8 proc., šalyje – 9,0 proc. 2018 - 2022 m. vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Zarasų rajono savivaldybėje sumažėjo 3,6 proc., Visagino savivaldybėje sumažėjo 2,1 proc., Utenos apskrityje siekė sumažėjo 1,6 proc., Lietuvoje padidėjo 0,6 proc. Zarasų rajono savivaldybėje daugiau nedirbančiųjų yra vyrų, o Visagino savivaldybėje – moterų. [22]

2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje nuo 16 - 29 m. amžiaus vidutiniškai 141 gyventojas buvo bedarbis (6,5 proc. visų savivaldybės gyventojų), Visagino savivaldybėje tokių gyventojų buvo 170 (8,3 proc.). (R6) Tuo tarpu Utenos apskrityje jaunų asmenų nuo 16 iki 29 m. amžiaus nedarbo rodiklis buvo 5,7 proc., Lietuvoje - 6,7 proc. 2018 - 2022 m. vidutinis metinis 16-29 m. amžiaus gyventojų nedarbo lygis Zarasų rajono savivaldybėje sumažėjo 1,2 proc., o Visagino savivaldybėje padidėjo 1,3 proc. Tuo pačiu laikotarpiu šis rodiklis padidėjo tiek Utenos apskrityje (0,2 proc.), tiek ir šalies mastu (1,6 proc.) [23] Tai liudija ypatingai opią šalyje vyraujančią jaunimo nedarbo problemą.

Ne mažiau reikšmingas neigiamas ekonominio regiono vystymosi pasekmes turi priešpensinio amžiaus asmenų nedarbo rodikliai. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje didžiausią bedarbių grupę sudarė asmenys nuo 50 metų - 622 gyventojai, o Visagino savivaldybėje tokių gyventojų buvo 597 gyventojų. Registruotų bedarbių tarpe asmenys, kuriems virš 50 metų, sudaro beveik 54 proc. visų bedarbių. Virš 55 metų asmenys sudaro net 36 proc. (R5) 2023 m. pradžioje besiruošiančių darbo rinkai Zarasų rajono savivaldybėje buvo 471 gyventojas, Visagino savivaldybėje 263 gyventojai. [7]

Tokia statistika rodo, kad ypatingai reikalinga skirti atitinkamą dėmesį priešpensinio amžiaus ir jaunimo nedarbo problemoms spręsti.

Zarasų rajone nekvalifikuotų asmenų yra apie 300. Nekvalifikuoti asmenys susiduria su problema, jog jiems ribotos galimybės įgyti kvalifikaciją. (R7) Taip pat Zarasų rajone yra nemažai asmenų (apie 700), kurie turi ribotas įsidarbinimo galimybes, dėl tam tikrų priežasčių negali įsiliesti į darbo rinką (dėl susisiekimo problemų, savo asmeninio transporto neturėjimo, dėl sveikatos problemų, dėl žalingų įpročių). Šie trukdžiai neleidžia integruotis į darbo rinką.

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje didžiausiai gyventojų daliai pragyvenimo šaltinis buvo pajamos iš darbo užmokesčio. Jas gavo 6619 gyventojai arba 44,28 proc. visų savivaldybės gyventojų. Senatvės pensijos buvo mokamos 3858 rajono gyventojams (25,81 proc.), šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikomų asmenų Zarasų rajone buvo 1802 asmenys (vaikai 0 iki 14 m) arba 12,06 proc.

Net 1241 Zarasų rajono gyventojams (8,31 proc.) vienintelis pajamų šaltinis buvo socialinės išmokos (pašalpos).

Zarasų rajono savivaldybėje 367 gyventojai savarankiškai vykdė ekonominę veiklą, dirbdami pagal verslo liudijimą (2,46 proc.), 931 gyventojas buvo įregistravęs individualią veiklą (6,23 proc.), kitomis veiklomis vertėsi 132 (0,85 proc.) visų gyventojų, taigi iš viso Zarasų rajono savivaldybėje savarankišką ekonominę veiklą vykdė 22,70 proc. gyventojų. (R15)

Visagino savivaldybėje 2021 m. darbo užmokestį gavo 9 459 gyventojai, senatvės pensija buvo mokama 5176 gyventojams, šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikomų asmenų (vaikų nuo 0 iki 14 metų) savivaldybėje buvo 2 650, iš socialinių išmokų (pašalpų) gyveno 1282 rajono gyventojai. Tuo tarpu 313 gyventojų savarankiškai vykdė ekonominę veiklą pagal verslo liudijimą (3,31 proc.) ir 932 gyventojai, dirbdami pagal individualios veiklos pažymą (9,85 proc.), taigi iš viso Visagino savivaldybėje savarankišką ekonominę veiklą vykdė 13,16 proc. gyventojų. (R15)

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis regiono lygmeniu yra netolygus. 2022 m. III ketv. Lietuvoje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto) buvo 1 787,10 Eur, kai Visagino savivaldybėje - 1 570,20, o Zarasų rajono savivaldybėje tesiekė 1 204,80 Eur. Zarasų rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto) buvo net 32,58 proc. mažesnis už šalies vidurkį ir yra paskutinėje (60) vietoje Lietuvoje, lyginant su kitomis savivaldybėmis. Tuo tarpu Visagino savivaldybė užima 8 vietą tarp visų Lietuvos savivaldybių. [8] Atlikta analizė rodo, kad didžioji dalis VVG teritorijos gyventojų namų ūkio pajamos yra labai mažos, kas sąlygoja mažą vietos gyventojų perkamąją galią, gyventojai nėra linkę savarankiškai užsiimti ekonomine veikla, regione dominuoja žemas savęs įdarbinimo ir verslumo lygis, kas stabdo ekonominę regiono plėtrą. (R8) Kadangi regione dominuoja labai mažos įmonės, generuojančios nedideles pajamas, jos yra itin jautrios makroekonominiams pokyčiams. Kasmet augantis minimalus darbo užmokestis dažnu atveju stabdo įmonių ekonominę plėtrą, kas sąlygoja ir netolygią VVG teritorijos plėtrą, lyginant su kitais regionais. (R26)

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojai, patiriantys socialinę atskirtį.

Skurdą patiriantys asmenys. Ekvivalentines pinigines disponuojamąsias pajamas, mažesnes už skurdo rizikos ribą, Zarasų rajono savivaldybėje 2021 m. gavo 32,1 proc. visų savivaldybės gyventojų (2020 m. – 35,3, 2019 m. – 30,5, 2018 m. – 37,9, 2017 m. – 27,6 proc. gyventojų). Nors nuo 2017 – 2021 m. šis rodiklis sumažėjo 13,04 proc. tačiau išliko aukštas ir nuo Utenos apskrities vidurkio skyrėsi 4,00 proc., Lietuvos vidurkio 12,1 proc. 2021 m. Visagino savivaldybėje siekė 26,8 proc. visų gyventojų (2020 m. – 27, 2019 m. - 28,5, 2018 m. – 30,9, 2017 m. – 26,4 proc. visų savivaldybės gyventojų) ir buvo žemesnis 1,3 proc. nei Utenos apskrityje, tačiau 6,8 proc. aukštesnis nei Lietuvos vidurkis. 2021 m. Utenos apskrityje ekvivalentines pinigines disponuojamąsias pajamas, mažesnes už skurdo rizikos ribą siekė 28,1 proc. nuo visų apskrities gyventojų (2020 m. – 29,4, 2019 m. – 28, 2018 m. – 33,7, 2017 – 30,2 proc. visų savivaldybės gyventojų), Lietuvoje 20 proc. visų šalies gyventojų (2020 m – 20,9, 2019 m. - 20,6, 2018 – 22,9, 2017 m. 22, 9 proc. visų šalies gyventojų). [24]

Pašalpos. 2021 m. Zarasų rajone socialines pašalpas gavo 1241 gyventojas arba 8,48 proc. visų Zarasų rajono savivaldybės gyventojų (2020 m. - 1256, 2019 m. – 1228, 2018 m. - 1661 gyventojai). Siekiant, kad socialinė pašalpa būtų naudojama tikslingai – 321 asmeniui socialinė pašalpa buvo teikiama nepinigine forma. Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo maisto daviniai skirti 2029 rajono gyventojams arba 13,87 proc. visų savivaldybės gyventojų (2020 m. – 2094, 2019 m. – 2335, 2018 m. - 2 469 gyventojų). Būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų gavėjų skaičius 2021 metais buvo 1051 gyventojai arba 7,18 proc. visų gyventojų (2020 metais – 1021, 2019 m. – 897, 2018 m. – 1313 gavėjai). 2021 metais 616 moksleiviams buvo suteiktas nemokamas maitinimas mokyklose (2020 m. – 576, 2019 m. - 448, 2018 m. - 438 mokiniams). [25]

Visagino savivaldybėje 2021 m. pašalpas gavo 1282 savivaldybės gyventojai arba 6,7 proc. visų savivaldybės gyventojų, 2056 gyventojams buvo mokamos būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos (2020 m. 2166, 2019 m. – 2533, 2018 m. –

2488 gavėjai). 2021 metais 854 moksleiviams buvo suteiktas nemokamas maitinimas mokyklose (2020 m. – 614, 2019 m. - 463, 2018 m. - 452 mokiniams). [26] (R23)

Socialinę riziką patiriančios šeimos ir vaikai. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėse buvo 110 socialinę riziką patiriančių šeimų, kuriose augo 225 vaikai. Paramos šeimai tarnyboje atvejo vadyba buvo taikyta 135 šeimoms, iš jų VVG teritorijoje – 63 šeimoms arba 46,7 proc. visų Zarasų rajono savivaldybės atvejo vadyba taikytų šeimų. Palyginus su 2017 m. duomenimis, šeimų patiriančios socialinę riziką skaičius padidėjo 44 šeimomis arba 66,6 proc., vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose padidėjo 84 vaikais arba padidėjo 59,57 proc. [27] 2021 metais Visagino savivaldybės teritorijoje buvo 189 šeimos patiriančios socialinę riziką, gavusios socialines paslaugas, šiose šeimose augo 317 vaikų. Paramos šeimai tarnyboje Atvejo vadyba buvo taikyta 115 šeimų, kuriose gyveno 205 vaikai. Palyginus su 2018 m. duomenimis, šeimų patiriančios socialinę riziką ir gavusių socialines paslaugas skaičius išaugo 5 šeimomis arba padidėjo 2,17 proc., vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose padidėjo 133 vaikais arba padidėjo 72,29 proc. [28] (R24)

Teikiant socialinę pagalbą socialinės rizikos šeimoms, ilgus metus buvo stebima, kad viena aktualiausių šeimos problemų yra tėvų piktnaudžiavimas ir priklausomybė nuo alkoholio, kas lemia vaikų nepriežiūrą, konfliktus ir fizinį bei psichologinį smurtą šeimoje, darbo praradimą, įsiskolinimus. Dėl visų aukščiau išvardintų priežasčių regione yra stebimas poreikis vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumui bei kitoms socialinėms paslaugoms vystyti ir plėtoti, ypačingai nuo savivaldybių centrų nutolusiose kaimiškose gyvenvietėse.

Asmenys su negalia. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje gyveno 1437 asmenys su negalia, t.y. 9,8 proc. visų savivaldybės gyventojų; iš jų 30 vaikų. 2018 m. 1244 savivaldybės gyventojai turėjo negalią, iš jų 61 vaikas, tai sudarė 7,93 proc. visų savivaldybės gyventojų. Nuo 2018 metų savivaldybėje neįgalumą turinčių asmenų savivaldybėje padidėjo 193 asmenimis arba 1,87 proc. nuo visų savivaldybės gyventojų. 2021 m. 148 Zarasų miesto ir rajono neįgaliams buvo teikiamos paslaugos į namus, iš jų VVG teritorijoje 69 gyventojams arba 45,9 proc. visų asmenų. Nakvynės namuose gyveno 14 asmenų, iš jų 9 gyventojai gyveno ilgiau nei du metus. [29]

Visagino socialinės paramos skyriaus duomenimis 2021 Visagino savivaldybėje gyveno 1236 gyventojai turintys negalią, iš jų 97 vaikai, t. y. 6,8 proc. visų savivaldybės gyventojų turėjo neįgalumą. 2021 m. nakvynės namuose gyveno 21 savivaldybės gyventojas. [30]

2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje pagalba į namus buvo teikiama 888 gyventojams, iš jų 182 vyrams, 706 moterims. (2020 m. – 982, 2019 m. – 459, 2018 m. – 166, 2017 m. - 286 gyventojams). Nuo 2017 iki 2021 m. paslaugų gavėjų skaičius savivaldybėje išaugo 602 gavėjais arba 322 proc. Visagino savivaldybėje paslaugos į namus teiktos 190 gyventojų, iš jų vyrams - 56 asmenims, 134 moterims (2020 m -159, 2019 m. – 172, 2018 – 145, 2017 m. – 145 gyventojams) 2017 - 2021 m. gyventojų kurie gavo socialines paslaugas į namus padidėjo 45 gyventojais arba 31,04 proc. [31]

Zarasų rajono savivaldybės socialinė paramos skyriaus bei Visagino savivaldybės skyriaus socialinių paslaugų veiklos planuose nurodytos dažniausiai reikalingiausios socialinės paslaugos gyventojams savivaldybėse yra pavėžėjimo paslaugos, pagalba į namus, dienos socialinė globa asmens namuose ar institucijoje ir trumpalaikės / ilgalaikės socialinės globos paslaugos bei aprūpinimas techninės pagalbos priemonėmis, būsto pritaikymas neįgaliųjų poreikiams.

2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje 199 suaugusieji gyventojai turintys negalia gyveno globos namuose (2020 m. – 120, 2019 m. – 118, 2018 m. – 130 gyventojų, 2017 m. – 138 gyventojai). 2017 m. – 2021 m. neįgaliųjų gyvenančių globos įstaigose padidėjo 61 gyventojų arba 44,21 proc. Visagino savivaldybėje globos namuose buvo prižiūrimi 135 negalią turintis suaugusieji gyventojai (2020 m – 92, 2019 m. – 82, 2018 m. – 92, 2017 m. – 99 gyventojai). 2017 m. – 2021 m. neįgaliųjų gyvenančių globos įstaigose padidėjo 36 gyventojų arba 36,37 proc. [32]

Priklausomybės ligos. Pirminės sveikatos priežiūros centro duomenimis 2022 m. dėl alkoholio vartojimo Zarasų rajono savivaldybėje buvo dispanserizuota 330 rajono gyventojų (2021 m. – 329, 2020 m. - 334), iš jų naujai dispanserizuoti metų bėgyje 8 asmenys (2021 m. – 2, 2020 m - 5 asmenys). 2022 Dėl narkotinių medžiagų priklausomybės dispanserizuoti 2 asmens (2021 m. - 1 asmuo, 2020 m. dispanserizuotų asmenų nebuvo). [33]

Aukščiau išdėstyta VVG teritorijos socialinė situacija buvo plačiai aptariama strategijos rengimo susitikimuose seniūnijose ir su darbo grupėmis, taip pat atsispindi anketavimo duomenyse, todėl vietos plėtros strategijoje reikšmingas dėmesys skirtas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui kaimiškiose vietovėse, teikiamų paslaugų kokybės gerinimui, kas galėtų prisidėti prie socialinių problemų sprendimo VVG teritorijos mastu [104] (R16)

VVG teritorijos vizija atliepia socialinės situacijos analizę - strategijos įgyvendinimo metu būtų sprendžiamos opios socialines problemas, mažinamas nedarbo lygis, didinamas gyventojų, ypač jaunimo ir priešpensinio amžiaus asmenų užimtumas, ekonominis aktyvumas ir verslumas, mažinamas valstybės išlaikomų asmenų skaičius. Tai padėtų Zarasų-Visagino VVG regionui tapti ekonomiškai gyvybingu, pasižyminčiu išplėtotomis viešosiomis paslaugomis, dėl ko regionas taptų patrauklus likti gyventi vietos gyventojams ir atvykti naujakuriams. Visos strategijos priemonės yra orientuotos į ekonominę regiono plėtrą, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo.

1.6. VVG teritorijos ekonominė situacija

Bendra informacija apie ekonominę situaciją. Regiono pramonės bei verslo išsivystymo lygis yra santykinai žemas. Pagal pagrindinius ekonominio lygio išsivystymo rodiklius regionas ženkliai atsilieka nuo šalies vidurkio.

2023 m. I ketv. Zarasų rajone buvo registruota 897 ūkio subjektų, o Visagino savivaldybėje – 950, tačiau iš jų veikiančių Zarasų rajone buvo 370, o Visagino savivaldybėje - 463.

Zarasų rajono savivaldybėje bei Visagino savivaldybėje dominuoja įmonės, kurių pajamos tesiekia iki 9 999 Eur. 2023 m. pradžioje tokių įmonių Zarasų rajono savivaldybėje buvo registruota 165 (44,60 proc. nuo visų savivaldybėje veikiančių įmonių), o Visagino savivaldybėje - 217 įmonės (47,18 proc. visų savivaldybėje veikiančių įmonių). Tuo pačiu laikotarpiu Utenos apskrityje labai mažų įmonių buvo registruota 3450 (38,47 proc. visų apskrityje registruotų įmonių), Lietuvoje - 37690 (30,78 proc.). Nuo 10 000 iki 49 999,00 Eur pajamų Zarasų rajono savivaldybėje gavo 77 įmonės (20,81 proc. visų savivaldybėje veikiančių įmonių), Visagino savivaldybėje - 92 savivaldybės įmonės (20,00 proc.), kai Utenos apskrityje veikė 767 mažos įmonės (22,24 proc.), o Lietuvoje 25 899 įmonės (21,15 proc.). [34] (R17)

VVG regione vyrauja įmonės, kuriose dirba 0 iki 4 darbuotojų. 2023 m. pradžioje Zarasų rajono savivaldybėje registruotos 268 veikiančios įmonės turinčios nuo 0 iki 4 darbuotojų arba 72,44 proc. visų įmonių, Visagino savivaldybėje tokių įmonių buvo 307 (66,74 proc.), Utenos apskrityje - 2 464 įmonės (71,42 proc.), Lietuvoje - 87 712 (71,63 proc.). Nuo 5 iki 9 darbuotojų Zarasų rajono savivaldybėje turėjo 47 įmonės arba 12,71 proc. visų įmonių, Visagino savivaldybėje 76 įmonės (16,53 proc.), Utenos apskrityje 441 įmonė (12,79 proc.), Lietuvoje 15 713 įmonių (12,84 proc.). Visagino savivaldybėje buvo vienintelė įmonė apskrityje, kuri turėjo nuo 500–999 darbuotojų. [35]

Palyginus su 2018 m. rodikliais, per laikotarpį iki 2023 m. veikiančių ūkio subjektų Zarasų rajono savivaldybėje išaugo 82 įmonėmis arba 22,16 proc., tuo tarpu Visagino savivaldybėje sumažėjo 9 įmonėmis (1,96 proc.).

2021 metais bendra metinė įmonių apyvarta Zarasų rajono savivaldybėje siekė 129 496 tūkst. Eur ir palyginus su 2019 m. padidėjo 34 229 000 arba 28,85 proc., Visagino savivaldybėje bendra metinė apyvarta siekė 201149 tūkst. Ir palyginus su 2019 m. padidėjo 3432 tūkst. arba 24,50 proc.

Kadangi Zarasų-Visagino regione dominuoja labai mažos ir mažos įmonės, jos generuoja mažas pajamas, todėl yra itin jautrios makroekonominiams pokyčiams. COVID -19 pandemija iš esmės pakeitė darbo rinkos ir užimtumo situaciją kaip šalyje, taip ir VVG teritorijoje, todėl 2020-2021 metų darbo rinkos ir užimtumo rodikliai yra tik indikatyvūs, nepilnai atskleidžiantys ilgalaikes užimtumo ir darbo rinkos tendencijas. Tuo pačiu galima pažymėti, kad situacija darbo rinkoje žymi mažėjantį žmogiškąjį potencialą, kuris kelia grėsmę ekonominiam vystymuisi. (R7) Covid-19 pandemijos metu įvesti ribojimai verslo subjektams bei prasidėjus karui Ukrainoje šoktelėjus infliacijai, ženkliai išaugus energetikos bei žaliavų kainoms, įmonės sunkiai įstengia išlaikyti ekonominį gyvybingumą, kas atsiliepia į viso regiono sklandžios ir darnios ekonominės plėtros problematiką. (R26)

Savarankiškai dirbantys asmenys. Zarasų rajono savivaldybėje turėdami verslo liudijimus 2022 m. dirbo 367 rajono gyventojai (2021 m. - 378 m., 2020 m. – 368, 2019 m. – 405, 2018 m. – 392 gyventojai). 2022 m. daugiausiai asmenų, turėdami verslo liudijimus, dirbo prekybos srityje – 63 gyventojas, statybos srityje pagal verslo liudijimus dirbo 58 gyventojai, apgyvendinimo (kaimo turizmo) paslaugas teikė – 39 gyventojai, kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų paslaugas teikė - 27 gyventojai. Lengvatos, įsigyjant verslo liudijimus, atskiroms asmenų grupėms sudarė 2131 tūkst. Eur ir jomis pasinaudojo 228 gyventojai. VVG teritorijoje, išskyrus Dusetų miestą, pagal verslo liudijus veiklą vykdė 65 gyventojai 2021 m. – 47, 2020 m. - 72, 2019 m. - 61, 2018 m. – 59 gyventojai) iš jų daugiausia: apgyvendinimo paslaugų teikimo srityje - 39 asmenys prekyba ne maisto produktais 9 asmenys, betono, gipso ir cemento gaminių bei dirbinių gamyba ir pastatymas, akmens pjaustymas, formavimas ir apdaila, įskaitant įrašų iškalimą (išpjovimą) paminkliniuose akmenyse – 6 asmenys. [36] (R18)

Visagino savivaldybėje 2022 m. turėdami verslo liudijimą dirbo 355 savivaldybės gyventojai (2021 m. - 355, 2020 m. – 361, 2019 m. – 463, 2018 m. – 454 gyventojai). 2022 m. daugiausiai asmenų, turėdami verslo liudijimus, dirbo prekybos srityje - 72 gyventojai, Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla – 49 gyventojai, statybos darbų srityje – 34 gyventojai, Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos paslaugos teikė 38 savivaldybės gyventojai. Lengvatos, įsigyjant verslo liudijimus, atskiroms asmenų grupėms sudarė 3234 tūkst. Eur ir jomis pasinaudojo 204 gyventojai. 2022 m. VVG teritorijoje 7 asmenys vykdė individualią veiklą (2021 m. 21, 2020 m. – 27, 2019 – 23, 2018 m. – 25 gyventojai), iš jų: kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla – 2 asmenys, elektrinių buities reikmenų taisymas – 1 asmuo, fotografavimo veikla (išskyrus fotoreporterių veiklą) – 1 asmuo, trenerių veikla, jei asmuo nėra sudaręs sporto veiklos sutarties (kontrakto) – 1 asmuo, statybos darbai – 1 asmuo, pastatų valymo po statybų darbai – 1 asmuo. [37] (R18)

Vidutinis atlyginimas. 2022 m. pabaigoje vidutinis atlyginimas (neto) Lietuvoje buvo - 1184,4 Eur, Utenos apskrityje siekė 961,6 Eur (neto) ir buvo mažiausias ir visų Lietuvos apskričių. Zarasų rajono savivaldybėje 2022 metų pabaigoje vidutinis atlyginimas (neto) buvo 845,7 Eur ir buvo pats mažiausias iš visų savivaldybių apskrityje t. y. 338,7 Eur mažesnis nei Lietuvos vidurkis arba 29,6 proc. ir 115,9 Eur mažesnis nei vidutinis atlyginimas Utenos apskrityje arba mažesnis 12,06 proc. Visagino savivaldybėje vidutinis atlyginimas (neto) buvo 1 032,10 Eur, pagal atlyginimo vidurki savivaldybė buvo 16 vietoje tarp visų Lietuvos savivaldybių ir didžiausias Utenos apskrityje t. y. 152,3 Eur, bet mažesnis nei Lietuvos vidurkis arba 12,86 proc., Utenos apskrities vidurkį viršija 70,5 Eur arba 6,77 proc. [38]

Investicijos ir Europos fondų pritraukimas. Pagal tiesioginių užsienio investicijų dydį, tenkantį vienam gyventojui, Zarasų rajono savivaldybė užima paskutinę vietą tarp Utenos apskrities savivaldybių, Visagino savivaldybė buvo antra po Utenos savivaldybės Zarasų rajono savivaldybėje 2021 m. pabaigoje vienam rajono gyventojui teko 273 Eur tiesioginių užsienio investicijų, Visagino savivaldybėje - 603 Eur kai tuo tarpu Utenos apskrityje - 1714 Eur, vienam Lietuvos gyventojui 9961 Eur tiesioginių investicijų. Palyginus su 2019 m. tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui Zarasų rajono savivaldybėje išaugo 99 Eur arba 43,10 proc., Visagino savivaldybėje išaugo 83 Eur arba 16,00 proc. [39]

Materialinės investicijos. Tai išlaidos skirtos ilgalaikiam materialiajam turtui, kuris bus naudojamas ilgiau nei vienus metus, įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti (jo vertei padidinti). 2021 m. laikotarpio pabaigoje materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui Utenos apskrities, Zarasų rajono savivaldybės bei Visagino savivaldybės mastu žymiai atsiliko nuo Lietuvos Respublikos vidurkio. 2021 m. pabaigoje vienam Lietuvos gyventojui vidutiniškai teko 3718 Eur materialinių investicijų, vienam Utenos apskrities gyventojui teko 1254 Eur materialinių investicijų, Zarasų rajono savivaldybės gyventojui teko 768 Eur materialinių investicijų arba 484 proc. mažiau nei šalies vidurkis ir 163 proc. mažiau nei Utenos apskrities vidurkis. Visagino savivaldybės gyventojui teko 918 Eur. materialinių investicijų arba 405 proc. mažiau nei Lietuvos vidurkis ir 36 proc. mažiau nei Utenos apskrities vidurkis. Lyginant rodiklį su 2018 m. materialinės investicijos vienam Lietuvos gyventojui padidėjo 1131 Eur arba

30,15 proc., Utenos apskrities gyventojui padidėjo 107 Eur arba 9,33 proc., Zarasų rajono savivaldybėje 2018 m. – 2021 m, materialinės investicijos tenkančios vienam savivaldybės gyventojui padidėjo 159 Eur arba 26,11 proc. Visagino savivaldybėje 2018 – 2021 metais vienam gyventojui tenkančios materialines investicijas sumažėjo 1165 Eur arba sumažėjo 44, 08 proc. [40]

Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės indėlis į regiono ekonomika.

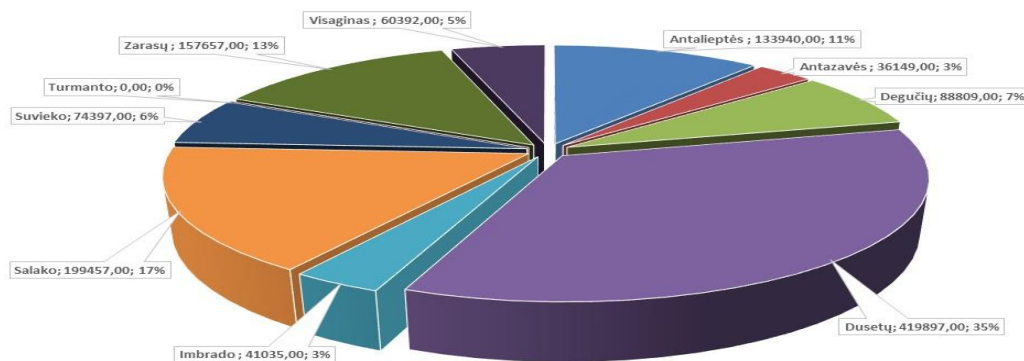
Vietovės, kuriose vykdomi projektai

Vietos VVG teritorijoje 2016 - 2022 m. buvo įgyvendintas 32 vietos projektai iš Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės dvisektorės strategijos lėšų, iš jų: 7 bendruomeninės veiklos, jaunimo užimtumo, mokymų projektai, 4 viešų pastatų (bendruomenės namų) pritaikymo bendruomenės poreikiams projektai, 1 viešų erdvių tvarkymo projektas, 3 socialinio verslo projektai, 16 verslo projektų. Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu iki 2023 m. gegužės mėnesio VVG regione buvo sukurta 19 naujų darbo vietų. 2023 m. tęsiamas 12 vietos projektų įgyvendinimas, iš kurių 3 yra viešųjų pastatų (bendruomenės namų) pritaikymo bendruomenės poreikiams projektai, 3 viešųjų erdvių tvarkymo projektai, 1 bendruomeninio verslo projektas ir 6 verslo projektai, todėl naujai sukurtų darbo vietų skaičius nėra galutinis.

Projektų kofinansavimas

Paramos suma Zarasų savivaldybės seniūnijose ir Visagino kaimiškojoje teritorijoje, Eur

Pagal šias investicijas daugiausiai lėšų skirta Dusetų seniūnijai - 419 897,00 Eur, Salako seniūnijai 199 457,00 Eur, Zarasų kaimiškajai seniūnijai - 157657,00 Eur, Suvieko seniūnijai - 74397,00 Eur, Degučių seniūnijai - 88 809,00 Eur, mažiausiai lėšų skirta – Imbrado seniūnija - 41035,00 Eur Visagino 60392,00 Eur. Pagal investicijas vienam seniūnijos gyventojui daugiausia lėšų skirta Visagino rajono savivaldybės gyventojui – 319 Eur, Salako seniūnijos - 263 Eur, vienam Antaleptės seniūnijos gyventojui teko – 233 Eur, Dusetų seniūnijos – 191 Eur. Mažiausiai vienam gyventojui investicijų teko šiose seniūnijose - Zarasų rajono – 140 Eur, Imbrado - 48 Eur, Antazavės - 45 Eur. [41]

Žemės ūkis. VVG teritorija pasižymi santykinai mažesne žemės ūkio naudmenų dalimi, nes ženkliai didesnę teritorijos dalį užima vandenys ir miškai. Tokia išskirtinė rajono žemės fondo struktūra parodo, kad ši teritorija pasižymi ne tik vaizdingu kraštovaizdžiu, bet ir neužterštomis žemės ūkio naudmenomis, o tai leidžia užauginti natūralius ir ekologiškus žemės ūkio produktus, vis labiau vertinamus Lietuvoje ir užsienio šalyse. (R19) 2022 m. VVG teritorijoje buvo registruoti 1758 ūkininkų ūkis, iš jų Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje buvo 1755 ūkiai, o Visagino savivaldybės teritorijoje dėl savivaldybės teritorijos specifikos registruoti tik 3 ūkiai. 2018 – 2021 m. laikotarpiu ūkių skaičius VVG teritorijoje sumažėjo 300 ūkių arba 17,09 proc. Minėtu laikotarpiu ūkių mažėjimas vyko Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje, o Visagino savivaldybėje šiuo laikotarpiu ūkių skaičius padidėjo 2 ūkiais. 2021 m. vidutinis vieno ūkio dydis Lietuvoje buvo 15,55 ha, Utenos apskrityje 14,06 ha, Zarasų rajono savivaldybėje 14,63 ha, Visagino savivaldybėje 4,35 ha. Palyginus su 2018 m. pabaiga vidutinis vieno ūkio žemės plotas Lietuvoje padidėjo 5,02 ha, Utenos apskrityje padidėjo 4,68 ha, Zarasų rajono savivaldybėje 3,11 ha, Visagino savivaldybėje sumažėjo 2,83 ha. [42]

2021 m. pagal ūkyje naudojamą žemės plotą VVG teritorijoje vyravo smulkūs ūkiai (R20), kurie disponavo nuo iki 5 ha žemės, tokių ūkių buvo 677 ūkiai arba 37,50 proc. visų ūkių, 405 ūkiai naudojami nuo 5 iki 10 ha tai sudarė proc. 22,50 proc. visų ūkių, nuo 10 iki 50 ha valdė 620 ūkių arba 34,47 proc. visų ūkių, nuo 50 ha iki 100 ha naudojami 70 ūkiai tai sudarė 3,86 proc. visų ūkių, nuo 100 ha iki 500 ha VVG teritorijoje buvo 30 ūkių arba 1,67 proc. visų ūkių. Lyginant su 2018 m. pabaiga ūkių kurie disponavo iki 5 ha žemės sumažėjo 291 ūkiu arba 30,06 proc., ūkių kurie valdė 5-10 ha žemės sumažėjo 5 ūkiais arba 1,22 proc. VVG teritorijoje esančių ūkių nuo 10 ha iki 50 ha padidėjo 101 ūkiu arba 19,46 proc., ūkių kurie valdė nuo 50 ha iki 100 ha padaugėjo 6 ūkiais arba 8,57 proc. ir ūkių kurie turėjo nuo 100 iki 500 ha padidėjo 14 ūkių arba 46,6 proc. [43]

2022 m. pabaigoje žemės ūkio veikla užsiėmė 30 juridiniai asmenų, iš jų 28 registruoti Zarasų rajono savivaldybėje, 2 Visagino savivaldybėje. Žemės ūkio veikla 2022 metais VVG teritorijoje užsiėmė 402 fiziniai asmenys iki 40 metų arba 12,39 proc. visų fizinių asmenų, 1513 fizinių asmenų nuo 40 iki pensinio amžiaus arba 46,65 proc. visų fizinių asmenų ir 1328 pensinio amžiaus fizinių asmenų. arba 40,96 proc. visų ūkininkų. 2018- 2022 m. juridinių asmenų užsiimančiais žemės ūkio veikla sumažėjo 7 asmenimis arba 20 proc., fizinių asmenų, kurie užsiėmė žemės ūkio veikla iki 40 m. padaugėjo 25 fiziniais asmenimis arba 6,63 proc. asmenų nuo 40 m. iki pensinio amžiaus padaugėjo 17 asmenų arba 1,12 proc., pensinio amžiaus fizinių asmenų, kurie užsiiminėjo žemės ūkio veikla sumažėjo 124 asmenimis arba 9,33 proc. [44]

VVG teritorijos ūkininkai, žvelgdami į perspektyvą ir didėjančius reikalavimus dėl klimato kaitos, augančius pajamų praradimus vis labiau ieško galimybių kooperuotis bei perdirbti savo produkciją. VVG regione veikia 2 žemės ūkio kooperatyvai, kurie jungia mėšinių galvijų augintojus - “Sartų lankų jautiena” ir “Dusetų krašto gaspadoriai”. (R21) Kooperatyvų nariai ne tik augina mėšinius galvijus, tačiau patys perdirba ir realizuoja savo produkciją. 2022 metais Lietuvos ūkininkų sąjungos Zarasų skyrius, įgyvendinę trumpos maisto tiekimo grandinės produktų gamybos centro įkūrimo projektą, Dusetų seniūnijoje įrengė mažų pajėgumų galvijų skerdimo ir mėsos išpjaustymo cechą, kurio teikiamomis paslaugomis gali naudotis vietos ūkininkai, taip sukurdami pridėtinę vertę savo ūkininkavimo veiklai ir gaminamai produkcijai. (R22).

Turizmas. Turizmas yra prioritetinga Zarasų rajono savivaldybės plėtros sritis. Savivaldybės teritorijos gamtinės sąlygos lemia santykinai aukštą turizmo plėtojimo potencialą, kuris sąlygoja aukštą vietinio ir regioninio lygmens lankymo paklausos lygį. Susiformavo patrauklios kultūrinio turizmo tradicijos, gausūs rekreaciniai išteklių sąlygoja kurortinės plėtros kryptis. Zarasų rajone labiausiai paplitusi ir išvystyta turizmo forma - kaimo turizmas. 2023 m. pradžioje apgyvendinimo paslaugas teikė 3 Zarasų rajono savivaldybėje esančios klasifikuojamos įstaigos, iš jų 2 įstaigos - Zarasų mieste (kokybės lygis - 1 žvaigždutė), viena VVG teritorijoje (kokybės lygis – 4 žvaigždutės). Neklasifikuojamas apgyvendinimo paslaugas Zarasų rajono savivaldybėje teikė 67 apgyvendinimo įstaigos. VVG teritorijoje apgyvendinimo paslaugas teikė 54 turizmo sodybos, daugiausia turizmo sodybų buvo Dusetų seniūnijoje – 21 sodyba, Salako seniūnijoje – 10 sodybų, Zarasų kaimiškoje seniūnijoje – 7 sodybos. 2023 m. pradžioje trumpalaikio apgyvendinimo paslaugas VVG

teritorijoje teikė 2 sodybos, poilsio namų paslaugas teikė 1 sodyba, nakvynės namų paslaugų teikė 4 sodybos, turistinės stovyklos paslaugas teikė 2 įstaigos. Daugiausiai darbuotojų kaimo turizmo sektoriuje dirbo įsigijus verslo liudijimą, 2021 m. juos buvo įsigiję 43 darbuotojai (2020 m. – 42 darbuotojai). [45]

Zarasų rajono savivaldybėje veikė 26 stovyklavietės/kempingai, iš kurių 24 veikė VVG teritorijoje. [46]

Pagrindiniai turizmo išteklių Visagino savivaldybėje susiję su Ignalinos atominė elektrine, urbanistiniu paveldu, daugiatautiškumu bei gamtos objektais. Visagino savivaldybėje yra keli lankytini objektai: Ignalinos atominės elektrinės informacijos centras; Ignalinos atominės elektrinės valdymo skydo simulatorius. 2021 m. pabaigoje Visagino savivaldybėje veikė 1 viešbutis, 1 nakvynės ir pusryčių paslaugas teikianti įstaiga ir 1 nakvynių namų paslaugas teikianti įstaiga „Visagino parkas“, prie Visagino ežero pakrantės, teikiamos stovyklavietės paslaugas. [47] (R25)

Turizmo sektorius Zarasų rajone kasmet plečiasi, didėja poilsiautojų srautai. Viena iš Zarasų krašto turizmo plėtros silpnybių – viešbučio, galinčio talpinti didelį turistų skaičių ir teikiančio aukštesnio lygio paslaugas turizmui (pvz. SPA paslaugas, sveikatinimo paslaugas, fizinio aktyvumo, kokybiško maitinimo, pramogines ir kt. paslaugas) stoka. Stiprybe galime įvardinti pakankamai didelį kaimiškų turizmo sodybų skaičių, kurios tampa pagrindiniais paslaugų turizmui teikėjais, gebančiais į VVG teritoriją pritraukti tiek vidaus, tiek ir išorės turizmo mėgėjus. Deja, šie turizmo paslaugų teikėjai vykdydami veiklą vis dar susiduria su ekonominio gyvybingumo sunkumais dėl stiprų neigiamą poveikį turinčio sezoniškumo, o sezoniškumas ir išryškėja būtent dėl paslaugų turizmui stokos šaltuoju metų laikotarpiu. Taip pat turizmo paslaugų teikėjus, kaip ir daugelį kitų VVG teritorijos verslo subjektų, ypatingai skaudžiai paveikė COVID-19 pandemija, kurios metu turizmo paslaugų teikėjai negalėjo teikti paslaugų dėl ypač griežtų karantino suvaržymų. (R26) Taigi galime teigti, kad turizmo paslaugų teikėjai yra jautrūs makroekonominiams pokyčiams ir sezoniškumui, kas neigiamai atsiliepia jų ekonominiam gyvybingumui ir neleidžia kurti aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių nesezoninių paslaugų. (R27)

Zarasų kraštas išsiskiria savo gamta, nuo seno stebina ežeringumu, kalvotumu, gaiviu oru, rekreaciniu potencialu, lankomais kultūrinio paveldo ir gamtiniais objektais, tačiau jie nėra pilnai išnaudojami ir įveiklinami. Neišnaudojamas vietinių ūkininkų, amatininkų, vietos bendruomenių potencialas. Trūksta teikiamų paslaugų, pramogų įvairovės, kad atvykusį turistą galima būtų sudominti ilgesnį laiką. Suteikti ne tik nakvynę, užimtumo, aktyvaus poilsio ir kt. paslaugas. Siekiant užtikrinti turizmo paslaugų teikimo ekonominę efektyvumą, būtina skatinti nesezoninių paslaugų turizmo sektoriuje teikimą, išnaudojant krašto gamtinį, kultūrinį, istorinį ir išvystytos infrastruktūros potencialą. Sezoniškumui neįautrių paslaugų plėtrą būtina skatinti per gidavimo paslaugų, sveikatinimo, kultūrinio, pažintinio, patyriminio, lėtojo, istorinio ir kitokio turizmo plėtros formas

Bendruomeninio, socialinio verslo tendencijos. 2023 m. pirmame pusmetyje Zarasų rajono savivaldybėje buvo registruotos 28 kaimo bendruomenės, Visagino savivaldybėje kaimo bendruomenių nebuvo. [48] Atliekant anketavimą, paklausti kokių gyvenamosios vietovės bruožu ar vietos gyvenimo ypatumu apklaustieji labiausiai didžiuojasi, net 66, 9 proc. respondentų atsakė, kad labiausiai didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu, o antroje vietoje – kaime veikiančia bendruomenine organizacija (11 proc.).

2022 m. akredituotas socialines paslaugas VVG teritorijoje teikė 9 nevyriausybinės organizacijos: 4 bendruomenės, 1 draugija ir 4 viešosios įstaigos. VVG teritorijoje veikiančios Dusetų bendruomenė, Salako bendruomenė „Sakalas“, Zarasų rajono Sadūnų kaimo bendruomenė, Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“, VšĮ „Žvaigždynai“ teikė vaikų socialinės priežiūros paslaugas vaikų dienos centre. Šių nevyriausybinių organizacijų teikiamų paslaugų gavėjų skaičius – 86 vaikai. Zarasų rajono neįgaliųjų draugija teikia individualios pagalbos neįgaliesiems asmenims namuose paslaugas, informavimo, konsultavimo paslaugas taip pat neįgaliųjų meninių gebėjimų lavinimo paslaugas. VšĮ „Neformalaus ugdymo namai“ yra akreditavusi 3 socialines paslaugas: socialinių įgūdžių ugdymą, palaikymą ir (ar) atkūrimą socialinę riziką patiriantiems vaikams ir jų šeimoms, vaikams su negalia ir jų šeimoms, suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms, socialinę riziką patiriantiems suaugusiems asmenims ir jų šeimoms, socialinę riziką

patiriančioms šeimoms, iš pataisos įstaigų paleistiems asmenims, nuo kurių paleidimo iš pataisos įstaigos dienos praėjo ne daugiau nei 12 mėnesių, kitiems asmenims ir jų šeimoms; psichosocialines pagalbos paslaugą vaikams su negalia ir jų šeimoms, suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms, artimiesiems, krizinėje situacijoje (darbo praradimas, artimojo netektis ir kt.), socialinę riziką patyrusiems ar patiriantiems vaikams ir jų šeimoms, socialinę riziką patyrusiems ar patiriantiems suaugusiems asmenims ir jų šeimoms, smurtautojams, kitiems asmenims ir jų šeimoms; palydėjimo paslaugą jaunuoliams – socialinę riziką patiriantiems vaikams (nuo 16 metų), vaikams (nuo 16 metų), kurie gyvena socialinę riziką patiriančiose šeimose, sulaukusiems pilnametystės asmenims (iki 24 metų), kuriems buvo teikta socialinė globa (rūpyba) institucijoje ar kurie gyveno socialinę riziką patiriančioje šeimoje. VšĮ „Neformalaus ugdymo namai“ teikia pagalbos į namus paslaugos suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms, senyvo amžiaus asmenims ir jų šeimoms. [49]

NVO, teikiančių socialines paslaugas VVG teritorijoje išsidėstymas nėra tolygus, daugiausia viešųjų paslaugų teikėjų veiklą vykdė Antalieptės seniūnijoje – 4 NVO organizacijos, Dusetų seniūnijoje – 3, Salako, Suvieko seniūnijose - po vieną. (R28) Tuo tarpu Turmanto, Antazavės, Imbrado, Degučių, Zarasų kaimiškoje seniūnijose bei Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje NVO sektorius viešųjų paslaugų neteikė. Kad nuo savivaldybių centrų nutolusios kaimiškosios vietovės taptų patrauklios ne tik vietos gyventojams, bet ir naujakuriams, yra būtina plėtoti viešųjų paslaugų pasiūlą, kokybę ir prieinamumą. Susitikimų metu buvo išreikštas poreikis kaimiškose vietovėse užtikrinti sveikatinimo paslaugų teikimą, kuris aktualus visoms amžiaus grupėms, vaikų ir jaunimo užimtumą, neformalųjį ugdymą, kultūros paslaugas, nedidelių vaikų darželių ir senelių namų kūrimą, pavežėjimo paslaugas ir kt. Ypatingas dėmesys skiriamas mobilių viešųjų paslaugų teikimui, siekiant, kad kuo daugiau VVG teritorijos gyventojų galėtų jomis pasinaudoti. (R33)

Pasinaudojus 2014 - 2020 m. Kaimo plėtros programa ir Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės strategijos lėšomis VVG teritorijoje pastebimas bendruomeninio ir socialinio verslo vystytojų kūrimasis ir plėtros potencialas. Daugiausiai tai edukacinės programos, siūlomos vietos gyventojams ir turistams, taip pat maitinimo, apgyvendinimo paslaugos. Bendruomenė „Šlyninkos vandens malūnas“ turistams siūlo edukacines programas „Duonos kelias“, „Lino kelias“, ekskursiją po 300 metų vandens malūną, prekiauja sertifikuotais, į kultūros paveldo registrą įtrauktais duonos gaminiais, įvairių rūšių miltais, teikia maitinimo paslaugas. Vajasiškio kaimo bendruomenė – turistams siūlo edukacinę programą „Senolių kaimas“. Programos metu kartu su bendruomenės nariais galima pasimokyti senovinių amatų - siūloma išmokti verpti, austi, vyti virves, drožti, dalyvauti senovinėje teminėje vakaronėje. Bendruomenė teikia maitinimo, apgyvendinimo paslaugas. VšĮ „Inovatorių slėnis“ vietos gyventojams ir turistams siūlo maitinimo, apgyvendinimo paslaugas, užsiima pameistryste “MEDINIO” dirbtuvėse, edukacijomis, tarp kurių ir edukacija bityne, organizuoja įvairios tematikos renginius, stovyklas, turistinius žygius baidarėmis, dviračiais. Vienas garsiausių VšĮ “Inovatorių slėnis” jau keletą metų organizuojamas festivalis - “Zero waste”, propaguojantis tvarumo idėjas ir pritraukiantis lankytojus iš visos Lietuvos bei užsienio šalių. Baibių bendruomenė, Vajasiškio bendruomenė, Antalieptės kaimo bendruomenė, Dusetų bendruomenė taip pat teikia išvažiuojamojo maitinimo paslaugas. (R29)

Visagino savivaldybėje Regioninė asociacija „Gyvūnų šansas“ įgyvendinus projektą iš Zarasų – Visagino regiono vietos grupės dvisektorės strategijos lėšų 2021 m. pradėjo socialinį verslą ir vietos gyventojams pradėjo teikti kačių viešbučio paslaugas. [50] (R30)

VVG teritorijoje veikiančių nevyriausybinių organizacijos aktyvumas yra nevienodas, dalis kaimo bendruomenių apsiriboja nedidelių projektų įgyvendinimu, renginių vietos gyventojams ir svečiams organizavimu, gyvenamosios aplinkos tvarkymu, todėl jų gyvybingumas nėra didelis. 2021 m. jokių pajamų negavo 18,17 proc. visų VVG teritorijos bendruomenių, nuo 1,00 iki 1000,00 Eur pajamų gavo 41,91 proc. VVG teritorijos kaimo bendruomenių. Beveik pusė VVG teritorijoje esančių kaimo bendruomenių yra aktyvios, turi reikiamos patirties rengiant paraiškas ir įgyvendinant projektus, turi materialinę bazę socialinio ar bendruomeninio verslo pradžiai ar plėtrai, 2021 m. net 29,11 proc. visų kaimo bendruomenių gavo nuo 1000,00 iki 10000,00 Eur pajamų ir 10,81 proc. visų kaimo bendruomenių gavo iki daugiau kaip 1000,00 Eur metinių pajamų. (R31)

21 kaimo bendruomenė arba 77,79 proc. turi teisėtai valdomas patalpas (bendruomenės namus), iš kurių 1 valdo nuosavybės teise, 20 panaudos sutartimi (dažniausiai panaudos sutartis sudaryta su Zarasų rajono savivaldybės administracija). VVG teritorijoje 2011 - 2014 m. buvo įgyvendinti 25 ES ir kitų fondų lėšomis finansuoti projektai, kurių metu sutvarkytos VVG teritorijoje esančių gyvenviečių viešosios erdvės, rekonstruoti viešosios paskirties pastatai, įrengti daugiafunkciniai centrai, atlikti kultūros paveldo objektų tvarkybos darbai, atlikti vandentvarkos darbai, įgyvendinti socialinių paslaugų plėtros projektai. [106] 2017 - 2023 m. VVG strategijos lėšomis įgyvendinti 7 infrastruktūriniai projektai, kuriuos įgyvendinant sutvarkyti visuomeninės paskirties pastatai pritaikyti socialinių paslaugų teikimui, tokių kaip asmens higienos, buities, laisvalaikio užimtumo, vaikų dienos priežiūros paslaugos vietos gyventojams. Įrengta infrastruktūra sudaro geras sąlygas NVO socialinio ar bendruomeninio verslo pradžia ar plėtra, ypatingą dėmesį skiriant viešųjų paslaugų teikimui VVG teritorijoje. (R36)

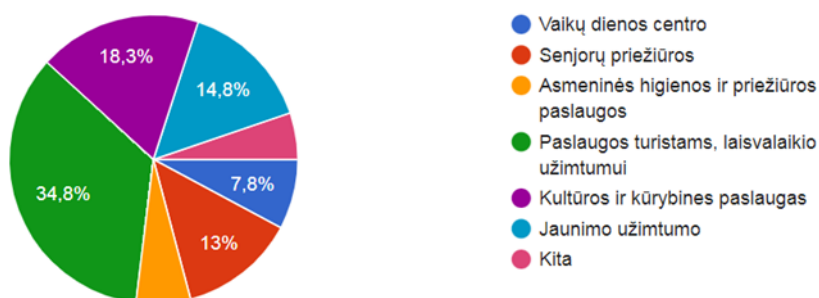
Nors 2018 – 2022 m. VVG teritorijoje pastebimas NVO bendruomeninio, socialinio verslo didėjimo tendencijos, tačiau jis yra nepakankamas siekiant NVO atsparumo ir finansinės nepriklausomybės. NVO sektorius vis dar pasyviai dalyvauja viešųjų paslaugų teikime, neformalaus ugdymo procese, nepakankamai išnaudojami vietos resursai, įrengta ar atnaujinta infrastruktūra. VVG teritorijos socialines paslaugas teikiančios NVO pasiskirsčiusios rajone netolygiai.

Atliekant anketavimą respondentų buvo teirujamasi, kokias paslaugas jų gyvenamosios vietovės bendruomenė galėtų/norėtų teikti. Atsakymus galite matyti pateikiamoje diagramoje:

Kokias paslaugas galėtų/norėtų teikti Jūsų gyvenamosios vietos bendruomenė?

[Kopijuoti](#)

115 atsakymų

Respondentai papildomai nurodė, kad galėtų teikti vaikų užimtumo skatinimą po pamokų, siūlant platų spektrą veiklų, sporto, jogos užsiėmimus.

Rengiant vietos plėtros strategiją vykusiuose susitikimuose NVO sektorius nuogaštavo dėl žmogiškųjų išteklių stokos. Esant neigiamoms demografinėms tendencijoms, gyventojų senėjimui ir skaičiaus mažėjimui, tampa sudėtinga pritraukti gyventojus į aktyvią visuomeninę veiklą. Teigiamas tendencijas galime stebėti tose VVG teritorijos seniūnijose, kuriose sparčiai kuriasi naujakuriai - Dusetų, Salako, Antalieptės, Degučių seniūnijose. Susitikimų metu kone kiekvienoje seniūnijoje dalyvavo naujakuriai, kurie VVG teritorijoje pradėjo kurtis nuo COVID-19 pandemijos, kuomet dėl griežtų karantino suvaržymų didžiųjų miestų gyventojai siekė įsigyti nekilnojamąjį turtą stiprų gamtinį ir rekreacinį potencialą turinčiose savivalybėse. Asmenys, įsigiję nekilnojamąjį tik tam, kad galėtų išvykti iš didmiesčių į gamtą, pamilę šį kraštą persikrausto gyventi nuolatini. Ypač ši tendencija stipri tarp galinčiųjų dirbanti nuotolinį darbą ir jaunų šeimų, auginančių mažamečius vaikus, įvertinant tvaresnes, ekologiškesnes, sveikatingumui palankesnes gyvenamąsias sąlygas. (R10) Tos seniūnijos, kurios tampa vis labiau patrauklios ir dažniau pasirenkamos naujakurių, galime stebėti bendruomeninio gyvenimo suaktyvėjimą, naujų iniciatyvų radimąsi, naujai atgimstančią bendrakūrą ir vietokūrą. Būtent šio ypatingai reikšmingo impulso dėka kaimiškosiose bendruomenėse įpučiamas naujas gūsis, kas suaktyvina ir nuolatinius gyventojus bendrai veiklai. Siekiant, kad šis procesas ir iniciatyvos neišblėstų, būtina aktyvinti nevyriausybinių sektorių per finansines priemones, siekiant, kad šis sektorius taptų gyvybingas, ekonomiškai atsparus, užtikrinantis gyventojų užimtumą ir gebantis kurti pridėtinę vertę krašto gyventojams.

Atliekant anketavimą respondentų buvo teirautasi, kas paskatintų naujakurių atvykimą į kaimiškąsias vietas. Net 79 iš 118 respondentų maksimalią reikšmę nurodė finansinės paramos skyrimą verslo įkūrimui. Kiek mažesnę reikšmę (76 atsakymai) respondentai skyrė sukurtoms nuotolinio darbo galimybėms, sutvarkytai infrastruktūrai (68 atsakymai) ir viešųjų paslaugų prieinamumui (56 atsakymai).

VVG teritorijos gyventojų užimtumas ir nedarbas. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje buvo užregistruoti 1175 bedarbiai iš jų ilgalaikiai bedarbiai – 662 gyventojai, vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų siekė 13,2 proc., Visagino savivaldybėje 2022 m. užregistruoti 1218 bedarbiai iš jų ilgalaikiai bedarbiai 302 gyventojai, vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų siekė 10,9 proc. (R3) Tuo tarpu Utenos apskrityje šis rodiklis siekė 10,8 proc., šalyje – 9,0 proc. 2018 - 2022 m. laikotarpiu Zarasų rajono savivaldybėje bedarbių gyventojų sumažėjo 215 savivaldybės gyventojais arba 18,32 proc., vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Zarasų rajono savivaldybėje sumažėjo 3,60 proc., Visagino savivaldybėje 2018 -2022 m. laikotarpiu darbo neturinčiu darbingo amžiaus gyventojų sumažėjo 281 gyventojų arba 23,07 proc., bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2,1 proc., Utenos apskrityje sumažėjo 1,6 proc., Lietuvoje padidėjo 0,60 proc. [51]

Zarasų rajono savivaldybėje 2022 m. vidutiniškai buvo 141 gyventojas bedarbis nuo 16-29 m. arba 6,5 proc. visų savivaldybės gyventojų nuo 16 - iki 29 metų, Visagino savivaldybėje tokių gyventojų buvo 170 gyventojų arba 8,3 proc. visų savivaldybės gyventojų nuo 16 - iki 29 metų proc., Utenos apskrityje 5,7 proc., Lietuvoje 6,7 proc. 2018 - 2022 m. vidutinis metinis bedarbių procentų nuo 16-29 m. amžiaus gyventojų Zarasų rajono savivaldybėje sumažėjo 1,2 proc., Visagino savivaldybėje padidėjo 1,3 proc., Utenos apskrityje padidėjo 0,2 proc., Lietuvoje padidėjo 1,6 proc. (R6)

Zarasų rajono savivaldybėje 2022 m. didžiausią bedarbių grupę sudarė asmenys nuo 50 metų - 622 gyventojai, Visagino savivaldybėje tokių gyventojų buvo 597 gyventojų. (R5) 2023 m. pradžioje besiruošiančių darbo rinkai Zarasų rajono savivaldybėje buvo 471 gyventojas, Visagino savivaldybėje 263 gyventojai. [52]

Laisvų darbo vietų skaičius. LR Užimtumo tarnybos duomenimis 2022 metų pabaigoje buvo laisvos 10,3 darbo vietos, Visagino savivaldybėje 52,4 laisvos darbo vietos. 2018 – 2022 m. laikotarpiu laisvų darbo vietų mažėjo - Zarasų rajono savivaldybėje buvo 2018 m. – 27,8 darbo vietos, Visagino savivaldybėje – 72 darbo vietos. [53]

Ekonominės situacijos analizę pagrindžia ir atliktos anketavimo rezultatai. Apklausoje dalyvavo 118 respondentų, kurie opiausiomis jų gyvenamosios vietos problemomis įvardino šias problemas, sąlygojančias ekonominės regiono plėtros sunkumus: mažos gyventojų pajamos (72 respondentai), gyventojų skaičiaus mažėjimas (70 respondentų), gyventojų senėjimas (67 respondentai), nedarbas (63 respondentai), darbo jėgos, ypač kvalifikuotos trūkumas (44 respondentai), energijos kaštai (42 respondentai).

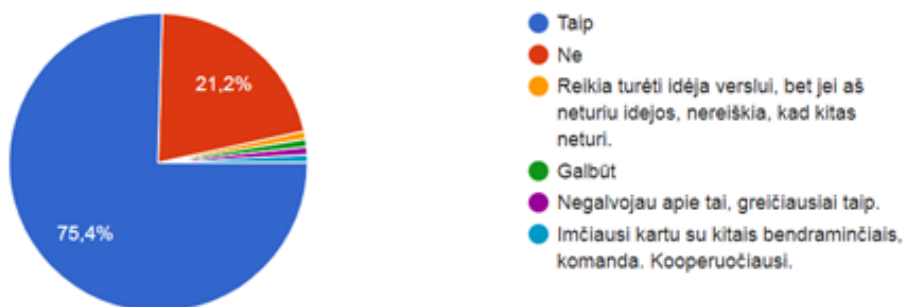
Atsižvelgiant į VVG teritorijos ekonominės situacijos analizę, identifikavus turimus resursus ir potencialias ekonominių veiklų plėtros kryptis, vietos gyventojų, NVO bei verslo subjektų poreikius, buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, kuria siekiama, kad VVG teritorija taptų sumaniu ir ekonomiškai gyvybingu regionu, pasižyminčiu aktyviai veikiančia bendruomene, gyvybingu ir atspariu verslo bei nevyriausybinio sektoriumi, išplėtotomis viešosiomis paslaugomis, išvystyta infrastruktūra, įdiegtomis inovacijomis, orientuojantis į gyvenimo kokybės rodiklių gerinimą ir vietos išteklių tausojimą. Būtent ekonominės situacijos analizė, identifikuotos problematikos ir poreikiai nurodė kryptį vietos plėtros strategijos temai – „Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas“. Šiai temai pritarė net 98,5 proc. apklaustųjų, kas liudija problematikos mąstą ir ekonominės regiono vystymo krypties reikalingumą.

Svarbu pažymėti, kad atliekant anketavimą, net 75,4 proc. apklaustųjų nurodė, kad imtųsi smulkaus verslo, jei jo pradžia būtų suteikta ES parama. Apklaustos rezultatai galite matyti diagramoje:

Ar Jūs imtumėtės smulkaus verslo, jei jo pradžia būtų suteikta ES parama?

[Kopijuoti](#)

118 atsakymų

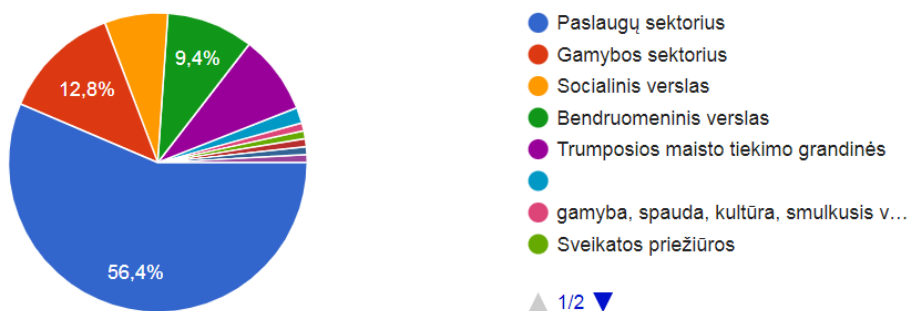

Respondentai prioritetą teikė paslaugų sektoriaus verslo kryptčiai (56,4 proc.) ir gamybos sektoriui (12,8 proc.):

Kokiai verslo šakai skiriamas finansavimas Jums būtų aktualus?

[Kopijuoti](#)

117 atsakymų

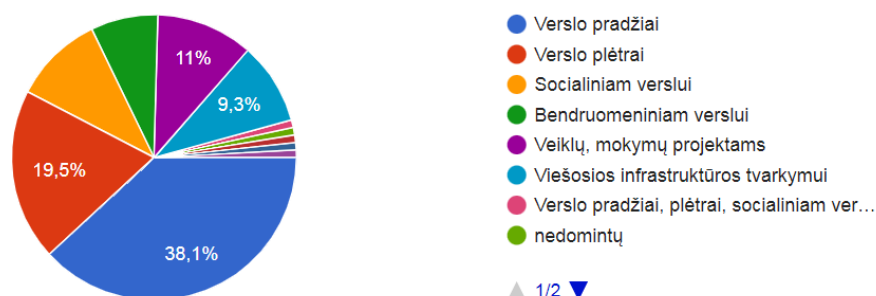
▲ 1/2 ▼

Pagal apklausos duomenis respondentams aktualiausia finansinė parama buvo verslo pradžia (38,1 proc.), verslo plėtrai (19,5 proc.), veiklų ir mokymų projektams (11 proc.) bei viešosios infrastruktūros tvarkymui (9,3 proc.). Apklausos rezultatus galite matyti diagramoje:

Jus domintų finansinė parama:

[Kopijuoti](#)

118 atsakymų

▲ 1/2 ▼

VVG teritorijos vizija atitinką ekonominę teritorijos situaciją. Pasinaudojant gyvybingu verslu ir nevyriausybinu sektoriumi vystyti socialinį verslą kaip vietos inovaciją, kuris prisidėtų prie gyventojų bedarystės mažinimo ir viešųjų paslaugų plėtojimo.

1.7. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Nevyriausybines organizacijos (NVO). Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis 2023 m. Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje registruota 124 NVO, iš jų 111 registruotos Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje bei 13 Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje.

Zarasų rajono savivaldybėje, teritorijoje registruotos 57 asociacijos, 10 jaunimo organizacijų, 11 sporto klubų, 10 religinių bendruomenių, 15 žvejų ir medžiotojų draugijų, 6 labdaros bei paramos fondai, 4 neįgaliųjų organizacijos, 2 moterų organizacijos. Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje veikė 2 asociacijos, 1 klubas bei 10 profesinės sąjungos organizacijų. [54]

2023 m. Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje veikė 28 kaimo bendruomenės. [55] Zarasų bendruomenių asociacijos pateikta informacijos duomenimis 2022 m. kaimo bendruomenių veikloje bendrai dalyvavo 1196 rajono gyventojai arba 17,74 proc. visų Zarasų rajono kaimo teritorijos gyventojų nuo 16 metų. daugiausiai narių turėjo Šniukštų kaimo kartų bendrija turinti 171 narį, turėjo Salako bendruomenė „Sakalas“ – 150 narių Antazavės bendruomenės centro Zarasų rajono Sadūnų bendruomenės veikloje dalyvavo po 100 narių. Mažiausiai narių, Biržūnų bendruomenė „Biržūnėlis“ – 28 nariai, Štadvilių bendruomenė – 30 narių. Palyginus su 2015 m. VVG teritorijoje registruotų NVO išaugo 8,33 proc., kaimo bendruomenių skaičius išaugo 7 bendruomenėmis arba 25 proc. [56] (R29)

Švietimo sistema. Zarasų rajono savivaldybės švietimo ir kultūros skyriaus duomenimis 2022 m. VVG teritorijoje veikė Zarasų profesinė mokykla, Dusetų K. Būgos gimnazija ir Antazavės j. Gruodžio pagrindinė mokykla, Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijos Salako ugdymo skyrius, Zarasų „Santarvės“ pradinės mokyklos Turmanto ugdymo skyrius. Kazimiero Būgos gimnazija turi priešmokyklinio ugdymo skyrių „Sartukas“ Dusetose, Zarasų „Lakštingalos“ mokykla ikimokyklinį ugdymą vykdo Magučių skyriuje. 2021 m. rugsėjo 10 d. Dusetų meno mokykla buvo prijungta prie Zarasų meno mokyklos ir tapo Zarasų meno mokyklos Dusetų meno skyriumi. Po meno mokyklų sujungimo rajone veikia 2 neformaliojo ugdymo švietimo įstaigos: Zarasų meno mokykla, kuri turi Salako muzikos ir Dusetų meno skyrius (joje mokosi 309 mokiniai). Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje švietimo įstaigų nėra.

Dėl mažo vaikų skaičiaus Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijos Suvieko ugdymo skyriuje nuo 2017–2018 m. m. nekomplektuojamos pradinio ugdymo klasės, 2019 m. Turmanto pagrindinė mokykla reorganizuota į Zarasų „Santarvės“ pradinės mokyklos Turmanto ugdymo skyrių, Salako pagrindinė mokykla reorganizuota į Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijos Salako ugdymo skyrių. [57]

Bendrasis ugdymas. 2021 m. VVG teritorijoje esančiose bendro ugdymo mokymo bendrai mokėsi 364 mokiniai arba 25,82 proc. viso rajono mokinių (2020 m. – 415 mokinių, 2019 m. -). 2021 m. daugiausiai mokinių VVG teritorijoje mokėsi Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijoje (197 mokiniai), Antazavės Juozo Gruodžio gimnazijoje (100 mokinių), mažiausiai Turmanto ugdymo skyrius (8 mokiniai), Zarasų „Lakštingalos“ mokyklos Magučių ugdymo skyrius (7 mokiniai). 2019 – 2021 m. laikotarpiu mokinių skaičius sumažėjo 133 mokiniais arba 25,76 proc. Daugiausiai mokinių sumažėjo Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijoje – 35 mokiniais arba 15,08 proc. 2019 m. pertvarkius Salako pagrindinio ugdymo mokyklą į Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijos Salako ugdymo skyrius, mokinių skaičius sumažėjo 97 mokiniais arba 362 proc., Turmanto pagrindinio ugdymo mokyklą pertvarkius į Zarasų „Santarvės“ pradinės mokyklos Turmanto ugdymo mokinių skaičius sumažėjo 34 mokiniais arba 190 proc. [58]

2021 m. Zarasų rajono savivaldybės bendrojo lavinimo įstaigose dirbo 154 pedagogai (2020 m. – 161, 2019 m. – 179 pedagogai). 2019 – 2021 m. dirbančių pedagogų sumažėjo 25 pedagogais arba 13,96 proc. Sensta švietimo bendruomenė, labai mažai jauno amžiaus mokytojų dirba Zarasų rajono švietimo įstaigose. 2021 m. Bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 23 jaunesni nei 50 metų mokytojai arba 20 proc. visų rajono pedagogų, 61 pedagogas, kurio amžius buvo nuo 50 – iki 59 metų pedagogai sudarė 53,00 proc. visų pedagogų, 31 pedagogas kurių amžius buvo 60 metų ir vyresnio amžiaus, tai sudarė 27 proc. visų rajono pedagogų, 17 proc. [59] Mažėjant mokinių skaičiui ir vis labiau švietimo paslaugas koncentruojant Zarasų mieste labai svarbus faktorius yra mokinių pavėžėjimas 2021 m. į rajono bendrojo ugdymo mokyklas ir iš jų buvo pavežami 536 mokiniai (iš jų

118 turintys specialiųjų ugdymosi poreikių): iš jų 148 mokiniai – maršrutiniu transportu, 327 – mokykliniais autobusais, 61 – privačiu transportu. Dėl šalyje paskelbto karantino pavėžėjimas buvo organizuotas ne pagal patvirtintus maršrutus – į mokyklą buvo vežami priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai, pradinių klasių ir mokiniai bei tie 1–12 klasių mokiniai, kurie neturėjo sąlygų ir negalėjo mokytis nuotoliniu būdu namuose. Palyginus su 2018 m. pavežamų moksleivių skaičius sumažėjo 99 moksleiviais arba 15,59 proc. [60]

Profesinis ugdymas. Zarasų seniūnijoje esančiame Dimitriškių kaime veikia Zarasų profesinė mokykla. Mokykla – valstybės viešoji įstaiga, kurios pagrindinė veiklos sritis – švietimas, pagrindinė švietimo veikla – profesinis mokymas, pirminio ir tęstinio profesinio mokymo programos, vidurinio ugdymo programa, kvalifikacijos tobulinimo, perkvalifikavimo, neformalaus švietimo programos. Mokykloje profesinis mokymas vykdomas pagal šias švietimo sritis: paslaugų asmenims, inžinerijos, sveikatos priežiūros, žemės ūkio, verslo ir administravimo, socialinės gerovės, architektūros ir statybos, gamybos ir perdirbimo. 2020 metais Licencija papildyta menų sritimi 2021 m. mokykloje mokėsi 445 mokiniai. Į mokyklą priimami tiek vidurinį išsilavinimą turintys, tiek nebaigę pagrindinio ugdymo programos pirmosios dalies (8 klasių). Mokykloje įsteigtas gimnazijos skyrius, todėl baigusieji įgyja brandos atestatą ir profesinio mokymo diplomą. Taip pat mokykloje vykdomas suaugusiųjų mokymas. [61] (R34)

Neformalus ugdymas. Zarasų rajone veikia 2 neformaliojo vaikų švietimo įstaigų (meno mokyklos ir sporto centro). [62] Zarasų rajono savivaldybėje neformaliojo švietimo įstaigas 2021 m. lankė 521 mokinytis (2020 m. – 544 mokiniai, 2019 m. – 582). Per analizuojamą laikotarpį mokinių lankančių neformaliojo švietimo įstaigas rajone sumažėjo 61 mokiniu arba 6,53 proc. [63] 2020 metais 63,70 proc. Zarasų rajono mokinių dalyvavo neformaliojo ugdymo procese, iš jų: 68,64 proc. mieste gyvenantys mokiniai, ir 31,36 proc. kaime gyvenantys mokiniai. Palyginus su 2018 m. bendrai neformalaus ugdymo veikloje dalyvaujančių mokinių skaičius sumažėjo 5,47 proc., iš jų neformalaus švietimo veikloje dalyvaujančių miesto vaikų skaičius padidėjo 1,25 proc., kaime gyvenančių vaikų sumažėjo – 1,97 proc. Pagrindinės kaimo vaikų dalyvaujančių neformalaus ugdymo procese mažėjimo priežastis yra tai, kad neformalaus ugdymo paslaugos yra teikiamos Zarasų mieste ir Dusetų mieste. Kaime gyvenantys ir mieste besimokantys mokiniai po pamokų yra parvežami į namus, o dauguma tėvų dienos metu dirba arba neturi sąlygų ir lėšų užtikrinti vaikų pavėžėjimą ir dalyvavimą neformaliajame ugdyme. [64] (R33) Dėl šių priežasčių būtina plėsti viešųjų paslaugų teikimą neformalaus ugdymo srityje nutolusiose kaimiškosiose vietovėse arba stiprinti pavėžėjimo paslaugų teikimą, kad VVG teritorijoje gyvenantys mokiniai turėtų lygias galimybes mokytis neformaliajame ugdyme.

Rajone neformalų suaugusiųjų švietimą vykdo Zarasų švietimo pagalbos tarnyba, Zarasų trečiojo amžiaus universitetas, Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Zarasų krašto muziejus, Zarasų žemės ūkio mokykla, Zarasų kultūros centras, Zarasų kultūros centras Dusetų dailės galerija ir kt. [65]

Socialinės paslaugos. 2023 m. pradžioje Zarasų rajone paslaugas teikė 15 įstaigų, iš jų 10 registruotų VVG teritorijoje. Akredituotas paslaugas teikė 13 įstaigų, iš jų 10 įstaigų VVG teritorijoje. [66]

VVG teritorijoje veikia Salako socialinės globos namai, kurie yra socialinių paslaugų įstaiga. Jos paskirtis – užtikrinti ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą nesavarankiškiems ar iš dalies savarankiškiems senyvo amžiaus asmenims ar suaugusiems asmenims su negalia, kurie negali gyventi savarankiškai. Salako socialinės globos namuose yra 30 vietų, kuriuose teikiamos trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos paslaugos. Kiekvienais metais juose gyvena 30 senyvo amžiaus gyventojų ir žmonių su negalia. Salako socialinės globos namų veikla yra licencijuota. [67]

VVG teritorijoje socialines paslaugas teikė 6 viešos įstaigos bei 4 bendruomenės, 1 šeimyna. Lyginant su visos Lietuvos pasiskirstymu, Zarasų rajone gana didelė gyventojų dalis gyvena kaime, tačiau pagal socialinių paslaugų analizės rezultatus beveik visos socialinių paslaugų įstaigos yra susitelkusios Zarasų mieste arba arti miesto. (R33) Vadovaujantis Zarasų rajono socialinių paslaugų centro duomenimis, pagalbos namuose paslaugų ir dienos socialinės globos paslaugų asmens namuose poreikis didėja. Didžioji Zarasų rajono gyventojų dalis gyvena kaime, todėl itin didelis

dėmesys turi būti skiriamas kaime ir vienkiemiuose gyvenančių asmenų socialinių paslaugų plėtojimui ir socialinės atskirties prevencijai. Visuomenė sensta, taigi šių paslaugų reikės daugiau. Taigi, senyvo amžiaus asmenys ir asmenys su negalia bei jų šeimos, vieni gyvenantys asmenys ir bendrai gyvenantys asmenys, auginantys vaikus bei asmenys, patyrę socialinę riziką, yra pagrindiniai paslaugų gavėjai Zarasų rajone. [68]

Kultūros įstaigos. Kultūros įstaigų pagrindinis tikslas – tenkinti vietos bendruomenės kultūrinius poreikius, plėtojant meninę, švietėjišką (edukacinę), informacinę veiklą, organizuojant valstybines, kalendorines ir bendruomenines šventes.

Zarasų rajono savivaldybės kultūros centras užtikrina profesionalaus ir mėgėjiško meno sklaidą Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje. 2021 metų pabaigoje VVG teritorijoje veikė Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro Salako teritorinis padalinys, Turmanto teritorinis padalinys, kaimiškieji skyriai Aviliuose, Imbrade, Degučiuose, Suvieke ir Samaniuose. Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro duomenimis 2021 metų pabaigoje VVG teritorijoje veikė 19 mėgėjų meno kolektyvų (2020 m. – 27, 2019 m. – 23, 2018 m. – 28 meno mėgėjų kolektyvai), kurie bendrai 2021 metais jungė 182 narius. (2020 m. – 221, 2019 m. – 183, 2018 m. – 217 meno kolektyvų narių). Rajone veiklą vykdo kaimo kapelos, suaugusių ir vaikų folkloro ansambliai, populiariosios muzikos atlikėjai, sportinių šokių kolektyvai, vaikų ir suaugusių teatrai. Zarasų rajono savivaldybės žymiausi meno kolektyvai: Samanių kaimo kapela, kapela „Sadūnai“, folkloro ansamblis „Seluona“, tautinių šokių kolektyvai „Ežerūnas“; moterų vokalinis ansamblis „Rasos“, mišrus choras „Gelmė“, vaikų ir jaunimo teatro grupė „Lagaminas“.

Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro duomenimis 2021 metais VVG teritorijoje organizuoti 178 renginiai (2020 m. – 84, 2019 m. – 229, 2018 m. – 249 renginiai), kuriuose apsilankė lankytojų 18760 (2020 m. – 15163, 2019 m. – 22567, 2018 m. – 29832 lankytojai). VVG atstovaujamoje teritorijoje vyksta tradiciniai renginiai, iš kurių žinomiausi - Lietuviškos muzikavimo festivalis „Gieda gaideliai“, vaikų ir jaunimo folkloro festivalis „Zalvynė“, festivalis „Tundra“. Kasmet seniūnijos kartu su vietos bendruomenėmis, organizuoja kaimo festivalius „Vasara kaime“, iš kurių žymiausias - Dusetų kraštiečių šventė, Šv. Petro ir Povilo atlidai Salake, Antalieptės festivalis „Basomis“, „Antalieptės gaspadinių šventė“, rudens šventė Dusetose. [69]

Dusetų miestelyje kultūrinę veiklą vykdo kultūros centras „Dusetų dailės galerija“ Kultūros centras Dusetų dailės galerija turi du skyrius: Antazavėje ir Antalieptėje. Kultūros centras Dusetų dailės galerija rengia klasikinės ir populiariosios muzikos koncertus, susitikimus, kūrybos vakarus, vakarones, rodomi kino filmai, spektakliai). Organizuojamos dailės ir fotografijos parodos, plenerai, simpoziumai, leidžiami informaciniai leidiniai, meno albumai. Nuo 2008 metų kuriamas Dusetų skulptūrų parkas. Kultūros centre „Dusetų dailės galerija“ 2021 m. veikė 12 meno saviveiklos kolektyvų (2020 m. – 12, 2019 m. – 14, 2018 m. – 14 meno kolektyvų), kuriuose 2021 m. dalyvavo 109 saviveiklos dalyviai (2020 m. – 109, 2019 m. – 133, 2018 m. – 133 meno saviveiklos dalyviai. [70] (R35)

Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje kultūros centrų nėra.

Bibliotekos. 2022 m. Zarasų rajono centralizuotą bibliotekų tinklą sudarė centrinė biblioteka su 16 struktūrinių teritorinių padalinių. Atstumas tarp rajone išdėstytų bibliotekų vidutiniškai yra 8,8 km. Daliai nutolusių kaimų ir vienkiemų gyventojų bibliotekos yra nepasiekiamos. 2022 m. pabaigoje VVG atstovaujamoje teritorijoje buvo: 3 miestelių struktūriniai teritoriniai padaliniai, 13 kaimo struktūrinių padalinių. Nuo 2018 m. VVG teritorijoje esančių bibliotekos filialų tinklas nepakito. 2022 m. birželio 17 dieną oficialiai atidaryta Antazavės dvaro biblioteka, įkurta neoklasicistinio stiliaus Antazavės dvaro rūmų pirmame aukšte. Suformuotas specializuotas literatūros fondas: meno albumai apie dvarus, literatūra apie dvarų kultūrą, maistą, architektūrą. Atskirą dalį sudaro kraštotyros literatūra apie Emiliją Pliaterytę ir Antazavės dvaro istoriją. [71]

2022 m. pabaigoje Zarasų rajono savivaldybės bibliotekos sistemoje buvo registruoti 4824 vartotojai arba sutelkta 32,6 % (2021 m. – 33,3 %) visų gyventojų. VVG teritorijoje – miestelių bibliotekose 1302 (2021 m. – 1313), kaimo bibliotekose 1980 (2021 m. – 1998) gyventojų. Palyginti su 2021 m. registruota 0,9 % mažiau. 2022 m. Zarasų CBS registruota 988 vaikai (iki 14 metų) (2021

m. – 988). Viešojoje bibliotekoje vaikų registruota 349 arba 22,6 proc. visų vartotojų (2021 m. – 349), VVG teritorijoje – miestelių bibliotekose – 275 arba 21,1 proc. visų vartotojų (2021 m. – 273), kaimo bibliotekose – 364 arba 18,4 % visų vartotojų (2021 m. – 366). 2022 m. Zarasų CBS registruota 817 (2021 m. – 846) jaunimo grupės (15–27 metų) vartotojų. Viešojoje bibliotekoje – 269 arba 17,4 proc. visų vartotojų (2021 m. – 319), VVG teritorijoje – miestelių bibliotekose – 238 arba 18,3 proc. visų vartotojų (2021 m. – 231), kaimo bibliotekose – 310 arba 15,7 proc. visų vartotojų (2021 m. – 296 vartotojų). Zarasų bibliotekų tinkle suaugusiųjų grupės vartotojai nuo 28 m. Viešojoje bibliotekoje sudarė – 59,9 proc. visų vartotojų, VVG teritorijoje – miestelių struktūriniuose padaliniuose 60,6 proc. kaimo struktūriniuose padaliniuose 66,00 proc. visų vartotojų. Per penkerius pastaruosius metus vaikų ir jaunimo grupės santykinis rodiklis sumažėjo 18,6 proc. [72]

2022 m. Zarasų r. tinklo bibliotekose apsilankyta 99494 (2021 m. – 99488) kartus, t. y. vienas lankytojas vidutiniškai apsilankė 20,6 kartų (2021 m. – 20,4 k.) per metus. Viešojoje bibliotekoje vienas lankytojas apsilankė vidutiniškai 31 k., miestelio struktūriniame padalinyje – vidutiniškai 14,8 k., kaimo struktūriniame padalinyje – vidutiniškai 16 k. 2022 m. Zarasų r. tinklo bibliotekose apsilankyta 99494 (2021 m. – 99488) 2022 m. centralizuoto tinklo bibliotekose per dieną vidutiniškai lankydavosi 438 lankytojai. Viešojoje bibliotekoje per dieną vidutiniškai lankėsi 159 (2021 m. – 161) lankytojai. VVG teritorijoje – per dieną viename miestelio struktūriniame padalinyje vidutiniškai lankėsi 25 (2021 m. – 24) lankytojai. Per dieną viename kaimo struktūriniame padalinyje vidutiniškai lankėsi 11 lankytojų. VVG teritorijoje miestelių struktūriniuose padaliniuose apsilankė 3137 vaikai (2021 m. – 2746). Palyginti su 2021 m., 14,2 proc. daugiau. Vienas vaikas – vidutiniškai 11 kartų. Kaimo struktūriniuose padaliniuose vaikai apsilankė 12488 kartus (2021 m. – 12557). Palyginti su 2021 m., 0,5 % mažiau. Vienas vaikas – vidutiniškai 34 kartų. Per dieną viename kaimo struktūriniame padalinyje vidutiniškai lankėsi 11 lankytojų. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos lankytojams išduota 155337 egz. leidinių (2021 m. 2 proc. mažiau), iš jų vaikams 41890 egz. (2021 m. – 2,7 proc. mažiau). Viešojoje bibliotekoje išduoti 43358 egz. (2021 m. – 6,3 proc. mažiau), iš jų vaikams 6234 egz. (2021 m. – 43,9 proc. mažiau), VVG teritorijoje, miestelių bibliotekose išduota 32302 egz. leidinių (2021 m. 3,1 proc. mažiau), iš jų vaikams 4884 egz. (lyginant su 2021 m. išdavimas padaugėjo 12,1 proc.), kaimo padaliniuose 79677 egz. leidinių (lyginant su 2021 m. išdavimas padaugėjo 1,1 proc.), iš jų vaikams – 28015 egz. (lyginant su 2021 m. išdavimas padidėjo 3,3 proc.) 2022 m. bendrai organizuoti 893 renginiai (2021 m. – 739), iš jų: Viešojoje bibliotekoje 372 (2021 m. – 211), VVG teritorijoje miestelio struktūriniame padalinyje 200 (2021 m. – 204), kaimo struktūriniuose padaliniuose – 321 (2021 m. – 324) renginiai. [73] (R35)

Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje bibliotekų nėra.

Muziejai Nors Zarasų krašto muziejus yra įsikūręs Zarasų mieste, tačiau VVG teritorijoje yra 4 struktūriniai muziejaus padaliniai: Zarasų Dusetų dailės galerija, Zarasų krašto muziejus (padaliniai – Stelmužės bažnytinio meno muziejus, memorialinis kalbininko Kazimiero Būgos muziejus-sodyba Pažiegėje, Zarasų krašto muziejaus ekspozicija Dusetų seniūnijoje), Amatų centras Antazavės dvare.

VVG teritorijoje Gražutės regioninio parko Lankytojų centre įrengta Salako krašto etnografinė ekspozicija ir Vidos Žilinskienės Jūrų muziejus. Salako seniūnijoje veikia privatus Tiltiškių vandens malūno muziejus. [75] (R35)

Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje muziejų ir jų padalinių nėra.

Kultūros paveldo vertybės. Zarasų rajone sukaupta gausybė kultūros paveldo objektų. Remiantis kultūros vertybių registro, Zarasų rajono kultūros paveldo registro duomenimis, 2021 m. pradžioje Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje yra įregistruotos 450 kultūros paveldo vertybės (iš viso Zarasų rajono savivaldybėje 484). Didžiąją dalį kultūros vertybių Zarasų rajono savivaldybėje sudaro nekilnojamosios kultūros vertybės. Nekilnojamąjį kultūros paveldą sudaro archeologinės kultūros vertybės (piliakalniai, pilkapiai, kapinynai ir kt.), architektūros paminklai (bažnyčios, pastatai, sodybos), dailės ir istorijos paminklai (kapinės, kapai, koplytstulpiai, kryžiai ir kt.). [76]

2021 metais Visagino savivaldybės VVG teritorijoje registruota 11 kultūros paveldo vertybių <https://visaginas.lt/teritoriju-planavimas-ir-statyba/kulturos-paveldo-objektai/327>. Visagino savivaldybėje visi kultūros paveldo objektai yra archeologinės kultūros vertybės (piliakalniai, gyvenvietės). [77] (R35)

Tautinis paveldas. Zarasų rajone, VVG teritorijoje veiklą vykdo aštuoni tradiciniai ir netradiciniai amatininkai: [78]

Daiva Čypienė, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, sertifikuotas gaminytis - riešinės.

Erikas Čypas, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senųjų amatų puoselėtojas, sertifikuoti gaminiai: mediniai žaislai, geldos, taip pat plačiai žinomi jo drožiniai verpstės.

Gediminas Kairys, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senųjų amatų puoselėtojas. Sertifikuoti produktai: geldos, šaukštai, kultuvės, prieverpstės, mediniai žaislai. Iš viso 30 produktų.

Regina Veselienė, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo duonos kepimo amato puoselėtoja. Duonos kepimo receptus perėmė iš savo prosenelės O. Laurinavičienės (1850-1952), receptai eina iš kartos į kartą. Sertifikuoti produktai: plikyta duona, blynai. Iš viso 12 produktų.

Romualdas Pučekas, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas. Sertifikuoti produktai: puodynės. Iš viso 31 produktas.

Stasys Sutkauskis, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo grūdų malimo amato puoselėtojas. Grūdai malami Šlyninkos vandens malūnu, kuris pastatytas XIII a. pr. Malūne malamos visos grūdinės kultūros. Visi malimo procesai valdomi rankiniu būdu. Sertifikuoti produktai: ruginiai sijoti miltai, kvietiniai rupūs miltai, kvietiniai valcuoti miltai, manų kruopos su sėlenėlėmis, perlinės miežinės kruopos, perlinės kvietinės kruopos, smulkios miežinės kruopos. Iš viso 17 produktų.

Zenonas Striška, sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senųjų amatų dailidė, drožybos puoselėtojas. Sertifikuoti produktai: aviliai, inkilai, grėbliai. Iš viso 3 produktai.

Visagino kaimiškoje teritorijoje tradicinių amatininkų neužregistruota.

Zarasų rajone, VVG teritorijoje veiklą vykdo du amatų centrai: Zarasų krašto muziejaus padalinys - Antazavės amatų centras. Amatų centras Antazavės dvare pradėjo veikti 2015 m. Vystomi dailidystės, drožybos, audimo, vilnos vėlimo, kepimo, karpymo, kubilininkystės, malimo, margučių marginimo ir skutinėjimo, pynimo, puodininkystės, stalystės, žaislininkystės, šaukščiau amatai. Amatų centras vienija 9 tradicinius amatininkus, iš kurių 2 yra atestuoti tradicinių amatų meistrai. Privatus Eriko Čypo amatų centras Dusetose (K. Būgos g. 1, Dusetos, Zarasų r.), kuriame kuria vienetinius medžio drožinius ir organizuoja edukacines programas norintiems išmokti drožti. [79]

Vajasiškio bendruomenė (Alksno g.3, Vajasiškio k., Zarasų r.) yra sukūrusi ir veda edukacijas tema „Senolių kaimas“. Senolių kaimas Vajasiškis – autentiškas, lietuvių liaudies papročius išlaikęs kaimas, kuriame įvairaus amžiaus žmonių grupėms vykdoma kultūrinė-pažintinė-educacinė programa „XIX amžiaus kaimas“. [80] (R35)

Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje amatų centrų, įkurtų amatų centrų nėra.

Sveikata. Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas Zarasų rajono savivaldybėje teikia viešoji įstaiga Pirminės sveikatos priežiūros centras. 2021 m. VVG teritorijoje veikė 3 ambulatorijos – Turmanto, Salako bei Dusetų ambulatorijos, 6 medicinos punktai – Antalieptės, Antazavės Baibių, Degučių, Imbrado, Suvieko kaimuose, bei 2 gyventojų aptarnavimo punktus - Kopūstynės kaime, bei Šaulių/Kovališkių kaimo gyventojams. 2018 m. Zarasų rajono savivaldybės tarybos nutarimu buvo uždarytas Vencavų medicinos punktas, o Antalieptės šeimos gydytojo kabinetas tapo medicinos punktu. bendruomenių slaugytojos tapo slaugos komandos specialistėmis, kurios aptarnauja pacientus, turinčius specialiuosius poreikius, neįgaliuosius. [81]

VVG teritorijoje esančiuose Zarasų rajono savivaldybėje viešosios įstaigos padaliniuose 2021 m. pacientai apsilankė 9025 kartus, iš jų vaikai – 888 kartus (2020 m. – 9180, iš jų vaikai – 986,

2019 m. – 9461, iš jų vaikai 1059, 2018 m. – 9871, iš jų vaikai -1169 pacientai). Lyginant 2018 m. ir 2021 m. pacientų apsilankymų sumažėjo - 846 kartus arba 9,37 % mažiau, iš jų vaikų -281 apsilankymų arba 31,6 % mažiau. Kaimo gyventojai dėl ribojamo kontakto karantino metu medicinos punktuose lankėsi mažiau nei 2020 – 2019 metais. Antalieptės, Baibių ir Degučių medicinos punktuose šeimos gydytojas priimdavo vieną kartą per savaitę, Salako ir Turmanto ambulatorijose - po du kartus per savaitę. 2021 metais medicinos punktuose dirbančios slaugytojos suteikė 913 spec. paslaugas neįgaliems asmenims (2020 m. - 2265, - 2019 m. - 3452 spec. paslaugų neįgaliems asmenims), 9278 intervencines paslaugas (2020 m. - 14243, 2019 m. – 20069 intervencinės paslaugos), 1059 prevencinio informavimo paslaugas (2020 m. - 821, 2019 m. – 2026 prevencinio informavimo paslaugos). 2021 -2018 m. dėl ekstremaliosios situacijos ir ribojant kontaktus dėl infekcijos grėsmės ryškiai sumažėjo neįgaliųjų slaugos paslaugų ir medicininių intervencijų ambulatorijoms priklausantiems pacientams, 2021 m. padaugėjo atliekamų prevencinių programų paslaugų lyginant su 2020 metų duomenimis. [82]

Zarasų rajone antrinio lygio medicinos paslaugas teikia Zarasų rajono savivaldybės viešoji įstaiga Zarasų ligoninė. Privačių medicinos įstaigų (įskaitant odontologija) Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje nėra, o Sveikatos apsaugos ministerijos sistemai priklausančių įstaigų skaičius 2021 – 2018 m. išliko nepakitęs. Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje (VVG teritorijoje) sveikatos priežiūros įstaigų nėra. Visagino savivaldybės kaimiškosios teritorijos gyventojams asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Visagino pirminės sveikatos priežiūros centras ir VšĮ Visagino ligoninė.

2021 metais Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų Zarasų rajono savivaldybėje, tenkantis 10 tūkst. gyventojų buvo 6,7 (2020 m. – 6,7, 2019 m. - 6,6, 2018 m. – 7,00 šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų Zarasų rajono savivaldybėje, tenkantis 10 tūkst. gyventojų), [83] 2021 m. Lietuvos vidurkis šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų 10 tūkst. gyventojų 2021 m. buvo 7,3 (2020 m. – 7,3, 2019 m. – 7,5, 2018 m. – 7,5 šeimos gydytojų skaičius tenkantis 10 000, 00 gyventojų) [84]

2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje suaugusieji gyventojai daugiausiai sirgo kraujotakos sistemos ligomis, virškinamųjų organų ir jungiamojo audinio sistemos susirgimais. Vaikai daugiausiai sirgo virškinamųjų organų, kraujotakos sistemos ligomis, ūmiais kvėpavimo takų susirgimais.[85]

Visuomenės saugumo užtikrinimas. Zarasų rajono savivaldybės gyventojų saugumą užtikrina Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Zarasų rajono policijos komisariatas, o Visagino savivaldybėje Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Visagino savivaldybės policijos komisariatas, VVG teritorijoje policijos nuovadų nėra.

Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje 2021 m. buvo užregistruoti užregistruotas 661 administracinis nusižengimas (2020 m. – 694, 2019 m. – 494, 2018 m. - 466 registruoti administraciniai nusižengimai). 252 nusikalstamos veikos (2020 m. 299, 2019 m. – 192, 2018 m. - 350 užregistruota nusiklastomų veikų). 2021 m. Zarasų rajone užfiksuota 720 kelių eismo taisyklių pažeidimų (2020 m. -, 2019 m. - 674, 2018 m. kelių eismo taisyklių pažeidimų.). Utenos aps. VPK Zarasų r. PK pareigūnai 2021 m. iš nelegalios apyvartos išėmė 24531 vnt. cigarečių (2020 m. – 23734, 2019 m. – 23529, 2018 m. - 28698 vnt. cigarečių) ir 250 litrus alkoholinių gėrimų (2020 m. - 932,405, 2019 m. - 587,09, 2018 m. 422,362 litrai alkoholinių gėrimų). 2021 m. Utenos aps. VPK Zarasų r. PK registruotos 7 nusikalstamos veikos, padarytos nepilnamečių asmenų (2020 m. –17, 2019 m. – 6 , 2018 m. – 16). [86]

Zarasų rajono savivaldybėje nusikalstamų veikų skaičius tenkantis 100 tūkstančių gyventojų 2021 m. buvo 1744.9, Visagino savivaldybėje - 1700.6, Lietuvos vidurkis - 1527.8 (2020 m. Zarasų rajono savivaldybėje 2021.9, Visagino savivaldybėje - 1342, Lietuvos vidurkis - 1657.2, 2019 m. Zarasų rajono savivaldybėje 1270.2, Visagino savivaldybėje -1162.9, Lietuvos vidurkis - 1842.8, 2018 m. Zarasų rajono savivaldybėje - 2258.9, Visagino savivaldybėje -1841.6. Lietuvos vidurkis - 2064.8 nusikalstamų veikų skaičius tenkantis 100 tūkstančių gyventojų). [87]

Priešgaisrinė apsauga. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje priešgaisrinę apsaugą užtikrino Zarasų priešgaisrinės apsaugos tarnyba, kuri yra Zarasų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, Tarnybose bendrai dirbo 56 darbuotojai. 2022 m. Zarasų VVG

teritorijoje veikė 6 ugniagesių komandos: Antazavės, Degučių, Dusetų, Salako, Suvieko, Turmanto seniūnijų ugniagesių komandos. Kiekvieną komandą sudarė 8 ugniagesiai gelbėtojai ir 1 skyrininkas. Antazavės, Salako, Suvieko, Degučių ugniagesių komandose yra po vieną automobilinę gaisrinę cisterną, o Dusetų ir Turmanto ugniagesių komandose – po dvi. 2022 metais Zarasų priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių komandos į įvykių vietas buvo išvykusios 237 kartus, iš jų: 106 kartų buvo išvykusios gesinti gaisrų, 131 kartus dalyvavo vykdant gelbėjimo bei kitus darbus (techninė pagalba autoįvykių metu, kliūčių pašalinimas ir kt.), 11 kartų vyko suteikti pagalbą gesinant gaisrus kaimyninių savivaldybių teritorijose. Pagrindiniais gaisrų objektais buvo gyvenamieji namai, ūkiniai pastatai, pirtys (84 išvykimai), deganti žolė bei miško paklotė (22 išvykimai). Degančios žolės bei miško paklotės atvejų skaičius, palyginus su 2021 m. išaugo 22,5 %, gaisrų skaičius gyvenamajame sektoriuje sumažėjo 34 %. Išvykimų į gelbėjimo ir kitus darbus, palyginus su 2021 m., padidėjo 13 %.

Visagine kaimiškoje teritorijoje yra dvi priešgaisrinės saugos įstaigos, viena iš jų – Ignalinos AE. [88]

Sporto organizacijos. 2021 m. Zarasų rajono savivaldybėje veikė 11 sporto klubų, 1 viešoji sporto įstaiga bei vienas sporto įstaigis švietimo padalinys. Sporto organizacijose iš viso sportavo 518 gyventojų (2020 m. 530, 2019 m. -556 gyventojai) iš jų moterys – 116 (2020 m. – 113, 2019 m. 121 moteris). Rajone buvo organizuotos 92 (2020 m. 95, 2019 m.- 111 renginių), aukšto meistriškumo varžybos, kuriuose dalyvavo 876 dalyviai (2020 m. – 888, 2019 m.- 1160 dalyvių), iš jų 173 moterys (2020 m.- 163, 2019 m. -349 moterys), organizuoti 21 fizinio aktyvumo renginiai (2020 m. -5, 2019 m. 22 renginiai), kuriuose dalyvavo 1573 dalyviai (2020 m. 195, 2019 m. -807 dalyviai), iš jų 72 moterys (2020 m. 72, 2019 m. -349 moterys). 2021 m. Rajone buvo įrengti 4 sporto stadionai, 1 baseinas, įrengta 11 sporto salių, lirklavimo sporto bazė, 26 krepšinio aikštelės, 15 tinklinio aikštelių, 12 futbolo aikštelių. [89] Visagino savivaldybėje veikė 20 sporto klubų, 1 sporto SUC padalinys, kuriuose sportavo 1403 gyventojai (2020 m. -1235, 2019 m. – 1493 gyventojai), iš jų moterys - 391 (2020 m. -351, 2019 – 462 moterys). Savivaldybėje buvo organizuotos 178 aukšto meistriškumo varžybos (2020 m. -126, 2019 m. 228 varžybos), kuriuose dalyvavo 946 dalyviai (2020 m. -725, 2019 m. – 1289 dalyviai), iš jų 178 moterys (2020 m. -155, 2019 m. 310 moterys). organizuoti 28 fizinio aktyvumo renginiai (2020 m. -14, 2019 m. – 20 renginių), kuriuose dalyvavo 1520 dalyviai (2020 m. 505, 2019 m. – 830 dalyvių), iš 516 moterys (2020 m. – 207, 2019 m. 310 moterys). 2021 m. Rajone buvo įrengti 2 sporto stadionai, 2 baseinai, įrengta 21 sporto salė, 1 irklavimo sporto bazė, 8 krepšinio aikštelės, 4 tinklinio aikštelės, 4 futbolo aikštės. [90]

VVG teritorijoje Zarasų rajone veikia Zarasų rajono Dusetų sporto klubas „Ainiai“, kuris yra galiūnų, žūklės, stalo teniso ir futbolo federacijų bei LKSKA „Nemunas“ narys. Sporto klubas propaguoja šias sporto šakas: krepšinį, tinklinį, futbolą, stalo tenisą, šaškes. Imbrado seniūnijoje veiklą vykdo sporto klubas „Taškas“, Zarasų seniūnijoje sporto klubai „Akrobalansas“ ir „Nemunas“, baidarių ir kanojų irklavimo klubas „Koltitas“ bei aeroklubas „Orlėkis“. Visagino savivaldybės kaimiškoje teritorijoje (VVG teritorijoje) sporto organizacijų nėra. [91]

Atsižvelgiant į VVG teritorijos socialinę infrastruktūrą, kultūros išteklius, vietos gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų yra nevyriausybinis sektorius, kuris galėtų prisidėti prie viešųjų paslaugų plėtojimo ar naujų paslaugų kūrimą, panaudojant jau sukurtą infrastruktūrą ir kuriant naują ir taip didinantys savo atsparumą. VVG teritorija pasižymi kultūros paveldo objektų gausa, vietos amatininkais, organizuojamų renginių įvairove ir gausa, kuriuos būtina išnaudoti, kultūros paslaugų teikimui tiek laisvalaikio užimtumo skatinimui, pirmiausia – vaikams ir jaunimui, pagyvenusiems asmenims ir senjorams, atskirtį patiriantiems ir mažiau galimybių turintiems asmenims, pasitelkiant tvarius ir išmanius sprendimus. Geresnis laisvalaikio užimtumas ir paslaugos pagerintų gyvenimo kokybę, toliau gerintų viešojo saugumo būklę, prisidėtų prie efektyvesnio vietos resursų panaudojimo

1.8. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

2023 m. Zarasų rajono savivaldybėje bendras žemės plotas sudarė 133131,72 ha, iš jų didžiąją dalį žemės fondo dalį sudaro miškai - 51060,52 ha (39 proc.), žemės ūkio naudmenos - 46737,77 ha (36 proc.) bei vandens telkiniai - 16504,89 ha (13 proc.). Zarasų rajono savivaldybė pasižymi gana nepalankiomis gamtinėmis sąlygomis žemės ūkio plėtojimui: savivaldybių reljefai kalvoti, ežeringi, miškingi, kas apsunkina tradicinių Lietuvos žemės ūkiui grūdinių kultūrų auginimą. Vidutinis žemės našumo balas mažesnis nei 32 balai. 2023 m. žemės ūkio naudmenos Zarasų rajono savivaldybėje sudarė 36 proc. visos teritorijos, iš kurių didžioji dalis – 75,7 proc. yra kultūrinės ir natūralios ganyklos, pievos. 2022 m. Zarasų rajono savivaldybėje 57,85 proc. bendrosios žemės ūkio produkcijos sudarė augalininkystė produktai ir 42,15 proc. gyvulininkystės produktai. [92] 2022 metais Zarasų rajono savivaldybėje, VVG teritorijoje būvu registruoti 49 ekologiniai ūkiai, iš jų 32 ekologiniai augalininkystės ūkiai, 7 bitininkystės ūkiai, 5 gyvulininkystės ūkiai, 1 žuvininkystės ūkis. [93] (R19)

Visagino savivaldybėje 2023 m. pradžia bendras žemės fondas sudarė 5807,83 ha, vidutinis žemės našumo balas - 27,9 balo. Daugiau nei pusę Visagino savivaldybės teritorijos užima miškai - 3104,88 ha arba 54 proc. Miškų plotai 21,07 proc. punktais didesni nei šalyje. Vandens telkiniai užėmė - 379,72 ha arba 7 proc. viso savivaldybės žemės ūkio fondo, [94] Visagino savivaldybėje ekologinių ūkių registruota nebuvo. [95]

Kraštovaizdis ir jo tinkamumas rekreacijai, biologinė įvairovė ir saugomos teritorijos. Zarasų rajono ir Visagino savivaldybės yra išsidėsčiusios Baltijos kalvyno Aukštaičių aukštumų šiaurės rytų dalyje. Zarasų rajonas – unikali savo kraštovaizdžiu teritorija, kuri šiaurėje ribojasi su Latvijos Respublika, rytuose su Baltarusija, pietuose su Ignalinos ir Utenos rajonais, vakaruose – su Rokiškio rajonu. 12,2 proc. Zarasų rajono ploto užima vandens telkiniai – jų priskaičiuojama 305 (6 ežerai yra Zarasų mieste), kurių bendras plotas apie 13 000 ha, pradedant didžiausiu ežeru šalyje ir Zarasų – Visagino regione esančiu Drūkšių ežeru, Luodžio, Avilio, Sartų ežerais ir baigiant keliomis dešimtimis bevardžių miškų ežerėlių. Zarasų rajone vyrauja nedideli, iki 10 ha ploto ežerai. 114 ežerų yra saugomose teritorijose. Yra dirbtinių vandens telkinių – tvenkinių ir viena vandens talpykla – Antalieptės marios (plotas – 4 479 ha). Zarasų rajonas – ežeringiausia teritorija visoje Utenos apskrityje. Zarasų rajono ežeruose, įskaitant ir dirbtiniu būdu įveistas, gyvena 28 rūšių žuvis. Visagino savivaldybės šiaurėje plyti didžiausias Lietuvoje ežeras – Drūkšiai (Zarasų raj.), pietuose telkšo Visagino ežeras, pietvakariuose – Kukuižės ežeras. Drūkšių ežeras yra Zarasų rajone, bet ribojasi ir su Visagino savivaldybe. Visagino ežeras yra didžiausias savivaldybės teritorijoje, užimantis 220,4 ha plotą. Aplink Visaginą yra 10 įvairaus dydžio ežerų ir ežerėlių. Visagino savivaldybėje saugomų teritorijų nėra. Zarasų rajone yra 8 upės, iš kurių didžiausia – Šventoji, Zarasų rajono ribose vingiuojanti 44,7 km. Didžiausi jos intakai Zarasų rajone – Šavaša, Stromelė ir Indraja. [96]

Zarasų-Visagino regiono miškuose daugiausia vyrauja pušynai. Zarasų rajone, Stelmužės kaime auga seniausias ir storiausias Lietuvoje paprastas ažuolas, vienas seniausių ažuolų Europoje. Lietuvos gamtos paminklas. Ažuolui apie 1500 metų, jo skersmuo – 3,5 m, aukštis – 23 m, apimtis prie žemės 13 m (kamienui apimti reikia 8-9 vyrų). [97]

VVG teritorijoje yra du regioniniai parkai – Gražutės ir Sartų. Zarasų ir Rokiškio rajonų sandūroje išsidėstęs Sartų parkas užima 12 107 ha plotą. Jame yra 30 vandens telkinių, užimančių 17 proc. teritorijos, 30 proc. užima miškai. Parko ašis – penktas pagal dydį Lietuvoje Sartų ežeras. Sartų ežeras – hidrografinis draustinis, turintis 8 stambias atšakas, 7 salas, daugybę įlankų, pusiasalių ir protakų. Išlikusiuose natūralių pievų lopinėliuose, pelkėse, miškuose ir ežeruose auga retieji mūsų krašto augalai. Sartų regioninio parko miškuose aptinkamos plačialapės klumpaitės ir labai reti šakotieji varpeniai, kai kuriuose Zarasų krašto ežeruose auga ypač reti mažieji ir didieji plukeniai.

Gražutės regioninis parkas, kurio plotas – 31 933 ha, apima dalį Zarasų ir Ignalinos rajonų. Jis priskiriamas miškingų ežeringų regioninių parkų grupei. Parke saugomas miškingas ežeringas Šventosios aukštupio kraštovaizdis. Net 16 km tęsiasi reto gražumo, sudėtingiausią konfigūraciją

Lietuvoje turintis vandens telkinys – Antalieptės marios su daugybe salų, pusiasalių ir įlankų. Šventosios vandeniui užpildytame duburyje susilieję net 26 ežerai. Regioniniame parke prasideda Šventoji – gražiausia Rytų Aukštaitijos upė. Čia gausu lėkštų, iki 20 m., aukščio kalvų. Gražutės regioninis parkas labai miškingas. Didžiausią plotą užima Gražutės giria, senovėje buvęs stambus miško masyvas. (R1)

VVG teritorijos giriose, miškuose, miškeliuose gyvena nemažai retųjų gyvūnų, auga retieji augalai. Daug gamtos gėrybių–uogų bei grybų. Peri jūriniai ereliai žuvininkai, gervės, teterviniai, žalvarniai ir kiti reti paukščiai. Miškuose prieglobstį randa briedžiai, elniai, vilkai, lapės, šernai.

VVG teritorija pasižymi gausiu gamtos ir kultūrinių turizmo objektų skaičiumi, tai sudaro sąlygas aktyviai vystyti turizmą. (R9) Regione labai geros gamtinės sąlygos plėtoti aktyvų poilsinį turizmą, ypatingai plėtoti turistinę žvejybą. Beveik visi vandens telkiniai vienaip ar kitaip naudojami rekreacijai. Daug poilsiautojų pritraukia Antalieptės marios, Sartai, Luodis, Čičirys, Aviliai, Drūkščiai.

Turizmo veikla regione yra viena iš ekonominės plėtros prioritetų tiek Zarasų rajono savivaldybėje, tiek Visagino savivaldybėje.

Vandens kokybė. Zarasų rajono savivaldybės VVG teritorijoje įrengtas vandenvietės aptarnauja UAB „Zarasų vandenys“. UAB „Zarasų vandenys“ aprūpina geriamu vandeniu Zarasų ir Dusetų miestus, bei 31 rajono gyvenvietę. Bendrovė vartotojams geriamąjį vandenį tiekia iš 31 vandenviečių, kuriuose yra 44 giluminiai gręžiniai. UAB „Zarasų vandenys“ eksploatuoja 27 bokštus, 142,0 km vandentiekio tinklų. Centralizuota vandens tiekimo sistema naudojasi 7809 rajono gyventojai ir 198 įmonės. Per parą patiekiami vidutiniškai 770 m³ vandens.

Apie 99% tiekiamo geriamojo vandens yra labai geros kokybės ir atitinka visus Lietuvos ir Europos Sąjungos reikalavimus. Siekiant, kad vartotojų pasiektų labai geros kokybės geriamasis vanduo, Zarasų rajone įrengti 29 vandens gerinimo įrenginiai.[98]

Visagino savivaldybė yra vienintelė šalies savivaldybė, kuri 100 proc. vartoja viešai tiekiamu geriamuoju vandeniu. Visagino vandenvietė eksploatuoja VI „Visagino energija“. Įmonė eksploatuoja 82,8 km vandentiekio tinklų; 68 km kanalizacijos tinklų; 111 km šilumos tinklų (55,5 km dvigubų vamzdinių), nutiestų požeminiu būdu pereinamajame ir nepereinamuosiuose kanaluose; 11,9 km ilgio užmiesčio lietaus nuotekų tinklų. [99]

Geriamasis vanduo išgaunamas iš Šventosios–Upninkų 80-100 m gylio vandeningo sluoksnio. Šiuo metu iš esamų 18 artezinių gręžinių 8 yra užkonservuoti. Padidėjus vandens poreikiui juos galima eksploatuoti. Požeminis vanduo, kuriame yra iki 3 mg/l bendros geležies, yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Įrenginių pajėgumas yra 13,44 tūkst. m³ per parą. Šiuo metu apkrova yra nuo 3 iki 6 tūkst. m³ per parą. Geležiai šalinti nenaudojamos jokios cheminės medžiagos. Geriamasis vanduo išgaunamas iš Šventosios–Upninkų 80-100 m gylio vandeningo sluoksnio. Šiuo metu iš esamų 18 artezinių gręžinių 8 yra užkonservuoti. Padidėjus vandens poreikiui juos galima eksploatuoti. Požeminis vanduo, kuriame yra iki 3 mg/l bendros geležies, yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Įrenginių pajėgumas yra 13,44 tūkst. m³ per parą. Šiuo metu apkrova yra nuo 3 iki 6 tūkst. m³ per parą. Geležiai šalinti nenaudojamos jokios cheminės medžiagos. Vandens kokybę ir nuotekų teršalus nuolat tikrina Chemijos ir bakteriologijos laboratorija, kurią atestavo Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos komisija. Laboratorija kontroliuoja, kad geriamasis vanduo ir leidžiamos nuotekos atitiktų higienos normų reikalavimus.

Nuotekas iš miesto ir Ignalinos atominės elektrinės teritorijos surenka penkios siurblynės. Visagino miesto nuotekų valymo įrenginių maksimalus pajėgumas yra 6,325 tūkst. m³ per parą. Išvalytos nuotekos išleidžiamos į patį didžiausią šalies ežerą Drūkšius, todėl nuotekų valymo kokybė yra aukšta. Nuo pat valymo įrangos paleidimo valoma dviem būdais - mechanškai ir biologiškai. Vandens kokybę ir nuotekų teršalus nuolat tikrina Chemijos ir bakteriologijos laboratorija, kurią atestavo Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos komisija. Laboratorija kontroliuoja, kad geriamasis vanduo ir leidžiamos nuotekos atitiktų higienos normų reikalavimus.[100]

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai.

Zarasų – Visagino regiono VVG teritorijoje veikia viena seniausių ir didžiausių Pabaltėje kalnų tipo Antalieptės hidroelektrinė. Hidroelektrinės galingumas - 2620 kilovatų. Tai trečioji pagal instaliuotą elektros galią vandens jėgainė Lietuvoje po Kauno ir Balskų hidroelektrinių. Jėgainė pradėta statyti 1944–1945 m. Tačiau Antrasis pasaulinis karas planus sustabdė. Elektrinė baigta statyti 1961 m., susidarė užtvanka, vanduo užliejo 800 ha plotą ir sujungė 26 ežerus – susidarė Antalieptės marios. Vanduo joje slėgmine derivacija ant turbinų ratų krinta iš didžiausio Lietuvos sąlygomis 35 metrų aukščio. Hidroelektrinės rezervai dideli: jos vandens saugyklos-tvenkinio plotas yra 1000 hektarų, tvenkinio naudingas tūris net 23,5 milijonų kubinių metrų vandens. Vandens paviršiaus lygis pakilęs net 34 m. Hidroelektrinei yra panaudotas Šventosios upės vingio vagos pažemėjimas. Be to, patvenkta Šventoji kartu su 26 ežerais, sudaro antrą pagal dydį tvenkinį Lietuvoje, vadinamą Antalieptės mariomis. [101] 2021 m. Zarasų rajone buvo išduoti 5 leidimai gaminti elektros energiją saulės šviesos elektrinėse, kurių bendra galia siekia 0,2179 MW Fotovoltinės geografinės informacinės sistemos (PVGIS) duomenimis, Lietuvos geografinėje teritorijoje įrengta 1 kW galingumo saulės fotovoltinė elektrinė gamina 935 kWh per metus. Zarasų rajono savivaldybės teritorijoje įrengtos saulės šviesos elektrinės per metus pagamina apie 203,74 MWh (17,52 tne) elektros energijos. Didžiausias saulės šviesos elektrinės yra įsirengusi įmonė UAB „RE-notas“ (0,1596 MW) [102]. Zarasų rajono savivaldybėje, VVG teritorijoje nuo 2021 m. veikia vėjo jėgainių parkas, kurio bendras galingumas 1,5 Kw [106]

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2021–06–04 duomenimis, Visagino savivaldybėje buvo išduoti 6 leidimai gaminti saulės šviesos energiją. Taigi, Visagino savivaldybės teritorijoje įrengtos saulės šviesos elektrinės per metus pagamina apie 251,4 MWh (21,6 tne) elektros energijos. 2020 m. spalio mėn. duomenimis nustatyta, kad Visagino savivaldybėje elektros energiją gaminančių vartotojų įrenginių galia, tenkanti 1000-iui gyventojų, siekė 7,25 kW, ir tarp šešiasdešimties Lietuvos savivaldybių Visagino savivaldybė užėmė 58 vietą. Lyginant su 2019 metais, pokytis buvo +7,25 kW (2019 m. energiją gaminančių vartotojų įrenginių galia, tenkanti 1000-iui gyventojų siekė vos 0,01 kW). [105]

Remiantis Lietuvos vėjo elektrinių asociacijos (LVEA) pateiktu 2022 m. vėjo jėgainių parko žemėlapiu duomenimis Zarasų rajono bei Visagino savivaldybės teritorijoje vėjo jėgainių įrengta nebuvo. [106]

Gamtos išteklių situacijos analizės dalies rezultatai visiškai atitinka vizijoje išreikštą siekį kurti sumanų ir gyvybingą regioną su išvystytomis paslaugomis, teritoriją, patrauklią verslui. Pasinaudojant turtingais gamtos ir kultūros ištekliais plėtoti sprendimus rekreacijos ir tvaraus turizmo srityse, rūpinantis ir tausojant vietos išteklius.

1.9. Papildoma informacija

Įgyvendinant 2014 - 2020 m. dvisektorę vietos plėtros strategiją buvo užtikrintas tolygus tiek kaimo vietovių, tiek ir žvejybos bei akvakultūros vietovių plėtros prioritetų, tikslų ir priemonių įgyvendinimas Zarasų – Visagino regione, nes VPS buvo įgyvendinama Zarasų rajono savivaldybės ir Visagino savivaldybės teritorijose.

Parengiamosios paramos paraiškoje „Zarasų -Visagino regiono vietos veiklos grupės 2023-2027 m. vietos plėtros strategijos parengimas“ gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „LEADER programa“ veiklos sritį „Parengiamoji parama“ (paraiškos Nr. 42PP-KU-22-1-03778-PR001, buvo planuota rengti vietos plėtros strategiją tik Zarasų rajono savivaldybės teritorijai. Įvertinus paramos dydį strategijos įgyvendinimui, patvirtintą pagal VPS įgyvendinti BIV plėtros būdu skyrimo ir skaičiavimo metodiką, Visagino savivaldybės, kuri yra VVG narė, pageidavimą ir Bendrosios žemės ūkio politikos strateginio plano dalies „LEADER principų įgyvendinimas“ nuostatą <...planuojama laipsniškai priartėti prie teritorinės aprėpties pokyčių ir VPS formuoti kelių savivaldybių teritorijose.>, buvo priimtas sprendimas rengti VPS, kuri apimtų abiejų savivaldybių teritorijas, t.y. įtraukiant devynias Zarasų rajono savivaldybės kaimiškas seniūnijas: Antalieptės, Antazavės, Degučių, Dusetų, Imbrado, Salako, Suvieko, Turmanto, Dusetų, Antalieptės,

Salako, Turmanto ir Visagino savivaldybės kaimiškąją teritoriją. Visagino savivaldybė unikali tuo, kad joje nėra suformuotų teritorinių administracinių vienetų – seniūnijų.

2. VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)

	Stiprybės	Teiginių pagrindžiančio situacijos analizės rodiklio Nr.	Susijusių VVG teritorijos poreikių skaičius
1 stiprybė	VVG teritorija yra potenciali rekreacijos ir turizmo paslaugų kūrimui bei plėtrai	R1, R9, R25, R35	4
2 stiprybė	VVG teritorijoje yra stiprių smulkių ir vidutinių žemės ūkių, palanki aplinka ekologiniam ūkininkavimui	R19, R20	3
3 stiprybė	Vyraujantys verslo subjektai yra paslaugų tiekėjai	R18	4
4 stiprybė	VVG teritorijoje veiklą vykdančios gyvulininkystės ūkiai linkę kooperuotis	R19-R21	3
5 stiprybė	VVG teritorijoje stiprus profesinis rengimas, kuris geba prisitaikyti prie rinkos poreikių	R34	4
6 stiprybė	VVG teritorija dėl išvystytos infrastruktūros, gamtinio, kultūrinio, bendruomeninio potencialo yra patraukli naujakuriams	R1, R10	4
7 stiprybė	VVG teritorijoje stiprus NVO sektorius, turintis projektų vykdymo patirties, gebantis vystyti viešųjų paslaugų teikimą ir verslą	R28-R31, R36	4
8 stiprybė	VVG teritorijoje išvystyta viešoji infrastruktūra, kuri gali būti pritaikyta NVO sektoriaus veiklai vystyti ir užimtumui didinti	R36	4
9 stiprybė	VVG teritorija pasižymi stipriu kultūriniu potencialu	R35	4
10 stiprybė	VVG teritorija patraukli vidaus turizmo kryptčiai plėtoti	R9	4
	Silpnybės	Teiginių pagrindžiančio situacijos analizės rodiklio Nr.	
1 stiprybė	Spartus VVG teritorijos gyventojų skaičiaus mažėjimas ir senėjimas	R2, R11-R14	4
2 stiprybė	Žemas VVG teritorijos gyventojų ekonominis aktyvumas ir verslumas, didelis bedarbių skaičius	R3, R5-R7, R15	4
3 stiprybė	Didelis jaunimo ir ikipensijinio amžiaus asmenų nedarbas	R4-R6	4

4 stiprybė	Didžiąją dalį ūkio subjektų sudaro smulkūs ūkiai ir labai mažos įmonės	R17, R20	4
5 stiprybė	Nepakankamai išvystytas viešųjų paslaugų prieinamumas kaimiškiose vietovėse	R16, R33	3
6 stiprybė	Mažėjanti kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla	R3, R7	4
7 stiprybė	Žemas verslumo (savęs įdarbinimo) ir socialinio aktyvumo lygis	R15, R3-R8, R23	4
8 stiprybė	Maža vietos gyventojų perkamoji galia stabdo smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą	R8, R17, R26	4
9 stiprybė	Smulkus ir vidutinis verslas jautrus makroekonominiams pokyčiams	R8, R17, R26	4
10 stiprybė	Didelė sezoniškumo įtaka verslui	R27	4
	Galimybės	Teiginį pagrindžiančio rodiklio Nr. ar kitas informacijos šaltinis	
1 stiprybė	Užimtumo skatinimas kuriant ir išlaikant sukurtas darbo vietas	R4-R6, R9-R10, R16-R19, R21-R22, R28-R30, R34	4
2 stiprybė	Naujakurių pritraukimas, kuriant patrauklias įsikūrimo ir ekonominės veiklos pradžios sąlygas	R10, R28-R30, R35, R36	4
3 stiprybė	Darbo jėgos mobilumo didinimas, kvalifikacijos kėlimas, nuotolinio darbo vietos vystymas	R4-R6, R9-R10, R18, R28-R30, R34	4
4 stiprybė	Produktų, paslaugų ir technologinių inovacijų diegimas	R1, R9, R16, R18-R19, R21, R22, R25, R28, R30, R35, R36	4
5 stiprybė	Trumpųjų maisto tiekimo grandinių plėtra ir žemės ūkio produkcijos perdirbimas	R20-R22	3
6 stiprybė	Sezoniškumui nejautrių paslaugų plėtra (gidavimas, sveikatinimo, kultūrinio, pažintinio, patyriminio, lėtojo turizmo skatinimas ir kt.)	R1, R25, R27, R35, R36	4
7 stiprybė	VVG teritorija palanki ekologinių ūkių kūrimuisi ir plėtrai bei ekologiškų produktų gamybai	R19, R20	3
8 stiprybė	NVO ir verslo sektoriaus aktyvinimas, gyvybingumo ir atsparumo didinimas skatinant diegti naujus veiklos metodus	R1, R9, R10, R16, R18, R19-R22, R25, R28-R31, R35, R36	4
9 stiprybė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir kokybės gerinimas	R23, R24, R28, R30, R31, R33	4
10 stiprybė	Skatinti žiedinę ekonomiką, darnų vystymą ir tvarų vartojimą	R1, R17, R19, R22	4
	Grėsmės	Teiginį pagrindžiančio rodiklio Nr. ar kitas informacijos šaltinis	

1 stiprybė	Senstanti visuomenė, emigracijos didėjimas, kvalifikuotų, iniciatyvių, lyderystės gebėjimų turinčių gyventojų skaičiaus mažėjimas	R3-R7, R11, R13-R15, R23, R32	3
2 stiprybė	Žmogiškųjų išteklių stoka NVO sektoriuje	R32	4
3 stiprybė	Vyresnio amžiaus žmonės negebės persikvalifikuoti ir prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių	R2, R5, R7, R11, R14, R23, R24	3
4 stiprybė	Nacionalinė socialinė politika neskatins gyventojų ekonominio aktyvumo	R4-R8, R23, R24	4
5 stiprybė	Dėl kvalifikuotos darbo jėgos stygiaus ir darbuotojų išlaikymo kaštų verslo subjektai diegs technologines inovacijas, nekurdami darbo vietų	R3, R17, R23, R26	4
6 stiprybė	Neigiamas pandemijų, karo bei kitų globalių krizių poveikis verslo subjektų ekonominiam gyvybingumui ir gyventojų perkamajai galiai	R3-R6, R8, R23, R26	3
7 stiprybė	Išaugusios žaliavų, medžiagų ir energijos išteklių kainos stabdys ekonominę ir socialinę VVG teritorijos plėtrą	R26	4
8 stiprybė	Netolygi regionų ekonominė plėtra	R26	4
9 stiprybė	Sezoninis verslas negalės užtikrinti ekonominio gyvybingumo ir darbo vietų išlaikymo	R25-R27	4

3. VVG teritorijos poreikiai ir jų pagrindimas

3.1. VVG teritorijos poreikių sąrašas

1	2
Poreikio numeris	Poreikis
1 poreikis	Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą
2 poreikis	Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą
3 poreikis	Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą
4 poreikis	Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą

3.2. VVG teritorijos poreikių pagrindimas

	1 poreikis
Poreikis	Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą

Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis suformuluotas atsižvelgiant į visas stiprybes ir galimybes. Jis gali būti išpildytas išnaudojant paslaugų verslą, ūkininkų kooperaciją, aukštos kokybės profesinį rengimą, išvystytą infrastruktūrą, gamtinį, kultūrinį potencialą, NVO sektorių, turinį pakankamai projektų vykdymo patirties, naujakuriams patrauklios teritorijos pranašumą. Remti paslaugas turizmui (sveikatinamo, kultūrinį, pažintinį, patyriminį, lėtąjį ir kt.), gamybos ir paslaugų verslus, viešųjų paslaugų plėtrą.
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	Poreikis suformuluotas, atsižvelgiant į 2, 4, 7, 8, 9, 10 silpnybes bei 4, 5, 7, 8, 9 grėsmes. Tikimasi, kad panaudojant jau egzistuojantį potencialą ir galimybes bus išvengta grėsmių ir bent iš dalies sumažintos ir (arba) visiškai panaikintos silpnybės.
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis suformuluotas, atsižvelgiant į situacijos analizės rodiklius: R1, R3-R6, R8-R10, R15-R23, R25, R28-R31, R34-R36. Anketavimko duomenys parodė, kad didžiausia dalis gyventojų (66,9 %) didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu, o didžiausiomis problemomis įvardino gyventojų skaičiaus mažėjimą, gyventojų senėjimą, mažas gyventojų pajamas ir nedarbą. Daugiausiai apklaustųjų išreiškė poreikį ekonominių veiklų priemonėms, kas VPS pagrindžia ekonominės regiono plėtros investicinę logiką.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	1) Zarasų rajono savivaldybės 2022-2030m. SPP, 2) Visagino savivaldybės 2022-2030 m. SPP 3) Utenos regiono plėtros planas 2022-2030 4) 2021-2027 metų Europos sąjungos fondų investicijų programa 5) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas 6) Interreg Baltijos jūros regiono programa 2021-2027 m. 7) 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas. VPS priemonės susiję su šių strategijų tikslais, tačiau tiesioginių investicijų iš VPS nenumatyta.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuojant poreikį atsižvelgta į teritorijos gyventojų, vietos valdžios ir verslo išsakytus poreikius. Poreikiai apibendrinti po įvykusių susitikimų, kuriuose dalyvavo suinteresuoti asmenys (gyventojai, verslo subjektai, NVO ir vietos bendruomenių, vietos valdžios atstovai).
Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	7
Susijęs nacionalinis poreikis 1	g.3 . Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą
Susijęs nacionalinis poreikis 2	h.1. Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas
Susijęs nacionalinis poreikis 3	h.2. Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip

Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Ne
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Ne

	2 poreikis
Poreikis	Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis suformuluotas atsižvelgiant į visas stiprybes ir galimybes. Mažinant ekonominę nelygybę ir tolesnės plėtros kryptis siejant su investicijomis į naujas technologijas ir skaitmenizaciją, būtina orientuotis į tai, kad aukštesnės pridėtinės vertės ekonomika turi ir privalo prisidėti prie socialinės atskirties mažinimo, kurti socialiai atsakingą verslą ir socialiai saugią aplinką.
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	Poreikis formuluotas atsižvelgiant į visas silpnybes ir grėsmes. Tikimasi, kad panaudojant jau egzistuojantį potencialą ir galimybes, bus išvengta grėsmių ir bent iš dalies sumažintos ir (arba) visiškai panaikintos silpnybės.
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis suformuluotas, atsižvelgiant į situacijos analizės rodiklius: R3-R9, R15, R19-R23, R25,-R30, R33, R35, R36. Poreikis nustatyta atlikus statistinę ir anketavimo analizę, kurios metu išryškėjo poreikis VPS investicinę logiką per VPS priemonės horizontaliai nukreipti į ekonominį regiono vystymąsi, gyventojų socialinės įtraukties, užimtumo ir verslumo skatinimą.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	1) Zarasų rajono savivaldybės 2022-2030m. SPP, 2) Visagino savivaldybės 2022-2030 m. SPP 3) Utenos regiono plėtros planas 2022-2030 4) 2021-2027 metų Europos sąjungos fondų investicijų programa 5) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas 6) Interreg Baltijos jūros regiono programa 2021-2027 m. 7) 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas. VPS priemonės susiję su šių strategijų tikslais, tačiau tiesioginių investicijų iš VPS nenumatyta.

Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuojant poreikį atsižvelgta į teritorijos gyventojų, vietos valdžios ir verslo išsakytus poreikius. Poreikiai apibendrinti po įvykusių susitikimų, kuriuose dalyvavo suinteresuoti asmenys (gyventojai, verslo subjektai, NVO ir vietos bendruomenių, vietos valdžios atstovai).
Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	7
Susijęs nacionalinis poreikis 1	h.1. Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas
Susijęs nacionalinis poreikis 2	h.2. Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį
Susijęs nacionalinis poreikis 3	h.4 . Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip

	3 poreikis
Poreikis	Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis suformuluotas atsižvelgiant į 1-5, 7-10 stiprybes ir 1, 2-10 galimybes. Vystant tolygią ekonominę regiono plėtrą būtina orientuotis NVO ir verslo sektoriaus veiklas, kuriančias aukštesnę pridėtinę vertę. TAip būtų išvengiama ekonominio gyvybingumo problematikos, susijusiomis su veiklų sezoniškumu ar nepalankiais makroekonominiais pokyčiais. Atsparus NVO ir verslo sektorius horizontaliai užtikrintų ekonominę ir socialinę VVG teritorijos plėtrą ir gyventojų gyvenimo kokybę.

Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	Poreikis formuluotas atsižvelgiant į visas silpnynes ir grėsmes. Tikimasi, kad panaudojant jau egzistuojantį potencialą ir galimybes, bus išvengta grėsmių ir bent iš dalies sumažintos ir (arba) visiškai panaikintos silpnybės.
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis suformuluotas, atsižvelgiant į situacijos analizės rodiklius: R1, R8, R10, R16-R22, R25-R28, R30, R33-R36. Poreikis nustatytas atlikus statistinę ir anketavimo analizę, kurios metu išryškėjo poreikis VPS investicinę logiką per VPS priemonės horizontaliai nukreipti į NVO ir verslo sektoriaus atsparumo didinimą, skatinant inovatyvių veiklų ekonominių modelių diegimą, skatinant paslaugos, produkto, technologinio proceso inovacijas.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	1) Zarasų rajono savivaldybės 2022-2030m. SPP, 2) Visagino savivaldybės 2022-2030 m. SPP 3) Utenos regiono plėtros planas 2022-2030 4) 2021-2027 metų Europos sąjungos fondų investicijų programa 5) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas 6) Interreg Baltijos jūros regiono programa 2021-2027 m. 7) 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas. VPS priemonės susiję su šių strategijų tikslais, tačiau tiesioginių investicijų iš VPS nenumatyta.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuojant poreikį atsižvelgta į teritorijos gyventojų, vietos valdžios ir verslo išsakytus poreikius. Poreikiai apibendrinti po įvykusių susitikimų, kuriuose dalyvavo suinteresuoti asmenys (gyventojai, verslo subjektai, NVO ir vietos bendruomenių, vietos valdžios atstovai).
Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	7
Susijęs nacionalinis poreikis 1	g.3 . Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą
Susijęs nacionalinis poreikis 2	h.1. Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas
Susijęs nacionalinis poreikis 3	h.2. Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Ne

Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Ne
---	----

	4 poreikis
Poreikis	Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis suformuluotas atsižvelgiant į 3, 5- 10 stiprybes ir 3, 4, 8-10 galimybes. Mažinant socialinę atskirtį, toliau išlieka poreikis vystyti NVO vykdomas paslaugas, ženklia investicijų dalį skiriant bendruomenėje teikiamų paslaugų plėtrai. Būtina plėtoti ekonomines iniciatyvas. Siekiant didinti skurdo, socialinės atskirties problemų sprendimo efektyvumą, užtikrinti organizacijų atsparumą būtina skatinti ekonominių veiklų kūrimąsi ir (ar) plėtrą.
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	Poreikis suformuluotas atsižvelgiant į 1, 5 silpnybes bei 1 grėsmes. Pasitikėjimas NVO kyla todėl nacionaliniame lygyje yra skatinama dalį viešųjų paslaugų perduoti NVO sektoriui. Daugelis paslaugų yra sunkiai prieinamos kaimo gyventojams, nes koncentruotos savivaldybių centruose. Būtina užtikrinti paslaugų prieinamumą, nes didėjant depopuliacijai ir gyventojų senėjimo rodikliams paslaugų neprieinamumas kurs dar didesę atskirtį tarp miesto ir kaimo.
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis suformuluotas, atsižvelgiant į situacijos analizės rodiklius: R1, R9, R10, R11, R14, R16, R17-R18, R21-R31, R33, R35-R36. Poreikis nustatytas atlikus statistinę ir anketavimo analizę, kurios metu išryškėjo poreikis investicijas nukreipti į viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumo didinimą. Viešųjų paslaugų teikimą skatinama perimti NVO sektoriui, o verslo sektorius skatinamas plėsti privačių paslaugų, ypač nesezoninių paslaugų, teikiamų turizmo sektoriui, teikimą.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	1) Zarasų rajono savivaldybės 2022-2030m. SPP, 2) Visagino savivaldybės 2022-2030 m. SPP 3) Utenos regiono plėtros planas 2022-2030 4) 2021-2027 metų Europos sąjungos fondų investicijų programa 5) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas 6) Interreg Baltijos jūros regiono programa 2021-2027 m. 7) 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas. VPS priemonės susiję su šių strategijų tikslais, tačiau tiesioginių investicijų iš VPS nenumatyta.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuojant poreikį atsižvelgta į teritorijos gyventojų, vietos valdžios ir verslo išsakytus poreikius. Poreikiai apibendrinti po įvykusių susitikimų, kuriuose dalyvavo suinteresuoti asmenys (gyventojai, verslo subjektai, NVO ir vietos bendruomenių, vietos valdžios atstovai).

Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	7
Susijęs nacionalinis poreikis 1	h.1. Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas
Susijęs nacionalinis poreikis 2	h.2. Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį
Susijęs nacionalinis poreikis 3	h.4 . Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip

4. VPS temos pagrindimas (pildoma teminėms VPS)

VPS tema – ***Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas***, pasirinkta atsižvelgiant į keletą aspektų.

Atlikę strateginių dokumentų (Zarasų rajono savivaldybės 2022 – 2030 metų strateginio plėtros plano, Visagino savivaldybės 2023 -2030 metų strateginio plėtros plano, 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano tikslų, uždavinių ir prioritetų analizę, įvertinę valstybės ir regiono raidos perspektyvas ir prioritetus, įvertinę VVG teritorijos situaciją, tendencijas, įsitikinome, kad siekiant tolygaus ir darnaus regionų vystymosi turime skirti atitinkamą dėmesį ir investicijas būtent ekonominei regiono plėtrai, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo.

Šios temos pasirinkimą patvirtina ir atlikta VVG teritorijos situacijos ir poreikių analizė. Temos aktualumu įsitikinta susitikimų seniūnijose ir su tikslinėmis grupėmis metu, kuomet buvo identifikuotos didžiausios problemos, su kuriomis susiduria kaimiškųjų vietovių gyventojai, NVO ir verslo subjektai bei diskutuota, kaip galima būtų šias problemas spręsti.

Ekonominė plėtra apibrėžiama kaip regionų ekonominės būklės gerinimas atsižvelgiant į jų geografinius, ūkinius, socialinius ir kitus ypatumus. Regioninės ekonominės plėtros tikslai – didinti regionų ekonominių konkurencingumą, gerinti gyvenimo kokybę, mažinti įvairių regionų ar to paties regiono skirtingų vietovių ekonominius ir socialinius skirtumus, skiriant investicijas su ekonomiais sunkumais susiduriantiems sektoriams, skatinant diegti ir plėtoti naujus veiklos metodus, technologinius procesus, rasti naujiems produktams ir paslaugoms.

Europos Sąjungos regioninės ekonominės politikos esmė – sumažinti gerovės lygio (pirmiausia vertinant pagal BVP vienam gyventojui) skirtumus tarp ekonomiškai stipriausių ir silpniausių Europos Sąjungos regionų.

VVG teritorijoje poreikį ekonominei plėtrai rodo keletas aspektų: aukštas gyventojų, įskaitant jaunimą, nedarbas, žemos gyventojų pajamos ir aukštas skurdo lygis, mažas gyventojų, įskaitant jaunimą, užimtumas, mažas gyventojų verslumas, VVG verslo struktūra (vyraujančios labai mažos, makroekonominiais pokyčiams itin jautrios įmonės), nekurianti aukštos pridėtinės vertės darbo vietų ir neskatinanti regiono ekonominės ir socialinės plėtros. Šie aspektai kartu sąlygoja žemą gyvenimo kokybę VVG teritorijoje.

Tokiu būdu sukuriama sistema priešasčių, kurios vieną kitą papildo ir dar labiau prastina gyvenimo kokybę – mažėja gyventojų, visuomenė sensta, prasta darbo jėgos pasiūla ir jos kokybė neskatina kurti darbo vietų kaime ar jos kuriamos itin žemos kvalifikacijos darbuotojams su minimaliu darbo užmokesčiu, mažos gyventojų pajamos sąlygoja mažą paklausą ir perkamąją galią dėl ko kartu mažėja paslaugų kokybė ir prieinamumas.

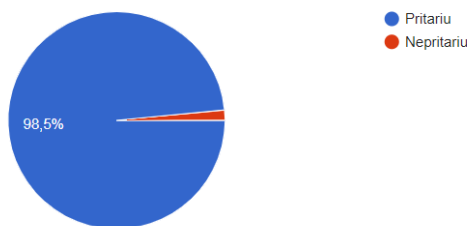
Temos pasirinkimą apsprendžia ir SSGG analizės rezultatai. Pasinaudojant teritorijos stiprybėmis: VVG teritorija yra potenciali rekreacijos ir turizmo paslaugų kūrimui bei plėtrai, yra stiprių smulkių ir vidutinių žemės ūkių, palanki aplinka ekologiniam ūkininkavimui, vyraujantys verslo subjektai yra paslaugų tiekėjai, veiklą vykdančios gyvulininkystės ūkiai linkę kooperuotis, stiprus profesinis rengimas, kuris geba prisitaikyti prie rinkos poreikių, teritorija dėl išvystytos infrastruktūros, gamtinio, kultūrinio, bendruomeninio potencialo yra patraukli naujakuriams, stiprus NVO sektorius, turintis projektų vykdymo patirties, gebantis vystyti viešųjų paslaugų teikimą ir verslą, išvystyta viešoji infrastruktūra, kuri gali būti pritaikyti NVO sektoriaus veiklai vystyti ir užimtumui didinti, stiprus kultūrinis potencialas, teritorija patraukli vidaus turizmo kryptčiai plėtoti, galima sėkmingai išnaudoti turimas galimybes – skatinti užimtumą, kuriant ir išlaikant sukurtas darbo vietas, pritraukti naujakurius, kuriant patrauklias įsikūrimo ir ekonominės veiklos pradžios sąlygas, didinti darbo jėgos mobilumą, kvalifikacijos kėlimą, vystyti nuotolinių darbo vietų kūrimą ir plėtrą, diegti produktų, paslaugų ir technologinių procesų inovacijas, skatinti trumpųjų maisto tiekimo grandinių plėtrą ir žemės ūkio produkcijos perdirbimą, skatinti sezoniskumui neįjautrių paslaugų plėtrą (gidavimą, sveikatinimo, kultūrinio, pažintinio, patyriminio, lėtojo ar piligriminio turizmo skatinimas ir kt.), skatinti ekologinių ūkių kūrimą ir plėtrą bei ekologiškų produktų gamybą, aktyvinti NVO ir verslo sektorių, skatinant ekonominę gyvybingumą ir atsparumo didinimą, diegiant naujus veiklos metodus, viešųjų paslaugų prieinamumo didinimą ir kokybės gerinimą, skatinti žiedinę ekonomiką, darnų vystymą ir tvarų vartojimą. Stiprybių panaudojimas galimybėms realizuoti, sumažintų identifikuotų silpnųjų poveikį ekonominei regiono plėtrai ir padėtų sumažinti arba išspręsti grėsmes, su kuriomis susiduria VVG teritorija.

Atlikus viešąją apklausą dėl pritarimo/nepritarimo pasirinktai vietas plėtros strategijos temai „Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas“, net 98,5 proc. apklaustųjų pasisakė teigiamai (apklausoje dalyvavo 65 asmenys).

VPS temai "Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas":

65 atsakymai

[Kopijuoti](#)

Apklausoje dėl pritarimo VPS temai rezultatai

Pasirinkta tema vienbalsio palaikymo sulaukė ir 2023 m. gegužės 11 d. VVG visuotinio narių susirinkimo metu.

5. VVG pristatymas ir vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2030 m. ir VVG misija

5.1. Apibendrinta informacija apie VVG

5.1.1. VVG įsteigimo data	2015-01-16
5.1.2. VVG būstinės adresas	Registracijos adresas: Aukštaičių g. – 4, LT-32111 Zarasai, Buveinės adresas: Sėlių a. 22, LT-32110 Zarasai (327 kab.)
5.1.3. VVG narių skaičius	51 narys. VVG narių sąrašas pateiktas 1 priede.
5.1.4. VVG kolegialaus valdymo organo narių skaičius	11 narių. VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas pateiktas 2 priede.
5.1.5. VPS administracijos darbuotojų ir etatų skaičius	Darbuotojų skaičius: 4 Etatų skaičius: 2,4 VPS administracijos darbuotojų sąrašas pateiktas 3 priede.
5.1.6. VVG pirmininkas	Arvydas Veikšra
5.1.7. VVG kolegialaus valdymo organo pirmininkas	Audronė Kačiulienė
5.1.8. VPS administravimo vadovas	Arvydas Veikšra

5.2. Apibendrinta informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo sudėtį

1	2	3
VVG kolegialaus valdymo organo narių skaičius, iš viso	11	(teikiant VPS)
Narių pasiskirstymas pagal sektorius:		
Sektorius, atstovaujami interesai	Narių skaičius	Narių dalis, proc.
Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	2	18,18
Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	4	36,36
Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	5	45,45
Kita	0	0,00
Iš viso:	11	100,00
Narių pasiskirstymas pagal lytį:		
Lytis	Narių skaičius	Narių dalis, proc.
Moterys	6	54,55
Vyrai	5	45,45
Iš viso:	11	100
Narių pasiskirstymas pagal amžių:		
Amžiaus grupė	Narių skaičius	Narių dalis, proc.
Asmenys iki 29 m. (imtinai)	2	18,18
Asmenys nuo 30 iki 40 m. (imtinai)	5	45,45
Asmenys nuo 41 m.	4	36,36
Iš viso:	11	100

5.3. Informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimą

VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimo būdas(-ai)

- VVG kolegialaus organo nariai turi mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse;
- VVG sudarė patariamąją novatorių darbo grupę, pasitelkdama mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse turinčius ekspertus;
- VVG sudarė bendradarbiavimo sutartį su mokslo įstaiga(-omis), turinčiomis žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse;
- Netaikoma.

Pasirinkto būdo pagrindimas ir detalizuojanti informacija

2022 m. gegužės 19 d. Zarasų-Visagino regiono vietos veiklos grupė pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Lietuvos regioninių tyrimų institutu, susitarimo Nr. (5.3)22-05-1.

Bendradarbiavimo sutartis pateikta prie Parengiamosios paramos paraiškos. Konsultacijos su mokslo įstaiga bus vykdomos visos VPS įgyvendinimo metu, pagal poreikį, rengiant kvietimus ir organizuojant valdybos posėdžius

5.4. VVG vertybės

- ✓ Atsakingumas - atsakome už savo veikimą ir priimtus sprendimus;
- ✓ Geranoriškumas – atvirai dalinamės turima informacija, sukaupta patirtimi, geranoriškai konsultuojame asociacijos narius ir suinteresuotus asmenis;
- ✓ Objektyvumas – veikiamo nešališkai, nesivadovaudami subjektyviais kriterijais, vadovaujamės teisės aktais;
- ✓ Darbštumas – pasiskirstome darbus pagal kompetencijas, dirbdami komandoje siekiame geriausių rezultatų;
- ✓ Nuoseklumas – veikiamo sistemingai, dalykiškai ir nuosekliai;
- ✓ Efektyvumas – priimdami ir įgyvendindami sprendimus, skirtus išteklius naudojame ekonomiškai, rezultatų siekiame kuo mažesnėmis sąnaudomis;
- ✓ Naujovių ir atvirumo permainingoms principas – ieškome naujų ir veiksmingų metodų, kaip spręsti problemas, nuolat mokomės iš gerosios praktikos pavyzdžių, juos pritaikome savo atstovaujamoje teritorijoje;
- ✓ Lygiateisiškumas – priimdami sprendimus atsižvelgiame į tai, kad visi asmenys lygūs, negali būti varžomos jų teisės ar teikiamos jiems privilegijos dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių;
- ✓ Pareigingumas – laiku atliekame paskirtas užduotis, siekdami geriausių strategijos įgyvendinimo rezultatų. Jaučiame atsakomybę už organizaciją, jos narius, pareiškėjus ir projektų vykdytojus; *(lyginant su 2014 – 2020 m. ir įvertinus patirtį, esame atsakingi ne tik už organizaciją, bet ir už pareiškėjus, projektų vykdytojus. Būtent jie yra vieni iš nuomonės apie VVG, kas labai svarbu, formuotojus)*
- ✓ Partnerystė – savo veiklą grindžiame nevyriausybinio, verslo ir valdžios sektorių bendradarbiavimu, gebėjimu veikti kartu siekiant bendro tikslo ir permainingų kaimo vietovėse, nuoširdus bendravimas ir teisingų sprendimų priėmimas *(esame atsakingi už sektorių partnerystę dviejų savivaldybių teritorijoje)*;
- ✓ Skaidrumas ir viešumas – nepainiojame viešų ir privačių interesų, o pateikiama ir platinama aktuali informacija yra prieinama visuomenei, užtikrinamas nuveiktų darbų viešinimas, gerosios patirties sklaida, atvirumas pasiūlymams, idėjoms ir kritika

5.5. VVG teritorijos vizija iki 2030 m.

Sumanus ir ekonomiškai gyvybingas regionas, pasižymintis aktyviai veikiančia bendruomene, gyvybingu ir atspariu verslo bei nevyriausybiniu sektoriumi, išplėtotomis viešosiomis paslaugomis, išvystyta infrastruktūra, įdiegtomis inovacijomis, orientuotas į gyvenimo kokybės rodiklių gerinimą ir vietos išteklių tausojimą.

5.6. VVG misija

VVG misija — organizuoti pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo atstovų partnerystę kaimo problemoms spręsti, atstovauti vietos gyventojų interesams ir padėti įgyvendinti jų kūrybiškus, novatoriškus sumanymus.

Aktyvindama kaimo gyventojus, skatindama jų verslumą, norą darniai dirbti ir siekti pilnavertiškesnės gyvenimo kokybės, VVG siekia didinti kaimo gyvybingumą, išsaugant gyvenamosios aplinkos savitumą ir patrauklumą.

II skyrius: Ko mes siekiame? (VPS tikslai, rodikliai ir siekiami pokyčiai)

6. VVG teritorijai aktualūs BŽŪP tikslai

	BŽŪP tikslas	Ar tikslas įgyvendinamas VVG teritorijoje
A	BIVP priemonei taikomi BŽŪP tikslai (privalomi)	
8 konkretus tikslas (h punktas)	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę	Taip
Kompleksinis tikslas	XCO. Modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą	Taip
B	BŽŪP tikslai, kurie VPS gali būti įgyvendinami horizontaliai (pasirenkami)	
4 konkretus tikslas (d punktas)	SO4. Prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką	Taip
5 konkretus tikslas (e punktas)	SO5. Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų	Ne
6 konkretus tikslas (f punktas)	SO6. Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius	Ne
9 konkretus tikslas (i punktas)	SO9. Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms	Taip
C	Kiti BŽŪP tikslai (neprivalomi)	
1 konkretus tikslas (a punktas)	SO1. Remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje	Ne
2 konkretus tikslas (b punktas)	SO2. Labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai	Ne
3 konkretus tikslas (c punktas)	SO3. Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje	Ne
7 konkretus tikslas (g punktas)	SO7. Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse	Ne

7. Kiekybiniai VPS tikslai

7.1. VPS produkto ir rezultato rodikliai iki 2029 m.

1	2	3
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas	Kiekybinis tikslas iki 2029 m.
A	ES bendrieji rezultato rodikliai:	
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	2
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	9
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	1
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	1800
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	190
B	ES bendrieji produkto rodikliai:	
L700	Vietos lygiu įgyvendintų projektų skaičius (apima vietos ir bendradarbiavimo projektus)	27
L710	Vietos lygiu įgyvendintų projektų, skirtų vietos lygmens inovacijoms, skaičius	5
C	Nacionaliniai bendrieji rezultato rodikliai:	
C.1	<i>Įgyvendinant vietos projektus sukurtų darbo vietų pasiskirstymas pagal lytį:</i>	9
N-R.37.1	Sukurtų darbo vietų skaičius moterims	0
N-R.37.2	Sukurtų darbo vietų skaičius vyrams	0
N-R.37.3	Sukurtų darbo vietų skaičius bet kurios lyties asmenims	9
C.2	<i>Įgyvendinant vietos projektus sukurtų darbo vietų pasiskirstymas pagal amžių:</i>	9
N-R.37.4	Sukurtų darbo vietų skaičius asmenims iki 40 m. (imtinai)	4
N-R.37.5	Sukurtų darbo vietų skaičius asmenims nuo 41 m.	3
N-R.37.6	Sukurtų darbo vietų skaičius bet kurio amžiaus asmenims	2
D	Nacionaliniai bendrieji produkto rodikliai:	
D.1	<i>Vietos projektų teritorinis pasiskirstymas (seniūnijos):</i>	
N-P.1	VVG teritorijos seniūnijų, kuriose įgyvendinami vietos projektai, skaičius (PLANUOJAMAS)	9
N-P.2	VVG teritorijos seniūnijų skaičius, iš viso	9
N-P.3	VVG teritorijos seniūnijų, kuriose įgyvendinami vietos projektai, dalis, proc.	100
D.2	<i>Vietos projektų teritorinis pasiskirstymas (gyvenamosios vietovės):</i>	
N-P.4	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojams sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius (PLANUOJAMAS)	49
N-P.5	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių skaičius, iš viso	493

N-P.6	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojams sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis, proc.	10
E	VPS rodikliai (produkto, rezultato):	

7.2. Metinės rodiklių reikšmės

1. ES bendrieji rezultato rodikliai:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rodiklio kodas	Rodiklis	Iš viso	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	2	0	1	1	0	0	0
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	9,00	3,00	2,00	4,00	0,00	0,00	0,00
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojamasis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	1	0	0	1	0	0	0
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojamasis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	1 800	0	600	200	400	600	0
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	190	30	30	50	50	30	0

2. VPS rodikliai (produkto, rezultato):

Netaikoma

Taikoma

8. Pokyčiai, kurių siekiama VVG teritorijoje (kiekybine išraiška)

1	2	3	4	5	6
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.
1 priemonė	Priemonės pavadinimas	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	1) Išaugęs veikiančių ūkio subjektų skaičius; 2) Paslaugų verslo sezoniškumo sumažėjimas; 3) Pagerėjęs vietos verslo subjektų ekonominis gyvybingumas, diegiant inovatyvias technologijas ir sprendimus, vystant skaitmenizavimą ir nuotolinį pardavimą, rinkodarą; 4) Išaugęs regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumas, išnaudojant kultūrinio, pažintinio, patyriminio, sveikatinimo ir kitokio turizmo potencialą, kuriant naujas paslaugas ir plečiant esamas; 5) Sustiprėjęs gamybos sektorius.		
	Susijusių poreikių skaičius	4			
	Susijęs poreikis 1	1 poreikis. Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą			
	Susijęs poreikis 2	2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą			
	Susijęs poreikis 3	4 poreikis. Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Išaugęs veikiančių ūkio subjektų skaičius, vnt.	0	2023	1
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Sukurtų darbo vietų skaičius, vnt.	0	2023	5
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Naujai sukurtų ar išplėtotų paslaugų skaičius, vnt.	0	2023	2
2 priemonė	Priemonės pavadinimas	Įtrauki ekonominę regiono plėtrą, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	1) Stiprinamas vietos gamintojų konkurencingumas ir užtikrinamas bendradarbiavimas, vykdant vietoje užaugintos žemės ūkio produkcijos perdirbimą ir (ar) trumpo maisto tiekimo grandinės produktų gamybą ir rinkodarą; 2) Sustiprėjęs bendradarbiavimas tarp skirtingų verslo subjektų; 3) Įtvirtinta tvari gamyba ir vartojimas, skatinant atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą; 4) Didinamas gyventojų užimtumas ir mažinamas skurdo lygis.		
	Susijusių poreikių skaičius	4			
	Susijęs poreikis 1	1 poreikis. Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą			
	Susijęs poreikis 2	3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą			
	Susijęs poreikis 3	2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Sukurtų partnerystės iniciatyvų skaičius, vnt.	0	2023	2
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Naujai sukurtų prekių ar paslaugų skaičius, vnt.	0	2023	2
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Sukurtų darbo vietų skaičius, vnt.	0	2023	2
3 priemonė	Priemonės pavadinimas	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	1) Skatinamas kaimo žmonių užimtumas, didinamas įvairių paslaugų prieinamumas; 2) Į socialinio verslo		
	Susijusių poreikių skaičius	4			

1	2	3	4	5	6	
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.	
	Susijęs poreikis 1	4 poreikis. Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą	vykdymą įtraukiami asmenys iš socialiai pažeidžiamų grupių; 3) Socialinio verslo teikiamų paslaugų gavėjai - mažiau galimybių turintys asmenys; 4) NVO sektorius, vykdydamas ekonomines veiklas užtikrins savo atsparumą; 5) Didinamas gyventojų užimtumas ir mažinamas skurdo lygis.	0	2023	2
	Susijęs poreikis 2	2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą				
	Susijęs poreikis 3	3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą				
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Viešojo sektoriaus subjektų, vykdančių socialinį verslą, skaičius, vnt.	0	2023	300 / 2	
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Projekto naudos gavėjų skaičius, vnt./Sukurtų darbo vietų skaičius, vnt.	0	2023	1	
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Naujai sukurtų ar išplėtotų paslaugų skaičius, vnt.	0	2023		
4 priemonė	Priemonės pavadinimas	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	1) Padidėjęs NVO aktyvumas, į veiklas įtraukiant vaikus, jaunimą, senjorus; 2) Sustiprėjusios NVO organizacijų galimybės organizuoti ekonomines veiklas ir užimtumą, siekiant NVO atsparumo; 3) Vietos bendruomenės dalyvauja teikiant viešąsias ir kitas aktualias paslaugas vietos gyventojams. 4) Padidėjęs gyventojų ekologinis, aplinkosauginis raštingumas ir sąmoningumas, siekiant darnaus vystymosi tikslų.	0	2023	1500
	Susijusių poreikių skaičius	4				
	Susijęs poreikis 1	4 poreikis. Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą				
	Susijęs poreikis 2	3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą				
	Susijęs poreikis 3	1 poreikis. Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą				
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Gyventojų skaičius, kurie pradėjo naudotis viešosiomis paslaugomis savo gyvenamojoje teritorijoje skaičius, vnt.				
Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Projektais sukurtų ar išplėtotų viešųjų paslaugų skaičius, vnt.	0	2023	8		
Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Atnaujintų viešosios infrastruktūros objektų skaičius, vnt.	0	2023			
5 priemonė	Priemonės pavadinimas	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	1) Sustiprėjus partnerystė tarp vietos verslininkų ir NVO, užtikrinant darnų ekonominį regiono vystymąsi; 2) Vystoma ekonominių veiklų vykdytojų, ypač paslaugų teikėjų ir produkcijos gamintojų partnerystė, siekiant didinti skaitmenizavimą ir nuotolinį pardavimą. 3) Plečiamas ekonominių veiklų spektras ir didinamas verslo subjektų gyvybingumas. 4) Išaugęs turizmui patrauklaus regiono patrauklumas dėl inovatyvių paslaugų ir produktų atsiradimo.	0	2023	300
	Susijusių poreikių skaičius	4				
	Susijęs poreikis 1	2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą				
	Susijęs poreikis 2	3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą				
	Susijęs poreikis 3					
Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Veiklų projektų dalyvių skaičius, vnt.					

1	2	3	4	5	6
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2 Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Sukurtų partnerystės iniciatyvų skaičius, vnt.	0	2023	4
6 priemonė	D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą: Susijusių poreikių skaičius	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo 4	Priemonė prisideda prie VPS poreikio – skatinti ekonominę regiono plėtrą, didinti vietos gyventojų socialinę įtrauktį, jų užimtumą, vykdant įvairias socialines, švietimo ir kultūrines veiklas – tenkinimo. Organizuojant mokymus ir gerosios patirties išvykas, būtų prisidedama prie rajono gyventojų užimtumo, įgyta žinių, kaip padidinti teikiamų paslaugų spektrą, kuriamas teikiamas pokytis rajono kultūriniame, socialiniame ir visuomeniniame gyvenime ir kt.		
	Susijęs poreikis 1 Susijęs poreikis 2 Susijęs poreikis 3	3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą 2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1 Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2 Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Mokymuose dalyvavusių NVO skaičius, vnt. Mokymų dalyvių skaičius, vnt.			
7 priemonė	Priemonės pavadinimas Susijusių poreikių skaičius	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros 4	VVG teritorijos fiziniai ir juridiniai asmenys, perimantys gerosios patirties pavyzdžius, skatinančius ekonominę regiono plėtrą, viešųjų ir privačių paslaugų prieinamumą; Bendradarbiavimo kūrimas tarp fizinių ir juridinių asmenų kitose VVG teritorijose.		
	Susijęs poreikis 1 Susijęs poreikis 2 Susijęs poreikis 3	1 poreikis. Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą 3 poreikis. Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą 2 poreikis. Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1 Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2 Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3				

9. Apibendrinta informacija apie VPS

Parengta Vietos plėtros strategija (VPS) yra teminė VVG teritorijos poreikių skaičius	Taip 4
VVG teritorijai aktualių BŽŪP tikslų skaičius	4
VPS priemonių skaičius	7
Pagrindiniai rezultatai:	
Planuojama rodiklio reikšmė	
Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	2
Dalis nuo visų ūkių VVG teritorijoje, proc.	0,07
Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	
9	
Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	
1	
Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	
1 800	
Dalis nuo visų VVG teritorijos gyventojų, proc.	
17,01	
Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	
190	
Dalis nuo visų VVG teritorijos gyventojų, proc.	
1,80	
Konteksto rodikliai:	
Pradinė rodiklio reikšmė	
Ūkių skaičius VVG teritorijoje	2 895
Gyventojų skaičius VVG teritorijoje	10 582

III skyrius: Kaip mes pasieksime užsibrėžtus tikslus? (VPS priemonės, finansinis planas, įgyvendinimo organizavimas ir valdymas)

10. VPS priemonės

10.1. VPS priemonių sąrašas

1	2	3	4	5
VPS priemonės numeris	VPS priemonė	Priemonės rūšis (iš sąrašo)	Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	Planuojama paramos suma priemonei, Eur
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	5	500 000,00
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	Ūkio subjektų (fizinių ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas	2	160 000,00
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	Socialinis verslas	2	160 000,00
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)	8	580 000,00
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	Veiklos projektai	4	90 200,00
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	Mokymų projektai	5	75 000,00
7 priemonė	Tarptertorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	Teritorinis VVG bendradarbiavimas	1	5 000,00
	Visos VPS priemonės, iš viso		27	1 570 200,00
	VVG bendradarbiavimo projektams skirtos priemonės, iš viso		1	5 000,00
	Vietos projektams skirtos priemonės, iš viso		26	1 565 200,00

10.2. VPS priemonių sąsajos su BŽŪP tikslais

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
VPS priemonės numeris	VPS priemonė	Iš viso įgyvendinama BŽŪP tikslų	8 konkretus tikslas (h)	Kompleksinis tikslas (k)	4 konkretus tikslas (d)	5 konkretus tikslas (e)	6 konkretus tikslas (f)	9 konkretus tikslas (i)	1 konkretus tikslas (a)	2 konkretus tikslas (b)	3 konkretus tikslas (c)	7 konkretus tikslas (g)
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	3	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	3	Ne	Taip	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	3	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	3	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	3	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	3	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
7 priemonė	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtos	3	Ne	Taip	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne

10.3. VPS priemonių sąsajos su VVG teritorijos poreikiais

1	2	3	4	5	6	7
VPS priemonės numeris	VPS priemonė	Iš viso tenkinama poreikių	1 poreikis Skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą	2 poreikis Didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą	3 poreikis Didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą	4 poreikis Didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	4	Taip	Taip	Taip	Taip
2 priemonė	Įtraukti ekonominę regiono plėtrą, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	4	Taip	Taip	Taip	Taip
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	4	Taip	Taip	Taip	Taip
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	4	Taip	Taip	Taip	Taip
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	4	Taip	Taip	Taip	Taip
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	4	Taip	Taip	Taip	Taip
7 priemonė	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	4	Taip	Taip	Taip	Taip

10.4. VPS priemonių aprašymas

	1 priemonė
Priemonės pavadinimas	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra
Priemonės rūšis	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas – didinti VVG teritorijos gyventojų užimtumą ir ekonominę regiono plėtrą. Priemone planuojama skatinti verslo kūrimąsi ir plėtrą, sprendžiant gyventojų, pirmiausia – jaunimo ir ikipensinio amžiaus žmonių užimtumo problemas, identifikuotas atlikus VVG teritorijos analizę, tuo pačiu siekiant sudaryti sąlygas kurtis bei plėtotis verslui, susijusiam su gamyba ir paslaugų teikimu, siūlančiam išmanių ir tvarius sprendimus, siekiant minimizuoti sezoninio sukeliamas problemas. Priemonė skirta remti verslus, siekiant kurti naujas ir išlaikyti esamas darbo vietas, mažinant nedarbą, skurdą ir socialinę atskirtį kaime, taip prisidedant prie gyvenimo kokybės gerinimo. Priemonė tiesiogiai siejasi su VPS tema – skatinama ekonominė plėtra VVG teritorijoje.

Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	1) Išaugęs veikiančių ūkio subjektų skaičius; 2) Paslaugų verslo sezoniškumo sumažėjimas; 3) Pagerėjęs vietos verslo subjektų ekonominis gyvybingumas, diegiant inovatyvias technologijas ir sprendimus, vystant skaitmenizavimą ir nuotolinį pardavimą, rinkodarą; 4) Išaugęs regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumas, išnaudojant kultūrinio, pažintinio, patyriminio, sveikatinimo ir kitokio turizmo potencialą, kuriant naujas paslaugas ir plečiant esamas; 5) Sustiprėjęs gamybos sektorius.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Taikomi reikalavimai (bent 1 iš alternatyvų): 1) numatytos investicijos į pažangų ekonomikos kūrimą ir plėtrą, užtikrinant klimato kaitos švelninimo procesus, skatinant ekologiškumą, tvarią energetiką, technologinius ir skaitmeninius sprendimus; 2) VP veiklos nukreiptos į tvaraus turizmo vystymą ir klimato kaitos švelninimą.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	1) Numatomos investicijos susijusios su ekonomine regiono plėtra (pvz. įrangos įsigijimas, statinių statyba, remontas, verslo infrastruktūros įrengimas, paslaugos ir kt.); 2) Projekto įgyvendinimo metu kuriamos darbo vietos, siekiant spręsti užimtumo problemas.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Tinkami pareiškėjai - UAB, IĮ, MB, ūkininkai, fiziniai asmenys, registruoti VVG teritorijoje paraiškos teikimo dieną. Partneriai negalimi.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	Juridiniai arba fiziniai asmenys, atitinkantys labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.

Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1. Sukuriamų darbo vietų skaičius. 2. Sukuriamos darbo vietos asmenims iki 40 m. ir (arba) priešpensinio amžiaus. 3. Projektu kuriama produkto/paslaugos/technologinio proceso inovacija VVG teritorijos lygmeniu. 4. Projekte numatomas inovatyvių ir/arba skaitmeninių technologijų panaudojimas. 6. Projektu numatoma tenkinti gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata. 6. Vykdomas tvarus, antrinių daiktų ir/arba žaliavų, atliekų, liekanų panaudojimą skatinantis verslas.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietoje projektui, Eur	100 000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	iki 65 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	500 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	5
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Planuojame, kad VP veiklos ir (arba) rezultatai bus skirti visų seniūnijų tikslinėms grupėms, tačiau atsižvelgiant į suplanuotą priemonę lėšų sumą ir planuojamą finansuoti projektų skaičių (5), nėra realu tikėtis, kad projekto veiklos ir (arba) rezultatai apims visas VVG teritorijos seniūnijas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Partnerystė negalima.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai

Pasirinkimo pagrindimas	Planuojama taikyti prioritetinius balus už inovatyvių ir (arba) skaitmeninių technologijų panaudojimą. Inovacija laikoma naujo produkto, gamybos būdo, organizacijos modelio ar naujos rinkos įvedimas VVG teritorijos lygmeniu.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	3
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Planuojama taikyti prioritetinius balus už jaunų (iki 40 m.) asmenų įdarbinimą (žr. 10.22 punktą).
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Taip
R.37	Taip
R.39	Taip
R.41	Ne
R.42	Ne
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne

ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Taip
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Taip
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Taip
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne
	2 priemonė

Priemonės pavadinimas	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą
Priemonės rūšis	Ūkio subjektų (fizinį ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	XCO. Modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas - siekiant, kad ekonominė VVG teritorijos plėtra būtų pažangi ir tolygi, svarbu užtikrinti, kad visi gyventojai turėtų vienodas galimybes dalyvauti vystymosi procese. Ši priemonė skirta visų trijų VVG atstovaujамų sektorių įsitraukimui, siekiant darnaus regiono vystymosi, gyvenamosios vietovės patrauklumo didinimo, gyvenimo kokybės gerinimo. Bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis gali suteikti vertingos patirties ir padėti išvengti klaidų. Tikslinės grupės skatinamos dalyvauti vizituose, pasisemti gerosios patirties, įgyti žinių ir įgūdžių dėl viešųjų paslaugų teikimo, socialino ir kitokio verslo vystymo, skaitmeninimo, technologinių procesų moderinzavimo ir kt., skatinti ekonominę regiono plėtrą. Šios ne pelno siekiančios priemonės tikslas yra finansuoti projektus, kurių metu vykdoma vienkartinė ar trumpalaikė veikla, skirta investicijoms į žmogiškąjį kapitalą, siekiant ekonominio regiono vystymosi.

Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	1) Stiprinamas vietos gamintojų konkurencingumas ir užtikrinamas bendradarbiavimas, vykdamas vietoje užaugintos žemės ūkio produkcijos perdirbimą ir (ar) trumpos maisto tiekimo grandinės produktų gamybą ir rinkodarą; 2) Sustiprėjęs bendradarbiavimas tarp skirtingų verslo subjektų; 3) Įtvirtinta tvari gamyba ir vartojimas, skatinant atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą; 4) Didinamas gyventojų užimtumas ir mažinamas skurdo lygis.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Taikomi reikalavimai (bent 1 iš alternatyvų): 1) investicijos į pažangios ekonomikos plėtros kūrimą, orientuojantis į klimatą ir ekologiškumą, tvarios infrastruktūros vystymą, technologinius ir skaitmeninius sprendimus, beatliekinę gamybą; 2) įgyvendinami projektai susiję su trumpomis grandinėmis, produktų ir paslaugų realizavimo skatinimu.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	1) Numatomos investicijos susijusios su ekonomine regiono plėtra; 2) Projekto įgyvendinimo metu kuriamos darbo vietos; 3) Projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais)
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Tinkami pareiškėjai ir partneriai - UAB, MB, ūkininkai, fiziniai asmenys, asociacijos, kooperatyvai, VŠĮ, registruoti VVG teritorijoje.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	Juridiniai arba fiziniai asmenys, atitinkantys labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.

Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1. Projekte numatomas modernių ir (arba) skaitmeninių technologijų panaudojimas; 2. Sukuriamos darbo vietos jauniems iki 40 m. ir (arba) priešpensinio amžiaus asmenims. 3. Projektas įgyvendinamas su daugiau partnerių. 4. Projektu numatoma tenkinti gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata. 5. VP veiklos nukreiptos į trumpųjų maisto tiekimo grandinių skatinimą.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	1
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietoje projektui, Eur	80 000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	Priemonėje galimi keli intensyvumai, priklausomai nuo planuojamų veiklų pobūdžio ir tinkamų pareiškėjų ir partnerių: 1) iki 90 proc.; 2) iki 65 proc. ; 3) iki 40 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	160 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	2
Paaškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Paraiškas galės teikti visose seniūnijose registruoti pareiškėjai, sudarant lygias galimybes. Atsižvelgiant į suplanuotą priemonei lėšų sumą ir planuojamą finansuoti projektų skaičių (2), nėra realu tikėtis, kad projekto veiklos ir (arba) rezultatai apims visas VVG teritorijoje esančias seniūnijas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, privalomai
Pasirinkimo pagrindimas	Įgyvendinama priemonės rūšis - ūkio subjektų (fizinį ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas. Pagal atrankos principus (žr. 10.22 punktą)
Inovacijų principas:	

Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Planuojama taikyti prioritetinius balus už inovatyvių ir (arba) skaitmeninių technologijų panaudojimą. Inovacija laikoma naujo produkto, gamybos būdo, organizacijos modelio ar naujos rinkos įvedimas VVG teritorijos lygmeniu.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Planuojama taikyti prioritetinius balus už jaunų (iki 40 m.) asmenų įdarbinimą (žr. 10.22 punktą).
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Taip
R.37	Taip
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Ne
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne

ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne
ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Taip
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Taip
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Taip
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne

	3 priemonė
Priemonės pavadinimas	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra
Priemonės rūšis	Socialinis verslas
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas - skatinti kurti ir plėtoti socialinį verslą, įvairinant prekių, paslaugų teikimą ir prieinamumą vietos gyventojams. Soc. verslas leidžia integruoti pažeidžiamas gyventojų grupes į visuomenę bei teikti joms paslaugas, t. y. sumažinti kokybiškų, prieinamų paslaugų trūkumą bei neigiamas visuomenės nuostatas, susijusias su jų integracija. Priemonė atitinka SO8 tikslą, nes didina pažeidžiamų grupių socialinę įtrauktį per skirtingus soc. verslo modelius. VVG didėja socialinių paslaugų poreikis įvairioms pažeidžiamoms grupėms. Priemonė leistų padidinti šių paslaugų prieinamumą ir kokybę. Priemonė atitinka VPS temą, nes parama teikiama pelno projektams, kurių tinkami vykdytojai nurodyti socialinio verslo vykdymo pagal KPP priemonės gairėse. Priemonė taip pat prisideda prie užimtumo didinimo, nes yra kurianti darbo vietas.

Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	1) Skatinamas kaimo žmonių užimtumas, didinamas įvairių paslaugų prieinamumas; 2) Į socialinio verslo vykdymą įtraukiami asmenys iš socialiai pažeidžiamų grupių; 3) Socialinio verslo teikiamų paslaugų gavėjai - mažiau galimybių turintys asmenys; 4) NVO sektorius, vykdydamas ekonomines veiklas užtikrins savo atsparumą; 5) Didinamas gyventojų užimtumas ir mažinamas skurdo lygis.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Taikomi reikalavimai (bent 1 iš alternatyvų): 1) jei projekto metu vykdomi rangos darbai yra numatytas atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas ir (ar) energijos efektyvumo didinimas; 2) pareiškėjas privalo pagrįsti ir užtikrinti kaip projekto veiklos ir investicijos prisidės prie klimato pokyčiams neutralaus kaimo kūrimo.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	1) Numatomos investicijos susijusios su ekonomine regiono plėtra, siekiant gyvenimo kokybės kaime gerinimo; 2) Kuriamos socialinės inovacijos VVG teritorijos lygmeniu; 3) Didinamas gyventojų užimtumas, kuriamos darbo vietos; 4) Didinamas paslaugų prieinamumas; 5) Prisidedama prie skurdo mažinimo.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Tinkami pareiškėjai ir partneriai - Juridiniai asmenys, nurodyti socialinio verslo vykdymo pagal KPP priemonės gairėse (IV skyriaus 7 dalis).
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	VVG teritorijos vietos gyventojai, projektą įgyvendinantys socialinio verslo vykdytojai.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.

Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1) investicijos į pažangius sprendimus susijusius su klimato kaitos švelninimu, tvarumu, technologinius ir skaitmeninius sprendimus; 2) Darbo vietų skaičius; 3) Tenkinami gyventojų poreikiai, susijusę su maistu, sveikata ir gyvūnų gerove; 4) VP veiklos įtraukia ir/ar VP rezultatai daro teigiamą poveikį didesnei socialinės grupės daliai; 5) Naudos gavėjais numatomi vaikai, jaunimas, senjorai, socialinės rizikos grupės; 6) Projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	1
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietoje projektui, Eur	80 000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	iki 95 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	160 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	2
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Planuojame, kad VP veiklos ir (arba) rezultatai bus skirti visų seniūnijų tikslinėms grupėms, tačiau atsižvelgiant į suplanuotą priemonę lėšų sumą ir planuojamą finansuoti projektų skaičių (2), nėra realu tikėtis, kad projekto veiklos ir (arba) rezultatai apims visas VVG teritorijos seniūnijas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Taikomi prioritetiniai balai, kai projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais) (žr. 10.22 punktą)
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai

Pasirinkimo pagrindimas	Priemone skatinamos diegti socialinės inovacijos, produkto/paslaugos/technologinio proceso inovacijos. Šios priemonės tikslas yra paskatinti tvarių socialinio verslo modelių atsiradimą rajone.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Numatomi papildomi atrankos balai, jei projekto naudos gavėjai bus jaunimas (žr. 10.22 punktą). Socialiniame versle skatinama taikyti pasirinktas darbo su jaunimu formas, numatytas Jaunimo politikos pagrindų įstatyme.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Taip
R.39	Ne
R.41	Taip
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne

ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Taip
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip

	4 priemonė
Priemonės pavadinimas	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas
Priemonės rūšis	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas – didinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir (ar) kokybę VVG teritorijoje. Kaimiškųjų vietovių gyventojai susiduria su paslaugų prieinamumo problema, todėl yra būtina telkti investicijas į mobilių, skaitmeninių ir modernių paslaugų kūrimą ir plėtrą. Priemone siekiama skatinti paslaugų prieinamumą kaimo vietovėse investuojant į viešosios infrastruktūros plėtrą, didinant sveikatos apsaugos, švietimo (formalaus ir neformalaus), kultūros, socialines ir kitas būtinas paslaugas. Priemonė tiesiogiai siejasi su VPS tema, poreikiais ir BŽŪP tikslu, kadangi ja bus skatinamas gyventojų užimtumas, socialinė įtrauktis ir vietos plėtra. Dėl pagerinto viešųjų paslaugų prieinamumo, VVG teritorija taps patraukli tiek likti, tiek ir atvykti gyventi, kas kompleksiskai paskatins ekonominę regiono plėtrą. Numatomi atskiri kvietimai pagal priemonės tinkamus pareiškėjus ir jiems taikomą intensyvumą (kvietimai su verslo planu ir be verslo plano).

Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	1) Padidėjęs NVO aktyvumas, į veiklas įtraukiant vaikus, jaunimą, senjorus ; 2) Sustiprėjusios NVO organizacijų galimybės organizuoti ekonomines veiklas ir užimtumą, siekiant NVO atsparumo; 3) Vietos bendruomenės dalyvauja teikiant viešąsias ir kitas aktualias paslaugas vietos gyventojams. 4) Padidėjęs gyventojų ekologinis, aplinkosauginis raštingumas ir sąmoningumas, siekiant darnaus vystymosi tikslų.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Taikomi reikalavimai (bent 1 iš alternatyvų): 1) jei projekto metu vykdomi rangos darbai yra numatytas atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas ir (ar) energijos efektyvumo didinimas; 2) pareiškėjas privalo pagrįsti ir užtikrinti kaip projekto veiklos ir investicijos prisidės prie klimato pokyčiams neutralaus kaimo kūrimo.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama įvairių viešųjų, socialinių paslaugų teikimui, atsižvelgiant į konkrečioje vietovėje iškilusius gyventojų poreikius. Finansuojamas ilgalaikio turto įsigijimas, atnaujinimas, veiklai vykdyti skirtų statinių statyba, remontas, infrastruktūros įrengimas, paslaugų įsigijimas ir kt.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų ir Viešųjų įstaigų įstatymus, Zarasų r. ir Visagino savivaldybės.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	VVG teritorijos gyventojai ir atvykstantys lankytojai, socialiai pažeidžiamos grupės.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.

Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1)Naudos gavėjų skaičius; 2)Sukuriamų paslaugų skaičius; 3) projekto veiklos nukreiptos į vaikų ir jaunimo užimtumą, taikant pasirinktas darbo su jaunimu formas, numatytas Jaunimo politikos pagrindų įstatyme; 4) VP veiklos įtraukia ir/ar VP rezultatais naudojasi senjorai; 5) Tenkinami gyventojų poreikiai, susijusę su maistu, sveikata ir gyvūnų gerove; 6) Kuriamos socialinės/kultūros/švietimo/sveikatos apsaugos viešosios paslaugos. 7) VP įgyvendinamas su partneriais.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	3
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietoje projektui, Eur	80 000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	Taikomas skirtingas intensyvumas, nustatytas Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių iniciuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklėse.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	580 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	8
Paaškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
<i>Subregioninės vietovės principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	VP bus skirti visų seniūnijų tikslinėms grupėms. Nors priemonei suplanuota lėšų suma ir planuojamas finansuoti projektų skaičius (8) nėra pakankamas VP kiekvienoje seniūnijoje, tačiau teikiant mobilias paslaugas tikėtina, kad veiklos ir (arba) rezultatai apims visą VVG teritoriją.
<i>Partnerystės principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Planuojama taikyti prioritetinius balus, kai VP įgyvendinamas su partneriais (žr. 10.22 punktą)
<i>Inovacijų principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai

Pasirinkimo pagrindimas	Pagal poreikį inovacijos gali būti diegiamos.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	0
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Numatomi papildomi atrankos balai, jei projekto veiklos bus nukreiptos į jaunimo užimtumą, taikant pasirinktas darbo su jaunimu formas, numatytas Jaunimo politikos pagrindų įstatyme.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Taip
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne
ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne

ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Taip
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip
	5 priemonė
Priemonės pavadinimas	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo
Priemonės rūšis	Veiklos projektai

VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas - siekiant, kad ekonominė VVG teritorijos plėtra būtų pažangi ir tolygi, svarbu užtikrinti, kad visi gyventojai turėtų vienodas galimybes dalyvauti vystymosi procese. Ši priemonė skirta visų trijų VVG atstovaujama sektorių įsitraukimui, siekiant darnaus regiono vystymosi, gyvenamosios vietovės patrauklumo didinimo, gyvenimo kokybės gerinimo. Bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis gali suteikti vertingos patirties ir padėti išvengti klaidų. Tikslinės grupės skatinamos dalyvauti vizituose, pasisemti gerosios patirties, įgyti žinių ir įgūdžių dėl viešųjų paslaugų teikimo, socialino ir kitokio verslo vystymo, skaitmeninimo, technologinių procesų modernizavimo ir kt., skatinti ekonominę regiono plėtrą. Šios ne pelno siekiančios priemonės tikslas yra finansuoti projektus, kurių metu vykdoma vienkartinė ar trumpalaikė veikla, skirta investicijoms į žmogiškąjį kapitalą, siekiant ekonominio regiono vystymosi.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	1)Sustiprėjus partnerystė tarp vietos verslininkų ir NVO, užtikrinant darnų ekonominį regiono vystymąsi; 2)Vystoma ekonominių veiklų vykdytojų, ypač paslaugų teikėjų ir produkcijos gamintojų partnerystė, siekiant didinti skaitmenizavimą ir nuotolinį pardavimą. 3)Plečiamas ekonominių veiklų spektras ir didinamas verslo subjektų gyvybingumas. 4)Išaugęs turizmui patrauklaus regiono patrauklumas dėl inovatyvių paslaugų ir produktų atsiradimo.

Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Vienas iš remiamos veiklos nuostatų, pareiškėjas turi aiškiai projekte numatyti kaip projekto veiklos ir investicijos prisidės prie klimato pokyčiams neutralaus kaimo kūrimo.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama įvairioms vienkartinėms ar trumpalaikėms veikloms, skirtoms investuoti į žmogiškąjį kapitalą, kurių metu įgyvendinamos neformalios vietos gyventojų iniciatyvos, įskaitant informuotumo, žinių pasidalijimo veiklas. Investicijos į infrastruktūrą ir ilgalaikį turtą nėra galimos.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, Viešųjų įstaigų įstatymus, veikiantys VVG teritorijoje.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	VVG teritorijos vietos gyventojai, NVO, verslo subjektai, projektus įgyvendinančių organizacijų nariai, įstaigų darbuotojai.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.
Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1) Į projekto veiklas įtraukiamas jaunimas iki 29 m. ir (arba) priešpensinio amžiaus asmenys, siekiant ugdyti verslumą; 2) Numatytos veiklos, susijusios su verslumu, užimtumu ir ekonomine regiono plėtra; 3) Projektu siekiama tenkinti visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę; 4) Numatytos veiklos, siekiant plėsti sezoniskumui nejautrias paslaugas.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	22 550 Eur

Paramos lyginamoji dalis, proc.	iki 90 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	90 200,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	4
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	Nors priemonei suplanuota lėšų suma ir planuojamas finansuoti projektų skaičius (4) nėra pakankamas VP kiekvienoje seniūnijoje, tačiau VP įgyvendinimo metu bus siekiama į bendradarbiavimo veiklas įtraukti visų seniūnijų gyventojus, NVO, verslo subjektus ir kt.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, privalomai
Pasirinkimo pagrindimas	Įgyvendinama priemonė Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo, kuria gyventojai ir juridiniai subjektai skatinami semtis gerosios patirties iš kitų subjektų VVG teritorijoje ir už jos ribų, užtikrinant ekonominę VVG plėtrą.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Netaikoma.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	0
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip

Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Numatomi papildomi atrankos balai, jei projekto veiklos bus nukreiptos į jaunimo užimtumą ir verslumo skatinimą.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne
ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne

Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Taip
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip
	6 priemonė
Priemonės pavadinimas	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo
Priemonės rūšis	Mokymų projektai
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3

Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas – telkti ir aktyvinti kaimo gyventojus, organizacijas, skatinant iniciatyvas ekonominei VVG teritorijos plėtrai, gyventojų užimtumo didinimui ir gyventojų ir NVO sektoriaus verslumo skatinimui. Siekiama įgalinti gyventojus puoselėti tarpusavio ryšius, spręsti iššūkius, susijusius su užimtumu, verslumu, socialine atskirtimi, sveika gyvensena, sveikata, klimato kaita ir kt. Priemonė atitinka SO8 tikslą, nes didinama socialinė įtrauktis ir vietos plėtra, skatinamas užimtumas. VVG teritorijoje veikiantys ne pelno siekiantys juridiniai asmenys turi patirties įgyvendinant vietos projektus, išvystytą ir sutvarkytą infrastruktūrą, tačiau trūksta išteklių iniciatyvoms įgyvendinti, žinių, gebėjimų ir veikimo įvairiose srityse, neišnaudojama tinklaveika. Būtina remti iniciatyvas įgalinančias kartu spręsti problemas įtraukiant gyventojus ir NVO sektorių. Priemonė atliepia VPS temą ir poreikius.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Priemonė prisideda prie VPS poreikio – skatinti ekonominę regiono plėtrą, didinti vietos gyventojų socialinę įtrauktį, jų užimtumą, vykdant įvairias socialines, švietimo ir kultūrinės veiklas – tenkinimo. Organizuojant mokymus ir gerosios patirties išvykas, būtų prisidedam prie rajono gyventojų užimtumo, įgyta žinių, kaip padidinti teikiamų paslaugų spektrą, kuriamas teikiamas pokytis rajono kultūriniame, socialiniame ir visuomeniniame gyvenime ir kt.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Vienas iš remiamos veiklos nuostatų, pareiškėjas turi aiškiai projekte numatyti kaip projekto veiklos ir investicijos prisidės prie klimato pokyčiams neutralaus kaimo kūrimo.

Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama įvairioms vienkartinėms ar trumpalaikėms veikloms, skirtoms investuoti į žmogiškąjį kapitalą, kurių metu įgyvendinamos neformalios vietos gyventojų iniciatyvos, įskaitant informuotumo, žinių pasidalijimo veiklas. Projekto veiklos gali būti nukreiptos į gyventojų praktinių įgūdžių mokymą, siekiant sukurti naujas prekes ir paslaugas, taip užtikrinant užimtumą, verslumą, ekonominę plėtrą. Investicijos į infrastruktūrą ir ilgalaikį turtą nėra galimos.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, Viešųjų įstaigų įstatymus, veikiantys VVG teritorijoje.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	VVG teritorijos vietos gyventojai, NVO, verslo subjektai, projektus įgyvendinančių organizacijų nariai.
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	Tinkamumo sąlygos numatytos Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane ir Vietos projektų administravimo taisyklėse.
Projektų atrankos principai	Kriterijai (bent 2): 1) Į projekto veiklas įtraukiamas jaunimas iki 29 m. ir (arba) priešpensinio amžiaus asmenys; 2) Didesnis projekto naudos gavėjų skaičius; 3) Pareiškėjas privalo pagrįsti ir užtikrinti kaip projekto veiklos ir investicijos prisidės prie ekonominės regiono plėtros; 4) Projektu siekiama tenkinti visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	15 000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	iki 90 proc.

Planuojama paramos suma priemonei, Eur	75 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	5
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	Nors priemonei suplanuota lėšų suma ir planuojamas finansuoti projektų skaičius (5) nėra pakankamas VP kiekvienoje seniūnijoje, tačiau VP įgyvendinimo metu bus siekiama į bendradarbiavimo veiklas įtraukti visų seniūnijų gyventojus, NVO, verslo subjektus ir kt.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Projektai gali būti įgyvendinami su partneriais, siekiant įtraukti kuo daugiau naudos gavėjų.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Netaikoma.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	0
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	

Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Į mokymus bus skatinama įtraukti jaunos asmenis iki 29 m. amžiaus.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
<i>SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:</i>	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Taip
<i>VPS rodiklių taikymas priemonei:</i>	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne
ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Taip
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne

Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Taip
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip
	7 priemonė
Priemonės pavadinimas	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros
Priemonės rūšis	Teritorinis VVG bendradarbiavimas
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	4
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne

Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas – per teritorinį bendradarbiavimą keistis gerąja patirtimi su kitomis VVG įgyvendinant pasirinktą temą – ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės kaime gerinimas, siekiant perimti ir diegti žinias, metodus, inovatyvius, tvarius ir išmanius sprendimus, prisidedančius prie kaimiškųjų teritorijų darnios ekonominės plėtros, sprendžiant ekonominius ir socialinius iššūkius, įvardintus situacijos analizėje ir tenkinant poreikius.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	VVG teritorijos fiziniai ir juridiniai asmenys, perimantys gerosios patirties pavyzdžius, skatinančius ekonominę regiono plėtrą, viešųjų ir privačių paslaugų prieinamumą; Bendradarbiavimo kūrimas tarp fizinių ir juridinių asmenų kitose VVG teritorijose.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama susipažinti su gerosios praktikos pavyzdžiais, prisidedant prie tvarios ekonominės regiono plėtros, diegiant inovacijas ir išmanius sprendimus, prisidedančius prie neutralaus poveikio klimatui, atsinaujinančių energijos išteklių diegimo.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama susipažinti su gerosios praktikos pavyzdžiais įgyvendinant iniciatyvas ir veiklas skirtas gyventojų sveikatingumui, maistu, gyvūnų gerove, antriniu daiktų panaudojimu, beatliekine gamyba, bioekonomikos verslais.
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Bendradarbiavimo veiklos, atliepiančios VPS temą "Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas", siekiant fizinių asmenų, nevyriausybinio ir privataus sektoriaus verslumo skatinimo, įvairiausių ūkio subjektų bendradarbiavimo formų skatinimas, tarpsektorinis bendradarbiavimas ir kt.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	VVG

Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	0
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	0
Projektų atrankos principai	0
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	0
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	5000 Eur
Paramos lyginamoji dalis, proc.	iki 95 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	5 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	1
Paaškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Planuojamas projektų skaičius apskaičiuotas pagal didžiausią galimą paramos sumą ir turimą biudžetą
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	Bus siekiama į tarpregioninio projekto projektą įtraukti visų seniūnijų tikslines grupes.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, privalomai
Pasirinkimo pagrindimas	Projektai bus įgyvendinami su partneriais, skatinant fizinių ir juridinių asmenų bendradarbiavimą su kitose VVG teritorijose veikiančiais fiziniais ar juridiniais subjektais, dalinantis gerąja patirtimi ir žiniomis.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Netaikoma.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	0

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Į tarpterritorinio VVG bendradarbiavimo projekto veiklas bus įtraukiami jauni asmenys iki 29 m. amžiaus.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Ne
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
ZARA-P.1	Ne
ZARA-P.2	Ne
ZARA-P.3	Ne
ZARA-P.4	Ne
ZARA-P.5	Ne
ZARA-P.6	Ne
ZARA-P.7	Ne
ZARA-P.8	Ne
ZARA-P.9	Ne
ZARA-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne

Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Ne
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L 806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne

10.5. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)

VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS) aprašyta **5 priede.**

3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	0,00	0,00	160 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	145 000,00	0,00	0,00
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	45 100,00	0,00	0,00	0,00	45 100,00	0,00	0,00	0,00
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30 000,00	0,00
7 priemonė	Tarptertitorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Iš viso	45 100,00	200 000,00	160 000,00	0,00	45 100,00	145 000,00	30 000,00	0,00

Pastaba:

Faktinis kvietimų skaičius konkrečiais metais gali nesutapti su lentelėje nurodytu. Konkrečių metų kvietimai suplanuojami rengiant metinį kvietimų grafiką, kuris skelbiamas VVG svetainėje.

VPS priemonės numeris	VPS priemonė	2028 m.				2029 m.			
		I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.	I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2 priemonė	Ištrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	217 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7 priemonė	Tarptertitorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Iš viso	217 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Pastaba:

Faktinis kvietimų skaičius konkrečiais metais gali nesutapti su lentelėje nurodytu. Konkrečių metų kvietimai suplanuojami rengiant metinį kvietimų grafiką, kuris skelbiamas VVG svetainėje.

12.VPS finansinis planas

12.1. VPS išlaidos pagal išlaidų kategorijas ir priemonių rūšis

1	2	3	4	5	6	7
Išlaidų kategorija	Priemonės kodas (bendras)	Priemonės rūšis	VPS priemonių skaičius	Planuojama paramos suma, Eur	Išlaidų dalis, nuo atitinkamos kategorijos išlaidų, proc.	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-01	Ne žemės ūkio verslo pradžia	0	0,00	0,0	100
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-02	Ne žemės ūkio verslo plėtra	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-03	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	1	500 000,00	31,9	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-04	Ūkio subjektų (fizinį ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas	1	160 000,00	10,2	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-05	Žemės ūkio verslas	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-06	Socialinis verslas	1	160 000,00	10,2	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-07	Bendruomeninis verslas	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-08	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)	1	580 000,00	37,1	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-09	Veiklos projektai	1	90 200,00	5,8	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-10	Mokymų projektai	1	75 000,00	4,8	
VPS administravimo išlaidos	LEADER-20VVG-11	Teritorinis VVG bendradarbiavimas	1	5 000,00	1,3	100
VPS administravimo išlaidos	LEADER-20VVG-12	Tarptautinis VVG bendradarbiavimas	0	0,00	0,0	
VPS administravimo išlaidos	-	VVG veiklos išlaidos	0	382884	97,8	
VPS administravimo išlaidos	-	VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo išlaidos	0	3 416,00	0,9	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos, iš viso				1 565 200,00	80,0	100
VPS administravimo išlaidos, iš viso				391 300,00	20,0	
Iš viso				1 956 500,00	100	100

12.2. Metinis VPS išlaidų planas

1	2	3	4	5	6	7	8
Išlaidų kategorija	Planuojama išlaidų suma, iš viso, Eur	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Planuojama metinė išlaidų suma, Eur							
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	1 565 200,00	345 000,00	377 500,00	405 100,00	220 100,00	217 500,00	0,00
VPS administravimo išlaidos (be VVG bendradarbiavimo projektų išlaidų)	386 300,00	85 140,52	93 136,93	100 051,70	54 313,78	53 657,07	0,00
VVG bendradarbiavimo projektų išlaidos	5 000,00	0,00	0,00	5 000,00	0,00	0,00	0,00
Iš viso	1 956 500,00	430 140,52	470 636,93	510 151,70	274 413,78	271 157,07	0,00
Planuojama metinė išlaidų dalis, proc.							
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	100,00	22,04	24,12	25,88	14,06	13,90	0,00
VPS administravimo išlaidos (be VVG bendradarbiavimo projektų išlaidų)	100,00	22,04	24,11	25,90	14,06	13,89	
VVG bendradarbiavimo projektų išlaidos	100,00			100,00			
Iš viso	100,00	21,99	24,06	26,07	14,03	13,86	0,00

13. ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

VPS priemonių indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimą aprašytas VPS priemonių aprašymo D dalyje (VPS 9 dalis). Duomenys apie VPS priemonių, prisidedančių prie konkrečių horizontaliųjų principų, skaičių apibendrinti lentelėje.

1	2
VPS priemonių skaičius, iš viso	7
Subregioninės vietovės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias siekiama, kad finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas, skaičius	4
Partnerystės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI vykdomi su partneriais, skaičius	3
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI vykdomi su partneriais, skaičius	3
Inovacijų principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	0
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	4
Planuojama paremti projektų, iš viso (rodiklis L700)	27
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	5
Projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti, dalis, proc.	0,185185185
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti moterų ir vyrų lygių galimybių skatinimui ir nediskriminavimui, skaičius	7
Jaunimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti jaunimui, skaičius	7

13.1. Subregioninės vietovės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Zarasų - Visagino regiono VVG rengdama vietos plėtros strategiją bei priimdama sprendimus dėl jos priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano didelį dėmesį skyrė partnerystės principo laikymuisi. VVG yra atvira naujiems nariams, užtikrina jiems lygias galimybes naujų narių priėmimo tvarkoje. VVG veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, principu.

Pagrindinė priemonė stiprinti partnerystės ryšius visuomenės, verslo ir vietos valdžios VPS rengimo metu – tiesioginis bendradarbiavimas, kviečiant skirtingų sektorių atstovus į susitikimus ir aktyvios diskusijos susitikimuose, ieškant bendrų ir visiems tinkamų sprendimų. VVG teritorija, apimanti Zarasų rajono savivaldybės ir Visagino savivaldybės kaimiškas vietas, suteikia galimybę palaikyti glaudžius ryšius tiek su vietos valdžios atstovais, tiek su bendruomeninių organizacijų ir kitų NVO atstovais, tiek su verslo atstovais.

VVG, siekdama įgyvendinti subregioninės vietovės principą, įgyvendino veiksmus, kurie leido nustatyti struktūrines vietos plėtros problemas ir galimus jų sprendimus ilgalaikiai perspektyvai:

- Atliko socialinės, ekonominės, gamtos išteklių VVG teritorijos analizė ir SSGG, kurioje fiksuoti pagrindiniai situaciją atspindintys rodikliai.

- VVG surengė 14 susitikimų, į vieną susitikimą (su jaunimu) buvo pakviesta dalyvauti, pristatant VPS projektą ir regiono plėtros kryptis. Vyko susitikimai su tikslinėmis grupėmis (kultūros, meno, verslo, švietimo, turizmo, socialinių paslaugų, sporto bei laisvalaikio atstovais, socialinės srities specialistais, verslo atstovais, jaunimu). Susitikimai vyko visose Zarasų rajono seniūnijose ir Visagino savivaldybėje. Susitikimuose kviešti dalyvauti seniūnijų gyventojai, nevyriausybinų organizacijų atstovai, verslo subjektai, ūkininkai ir įstaigų darbuotojai. Susitikimų metu išsiaiškintos problemos, poreikiai ir lūkesčiai, siekiant ekonominės regiono plėtros ir gyvenimo kokybės gerinimo.

- VVG atliko Zarasų-Visagino regiono kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimą strategijai parengti, kurioje atitinkamai dalyvavo 118 respondentų

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

VVG veikla grindžiama partneryste tarp trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, todėl įgyvendinant VPS, VVG sieks toliau užtikrinti konstruktyvią pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystę sėkmingos bei tvarios Zarasų-Visagino regiono plėtros labui. Įgyvendinant vietos plėtros strategiją bus laikomasi subregioninės vietovės, užtikrinant įvairių sektorių interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu. VVG turi tvirtus ryšius su regiono bendruomenėmis, vietos verslininkais, kurių bendradarbiavimas ir bendro tikslo siekiamas padės tinkamai įgyvendinti VPS. VPS įgyvendinimo laikotarpiu VVG valdymo organas išlaikys proporcingą pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovavimą.

- Įgyvendinant VPS bus organizuojami susitikimai su vietos bendruomenėmis siekiant pristatyti VPS įgyvendinimo eigą, paskatinti vykdyti vietos projektus. Į susitikimus bus kviečiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai.

- Į VPS įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę bus įtraukiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai.

- Gyventojų aktyvinimo veiklos bus orientuotos į partnerystės stiprinimą, siekiant inicijuoti tęstinius, vienas kitą papildančius projektus. Vietos plėtros strategijoje yra numatytos priemonės, kurios tikslingai skatins įvairių sektorių pareiškėjų bendradarbiavimą ir partnerystę.

13.2. „Iš apačios į viršų“ principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

LEADER principas „Iš apačios į viršų“ užtikrina VVG teritorijoje esančių organizacijų ir gyventojų galimybę dalyvauti sprendimų priėmimo, tiesiogiai lemiančią VVG regiono politiką, sudaro galimybes patiems identifikuoti pagrindinės VVG teritorijos problemas, nusimatyti priemones ir būdus problemų sprendimui ir juos įgyvendinti. Principu „iš apačios į viršų“ paremta Vietos plėtros strategija geriau atspindi realią VVG teritorijos padėtį ir lūkesčius, ji tampa labiau priimtina ir suprantama kaimo plėtros dalyviams.

Principo laikymasis rengiant VPS:

Vietos gyventojus, bendruomenines organizacijas, kitas pilietinės visuomenės atstovus, verslo ir vietos valdžios atstovus Zarasų – Visagino regiono VVG į Strategijos rengimo procesą įtraukė visuose VPS rengimo etapuose:

- organizuojant parengiamuosius susitikimus su vietos gyventojais, NVO sektoriaus, vietos verslo atstovais, savivaldybių administracijos darbuotojais.
- atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę;
- nustatant VVG teritorijos gyventojų, NVO sektoriaus ir verslo sektoriaus poreikius;
- sudarant SSGG ir nustatant VPS priemones;
- pasirenkant VVG teritorijai aktualius BŽŪP tikslus ir ES bendruosius rezultato rodiklius;
- planuojant VPS įgyvendinimo etapus, VPS įgyvendinimo finansinius išteklius.

Rengiant VPS, Nuo 2022 m. gruodžio iki 2023 m. gegužės mėn. įvyko 11 susitikimų su Zarasų rajono savivaldybės seniūnijų ir Visagino kaimiškosios teritorijos vietos gyventojais, jaunimo, NVO organizacijų, vietos verslo, Zarasų rajono ir Visagino savivaldybių administracijos atstovais. Apie planuojamus susitikimus iš anksto buvo skelbiama VVG tinklapyje bei socialiniuose tinkluose. Susitikimai organizuoti visuose VVG teritorijos seniūnijose, susitikimuose bendrai

dalyvavo 181 dalyvis (Asmenų sąrašai saugomi VVG būstinėje). Susitikimų metu identifikuotos konkrečios vietovės (seniūnijos) problematika, išsiaiškintos galimos problemų priežastis ir nustatomos sritys, kurias galima tobulinti ir toliau vystyti ar atrasti naujas. Alternatyvi galimybė poreikiams nustatyti buvo elektroninės anketos. Šias anketas interneto svetainėje www.zarasaiivvg.lt, VVG facebook puslapyje galėjo užpildyti visi norintys VVG teritorijos gyventojai. VPS rengimo metu gauta 118 anketų. (Anketų tyrimo ataskaita pateikiama 10 priede). VVG teritorijos gyventojų, NVO atstovų, vietos verslo ir kt. subjektų įtraukimas leido atlikti kuo išsamesnę VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę, suformuoti SSGG, nustatyti VPS temą ir VPS priemones. VPS priemonių detalizavimui ir išgryninimui organizuoti 3 tiksliniai renginiai: VVG teritorijos jaunimo organizacijų atstovams (2023-05-04), verslininkams (2023-03-29) ir socialinių paslaugų teikėjams (2023-02-11). (susitikimų dalyvių sąrašai saugomi VVG būstinėje). Kiekviename iš jų buvo išklausomi ir sisteminiams skirtingų partnerystės grupių atstovų argumentai ir pasiūlymai planuojant VPS priemones, įgyvendinimo etapus ir finansinius išteklius. 2023 m. kovo - balandžio mėn. organizuoti 7 (septyni) darbo grupės susitikimai, kuriose aktyviai diskutuota apie vietos projektų atrankos kriterijus, suformuota VPS tema, VPS priemonės, paskirstyti finansiniai ištekliai, numatyti VPS įgyvendinimo etapai. VPS tema pristatyta visuomenei, už pasirinktos VPS temos patvirtinimą/nepatvirtinimą galima buvo anonimiškai balsuoti VVG tinklapyje www.zarasaiivvg.lt, Zarasų savivaldybės administracijos tinklalapyje www.zarasai.lt, Visagino savivaldybės tinklapyje www.visaginas.lt ir socialiniuose tinkluose. **Balsavimo metu gauta 58 balsų, 98,3 proc. balsavusiųjų pasisakė už VPS temos patvirtinimą.**

2023 m. gegužės 2 d. VPS projektas pristatytas visuomenei viešam svarstymui, o 2023 m. gegužės 11 d. įvyko atviras VVG visuotinis narių susirinkimas, kuriame buvo pritarta VPS priemonėms, finansiniam planui bei įgyvendinimo etapams. Principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimas rengiant VPS užtikrino, kad į problemų identifikavimą ir jų sprendimą buvo įtraukiami VVG teritorijos gyventojai, bendruomenės nariai, vietos verslas, o inovatyvumas padėjo rasti naujus VVG teritorijos problemų sprendimo būdus.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

VPS įgyvendinimo metu Zarasų - Visagino regiono VVG imsis priemonių, kad VPS įgyvendinimo procesas būtų skaidrus ir į visus VPS įgyvendinimo procesus bus įtraukiamos VVG teritorijos pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai. Principo „iš apačios į viršų“ bus laikomasi visose VPS įgyvendinimo etapuose:

- kiekvienų metų pradžioje, planuojamų VPS priemonių kvietimo grafikas bus tvirtinami VVG taryboje. Kvietimų grafikas bus skelbiamas VVG svetainėje ir nuolat atnaujinamas pagal poreikį.
- kvietimų dokumentacija bus svarstoma ir tvirtinama VVG valdybos posėdyje, užtikrinant, kad sprendimų priėmimo tvarka bus vieša, skaidri ir pagrįsta atsakomybe, t. y. balsavimas priimant sprendimus bus patvirtintas dokumentais.
- kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, informacija apie kvietimus bus skelbiama VVG interneto svetainėje www.zarasaiivvg.lt, Zarasų rajono savivaldybės administracijos svetainėje www.zarasai.lt, Visagino savivaldybės administracijos svetainėje www.visaginas.lt bei socialiniuose tinkluose. Informacija taip pat bus teikiama VVG būstinėje, be to, gauti konsultacijas bei patarimus vietos projektų, verslo planų rengimo ir klausimais bus galima visomis ryšio priemonėmis.
- kvietimų metu, VVG administracijos darbuotojai teiks konsultacijas paraiškų pildymo, verslo plano ir kitos reikalingos dokumentacijos rengimo klausimais, kad būtų užtikrinta aukštesnė pateiktų paraiškų kokybė.
- tvirtinant vietos projektus principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimą užtikrins VVG taryba, kuri tvirtins vietos projektus ir kurios sudėtis atitiks principo „iš apačios į viršų“ reikalavimus. Taip pat bus nustatyta interesų konfliktų prevencijos tvarka bei aiški ir paprasta sprendimų apskundimo tvarka. Informacija apie VVG tarybos posėdžius, kuriuose bus tvirtinami vietos

projektai, posėdžio protokolai bus skelbiama interneto svetainėje VVG interneto svetainėje www.zarasaivvg.lt.

- Strategijos įgyvendinimo stebėseną bus įgyvendinama teikiant metines VPS įgyvendinimo ataskaitas tvirtinti VVG tarybai, VVG pirmininko metinės ataskaitos, Revizinės komisijos (revizoriaus) ataskaita bus tvirtinamos visuotiniame narių susirinkime ir paskelbtos VVG interneto svetainėje www.zarasaivvg.lt.

VVG organizuos informacinius renginius, seminarus ir konferencijas, kuriose bus pristatoma VPS įgyvendinimo eiga. VVG viešųjų ryšių specialistas glaudžiai bendradarbiaudamas su VVG taryba VVG nariais ieškos ir taikys kuo įvairesnius, veiksmingesnius gyventojų įtraukimo į sprendimų priėmimą ir jų įgyvendinimą metodus, motyvuos kaimo gyventojus, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus įsitraukti į VPS įgyvendinimą, padės suprasti, kodėl jų dalyvavimas yra svarbus ir naudingas bendradarbiaujant. Įgyvendinant VPS bus laikomasi LEADER metodo principo „iš apačios į viršų“.

13.3. Partnerystės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Zarasų - Visagino regiono vietos veiklos grupė veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios), principu. Šiuo metu VVG jungia 51 narį, kurie atstovauja visiems trimis sektoriams. VVG taryba sudaryta iš 11 narių, renkamų visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą, nepažeidžiant partnerystės principo ir atstovauja visus 3 sektorius, ją sudaro: 5 pilietinės visuomenės atstovai (45,45 proc.), 4 verslo sektoriaus atstovai (36,36 proc.) ir 2 vietos valdžios atstovai (18,18 proc.). Tokios sudėties VVG taryba užtikrina, kad priimant sprendimus dėl VPS rengimo, įgyvendinimo būtų atstovaujami visų sektorių interesai ir nei viena interesų grupė neturėtų daugumos.

Rengiant VPS, partnerystės principas buvo įgyvendintas trimis pagrindiniais būdais: atliekant vietovės ir poreikių analizę, teikiant informaciją, konsultuojantis ir užtikrinant partnerių įsitraukimą:

- atliekant VVG teritorijos poreikių analizę, susitikimuose seniūnijose, buvo siekiama užtikrinti įvairių sektorių atstovų dalyvavimą, taip sudarant sąlygas skirtingų sektorių atstovams susipažinti su kitų sektorių pozicijomis, interesais bei problematika įvairiose srityse. Tai leido išgryninti bendras visiems tos seniūnijos sektoriams opiausias problemas, siūlyti idėjas ir numatyti problemų sprendimo būdus.
- VVG, atlikdama anketinį poreikių tyrimą, organizavo viešą apklausą, kurios metu tyrė tiek pavienių gyventojų, tiek organizacijų (verslo, NVO) poreikius. Juos apibendrinus buvo formuojamos VPS priemonės.
- Pagrindiniame VPS rengimo etape - VPS priemonių išgryninimo, finansinių išteklių panaudojimo, buvo nuolat konsultuojamasi su visų sektorių atstovais. Suburta darbo grupė, kurioje dirbo visų sektoriaus atstovai.
- VVG, vykdydama vietos bendruomenės aktyvinimo veiklas, siekė, kad visuose aktyvinimo veiklose dalyvautų visų sektorių atstovai.

Rengiant VPS buvo siekiama apjungti įvairius sektorius, užtikrinti partnerystę ir sudaryti galimybę geriau panaudoti vietos kapitalą: žinias, patirtį, finansinius išteklius, gebėjimus ir iniciatyvą siekiant parengti kokybišką, visų partnerių lūkesčius atitinkančią strategiją

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant VPS, Zarasų – Visagino regiono VVG sieks toliau užtikrinti konstruktyvią pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystę sėkmingos bei tvarios VVG teritorijos plėtros labui:

- VPS įgyvendinimo laikotarpiu Zarasų – Visagino regiono VVG valdymo organas išlaikys proporcingą pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovavimą. Kas 3 metus bus vykdoma VVG valdybos narių rotacija, keičiantis ne mažiau kaip 1/3 valdybos narių iš kiekvieno atstovaujamo sektoriaus, taip užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią VVG veiklą. Taryba atstovaus visas interesų grupes, rengiant ir tvirtinant vietos projektų

atrankos ir įgyvendinimo dokumentus, priimant sprendimus dėl vietos projektų finansavimo, stebint ir vertinant VPS įgyvendinimo eigą bei rezultatus.

- VPS įgyvendinimo metu, ne rečiau kaip 1 kartą per įgyvendinimo metus, bus šaukiami VVG narių visuotiniai susirinkimai. susirinkime bus pristatyta VPS įgyvendinimo, aptariami pasiekti rezultatai. Susirinkimų protokolai bus viešinami VVG svetainėje www.zarasaivvg.lt Taip į VPS įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę bus įtraukiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai.
- Per aktyvinimo veiklas bus siekiama sudaryti galimybes skirtingų sektorių atstovams bendradarbiauti, keistis informacija ir patirtimi, gilinti tarpusavio supratimą, ir aktyviai stiprinti ir apjungti VVG ir partnerių tarpusavio veiklas.

Partnerystė VPS įgyvendinime bus grindžiama atvirumu, partnerių įtraukimo, skaidrumo ir tarpusavio atsakomybės principais. Partnerystė bus grindžiama abipusiu pasitikėjimu ir įsipareigojimu siekti maksimaliai efektyvaus paramos panaudojimo, visų partnerių indėlis bus pripažįstamas ir vertinamas.

13.4. Bendradarbiavimo principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Bendradarbiavimo principas leidžia praplėsti akiratį, patirtį ir VVG teritorijai pasiūlyti naujų žinių, inovacijų, siekiant kokybiškai parengti ir įgyvendinti vietos plėtros strategiją.

VVG administracijos darbuotojai nuolat dalyvauja VVGT organizuojamuose susitikimuose, konferencijose, išplėstiniuose valdybos posėdžiuose, mokymuose, susitikimuose su ŽŪM, NMA atstovais. 2019 - 2022 m. laikotarpyje VVG atstovai dalyvavo šiuose renginiuose: tarptautinėje konferencijoje „LEADER 2014 - 2020 m. pusiauokelės rezultatai ir lūkesčiai“; konferencijoje „LEADER. Pažangus kaimas. Dabartis. Vizija“; konferencijoje „Sumavus kaimas“; Inovacijų pusryčiai: geroji „Spiečiaus“ patirtis.

Siekiant pasidalinti gerąja VPS ir vietos projektų įgyvendinimo praktika, Zarasuose lankėsi Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacijos (Dzūkijos VVG) atstovai, Klaipėdos rajono VVG atstovai.

Siekiant pasidalinti gerąja patirtimi, įgyti naujų žinių bei kompetencijų bendradarbiaujama su kitomis Lietuvos VVG. 2020 - 2023 m. VVG dalyvavo įgyvendinant 3 teritorinio bendradarbiavimo projektus:

- teritorinio bendradarbiavimo projektas „Sąveikos lauku – sumanumo link“ (projekto partneris). Projekto tikslas - apjungti projekto partnerius bendrai veiklai, kad paskatinti, vietos plėtros dalyvių kūrybiškumą bei rengiant naujas vietos plėtros strategijas ir planuojant įgyvendinti sumanių kaimų modelius, vietos plėtros planavimui naudoti Kūrybinių partnerystės potencialą.
- teritorinio bendradarbiavimo projektas „Subalansuota sveikatos turizmo plėtra“ (projekto partneris). Projekto tikslas – skatinti subalansuotą sveikatos turizmo plėtrą bei vietos gyventojų socialinį aktyvumą;
- teritorinio bendradarbiavimo projektas „Turizmo klasterio Zarasų, Kupiškio ir Pasvalio rajonuose kūrimas“ (projekto partneris). Projekto tikslas: skatinti vietos iniciatyvų kūrimąsi, žmogiškojo kapitalo verslo, ekonomikos, kultūrinio verslumo plėtrą, taip didinant turizmo sukuriamą pridėtinę vertę Kupiškio, Zarasų-Visagino ir Pasvalio rajonuose.

Teritorinio bendradarbiavimo projektai suteikia galimybę nuolat bendrauti su projekto partneriais, pasidalinti gerąją patirtimi tiek VVG administracijos darbuotojus, tiek projekto dalyvius bei paskatinti naujas iniciatyvas, kurios yra vertingos rengiant naują VPS. Bendradarbiavimo veiklos suteikė galimybę užmegzti bendradarbiavimo ryšius, bei įgyti naujų žinių, kompetencijų reikalingų naujos strategijos rengimui, padėjo motyvuoti VVG rajono gyventojus, pilietinės visuomenės atstovus, vietos verslą aktyviau dalyvauti VPS rengime ir kaimo plėtros procesuose apskritai.

Rengiant VPS nuolat palaikomi glaudūs bendradarbiavimo ryšiai su Utenos apskrityje veikiančiomis vietos veiklos grupėmis, dalyvaujama ir konsultuojamasi VPS rengimo

klausimais (VVG iniciatorius ir dalyvis). Zarasų - Visagino regiono vietos veiklos grupė rengdama 2023-2029 metų VPS bendradarbiavo su VVG teritorijoje esančių savivaldybių administracija, seniūnijomis, kultūros, sveikatos, švietimo, viešųjų paslaugų teikimo įstaigomis, neįgaliųjų, jaunimo organizacijomis.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Bendradarbiavimas su kitomis šalies VVG padeda generuoti naujas idėjas, didina žinių bagažą bei sudaro pagrindą inovatyviems sprendimams, todėl įgyvendinant VPS toliau bus bendradarbiaujama su kitomis Lietuvos VVG, toliau plėtojamos jau esamos partnerystės ir inicijuojamos naujos. VVG, įgyvendinant VPS, planuoja bendradarbiauti su šiomis vietos veiklos grupėmis – Zarasų miesto, Molėtų, Utenos, Ignalinos, Anykščių vietos veiklos grupėmis, planuojamos bendros veiklos, diskusijos, susitikimai. Įgyvendinant teritorinius projektus planuojama bendradarbiauti su Alytaus, Pasvalio, Kupiškio, Klaipėdos, Kėdainių VVG. VVG planuoja inicijuoti teritorinio bendradarbiavimo projektus, kurie prisidės prie VPS temos išpildymo, būtų skirti jaunimo užimtumo veiklų skatinimui, VVG teritorijos viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui bei VVG regiono verslumo didinimui.

VPS įgyvendinimo laikotarpyje VVG planuoja aktyviai dalyvauti VVG tinklo veikloje, LEADER renginiuose Ministerijos bei NMA rengiamuose seminaruose, mokymuose, dalykiniuose susitikimuose.

Įgyvendinant strategija labai svarbus visų atstovaujамų sektorių bendradarbiavimas, bendros VPS įgyvendinimo kryptis, bendras VPS įgyvendinimo problemų sprendimas, todėl VVG ir toliau aktyviai dalyvaus su vietos gyventojais, pilietinės visuomenės atstovais, vietos ūkininkus vienijančios organizacijomis, verslo subjektus vienijančioms organizacijomis, vietos valdžia, seniūnijomis, jaunimo organizacijų, neįgaliųjų organizacijų atstovais

13.5. Inovacijų principas

Inovatyvumas yra esminis požymis, jog veikla yra efektyvi ir kuria didelę pridėtinę vertę, o inovacijos suprantamos plačiąja prasme, tai yra suradimas naujų socialinių, ekonominių, aplinkosauginių ar technologinių sprendimų VVG teritorijos poreikiams patenkinti.

Principo laikymasis rengiant VPS:

Įgyvendinant 2014-2020 m. VVG įgyvendino šias inovacijas:

- VPS viešinimo metu naudojamos naujausios informacinės ir komunikacinės technologijos.
- 2020 - 2023 m. VVG tarybos posėdžiai, Vietos projektų atrankos komiteto posėdžiai organizuoti nuotoliniu būdu, naudojant „Teams“, „Zoom“ programas.
- administracijos darbuotojai NMA PAK posėdžiuose, susitikimuose su Agentūra, VVG tinklu dalyvavo nuotoliniu būdu, naudojant „Skype“, „Teams“, „Zoom“ programas.
- vietos projektų sutartis, susitarimai dėl sutarčių pakeitimo pasirašomi elektroniniu parašu, kas leidžia sutaupyti lėšas ir laiką (nereikia pasirašyti trišalių sutarčių fiziškai ir jų siųsti keletą kartą paštu).
- potencialūs vietos projekto pareiškėjai yra konsultuojami naudojant „Teams“, „Zoom“, „Skype“ programėles, Facebook programėlę „Messenger“, el. paštu, siekiant greitesnės komunikacijos ir grįžtamojo ryšio.
- 2020- 2023 metais VVG visuotiniai narių susirinkimai vyko nuotoliniu būdu per „Zoom“ programą.
- El. paštu priimamos vietos projektų paraiškos, kiti pareiškėjo dokumentai kurie pasirašyti elektroniniu parašu, kas leidžia sutaupyti pareiškėjų laiką bei siuntimo išlaidas;
- Visa pagrindinė VVG informacija yra viešinama svetainėje VVG svetainėje www.zarasaivvg.lt, taip pat teikta informacinėje erdvė – socialinio tinklo Facebook paskyroje „Zarasų-Visagino regiono VVG“.

Per 2018 – 2023 metų laikotarpį VVG teritorijoje buvo įgyvendinti: 3 socialinio verslo projektai, kurie buvo socialinė inovacija vietos lygmeniu, inovacija kooperacijos srityje - 1 bendruomeninio

verslo projektas bei paslaugos inovacija - 1 bendruomeninio verslo projektas. Inovacija produkto srityje - įgyvendinti 4 verslo projektai, paslaugos inovacija - 6 vietos verslo projektai. Su projektais plačiau galima susipažinti VVG tinklapyje: www.zarasaiivvg.lt.

Inovacijų principo laikymasis rengiant VPS užtikrino efektyvią komunikaciją tarp visų socialinių partnerių. VPS rengimo metu taikomos naujausios informacinės ir komunikacinės technologijos, leido sumažinti informacinę izoliaciją tarp skirtingų VVG vietovių, užtikrinanti galimybę VPS rengime dalyvauti visiems VVG teritorijos gyventojai bei organizacijų atstovai.

- elektroninė apklausos anketa, leido į VPS rengimą įtraukti daugiau VVG teritorijos gyventojų ir organizacijų, o anketos apibendrinimas leido išsamiau atlikti VVG teritorijos poreikių analizę, sudėlioti VPS priemonės ir planuojamas lėšas. toks anketavimas yra inovacija gamtiniu požiūriu, nes nespausdinamos anketos (viena anketa 14 psl.) prisideda prie gamtos išteklių tausojimo.
- rengiant VPS, nuotolinis darbas darbo grupės, Visuotinio narių susirinkimo organizavimas, naudojant informacines technologijas leido greičiau ir efektyviau konsultuotis su partneriais bei priimti sprendimus.
- informacija apie planuojamus susitikimus seniūnijose, susitikimų rezultatai buvo skelbiami VVG tinklapyje, facebook paskyroje, kas sudarė sąlygas platesnei auditorijai, socialiniams partneriams gauti informaciją apie VPS rengimą.
- ženklė inovacija – VPS rengimo dokumentai ir informacija perkelti į „debesis“, kur su dokumentais vienu metu galėjo dirbti keli darbuotojai.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Inovacijų principo bus laikomasi ir užtikrinant efektyvią VPS įgyvendinimo veiklą. VVG ieškos ir savo veikloje taikys naujausius ir inovatyvius komunikavimo, aktyvinimo priemones. VVG savo veikloje diegs organizacines inovacijas, kurios siejama su veiklos valdymo metodų patobulinimu.

- VPS viešinimo, kvietimų teikti paraiškas metu bus naudojamos naujausios informacinės ir komunikacinės technologijos;
 - mokymai, konsultacijos potencialiems pareiškėjams vyks nuotoliniu būdu taikant įvairias komunikacijos platformas, taip mažinant informacinę izoliaciją tarp skirtingų VVG vietovių;
 - Vietos projektų atrankos metu bus taikomos naujausios informacinės ir komunikacinės technologijos, skatinančios spartesnę komunikavimą bei garantuos atvirą ir skaidrų projektų atrankos procesą;
 - VPS numatytos priemonės, kuriose gali būti diegiamos technologijų, produktų, paslaugų inovacijos;
 - VPS numatytos priemonės, kuriuose bus diegiamos socialinės inovacijos, skatinančios žmogiškojo kapitalo plėtrą, telkiančios vietos išteklius vietos problemų sprendimui;
 - VVG potencialūs vietos projekto pareiškėjai bus konsultuojami naudojant naujausias komunikavimo technologijas;
 - VVG konsultuos potencialius pareiškėjus dėl inovacijų taikymo vietos projektuose;
 - VVG įvairiais skaidros kanalais viešins informaciją apie įgyvendinamas inovacijas.
- VVG įgyvendindama VPS skatins naujovišką bendravimą, formuos naujas organizacines formas, tokias kaip mokymai, konsultacijos, renginių organizavimas, kurios padės kurti inovatyvius vietos projektus.

13.6. Jaunimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Jaunimas – viena svarbiausių LEADER priemonės tikslinių grupių, kuriai rengiant VPS skirtas ypatingas dėmesys. VVG visuotiniuose narių susirinkimuose susirinkimuose jaunimo interesams atstovauja Zarasų rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga “Apskritas stalas”, kuris yra VVG narys nuo 2017 m. VVG taryboje yra du tarybos nariai iki 29 metų (imtinai) arba 18,18 proc. visų tarybos narių bei 5 tarybos nariai iki 40 metų (imtinai) arba 45,45 proc. visų tarybos narių.

Rengiant VPS VVG teritorijos situacijos analizę, duomenys apie jaunimo situaciją ir jaunimo politikos įgyvendinimą buvo gauti iš Zarasų rajono savivaldybės, Visagino savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorių.

Jauni asmenys buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose, kurių metu buvo analizuojama dabartinė VVG teritorijos situacija. Buvo surengtos diskusijos su jaunimo atstovais, kurių metu surinkta informacija apie jaunų asmenų situaciją, gyvenamosios vietovės privalumus (stiprybes) ir trūkumus (silpnybes), bei kylančias problemas. Minėtuose susitikimuose dalyvavo jauni asmenys ir Zarasų rajono savivaldybės jaunimo koordinatorė. Susitikimų metu buvo užfiksuoti svarbiausi jaunimo žmonių poreikiai – tai jaunimo užimtumo galimybių didinimas, verslumo ugdymas, jaunimo veiklų koordinavimas, jaunimo galimybių įsijungti į ekonominę veiklą sudarymas, viešųjų paslaugų jaunimui prieinamumo didinimas, darbo su jaunimu formų plėtra VVG teritorijoje.

2023 m. gegužės 5 d. VVG administracijos darbuotojai dalyvavo Salako seniūnijoje vykusioje diskusijoje „Socialinę atskirtį patiriantis jaunimas Anykščių ir Zarasų rajono savivaldybėse - socialinių inovacijų kūrėjas ir realizuotojas“, kurios tikslas buvo išgryninti jaunų žmonių poreikius ir vietos problemas, kurių sprendimo būdai galėtų virsti į bendruomeninio/socialinio verslo modelį ir/arba būtų įtraukti į Zarasų-Visagino regiono VVG 2023-2029 m. vietos plėtros strategiją.

Diskusijos metu identifikuotos šios pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria jaunimas regione:

- Jaunimo skaičiaus mažėjimas (demografinės problemos).
- Jaunimo pasyvumas.
- Darbo vietų stoka ir žemas jaunimo verslumo lygis.
- Jaunimo darbuotojų stoka.
- Jaunimo laisvalaikio užimtumo vietų ir formų trūkumas.

Kita jaunimo įtraukimo formą į VPS rengimo procesą naudota VPS rengimo metu buvo elektroninis anketavimas. Jauni žmonės ir jaunimo organizacijų atstovai negalėję fiziškai dalyvauti susitikimuose galėjo išreikšti savo nuomonę, pažymėti jų nuomone svarbiausią problematiką, nurodyti lūkesčius bei pateikti pasiūlymus dalyvaudami gyventojų poreikių tyrime, kuris buvo atliekamas pildant internetines anketas.

Atsižvelgiant į jaunų žmonių VVG teritorijoje esančių jaunimo organizacijų poreikį, VPS suformuotos priemonės atitinkančios jaunimo poreikį, verslo projektuose numatyti papildomi atrankos kriterijai - darbo vieta kuriama asmeniui iki 40 metų (imtinai) arba pareiškėjas yra asmuo iki 40 metų (imtinai).

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Jaunimas ir jauni žmonės į VPS administravimo ir įgyvendinimo etapus bus įtraukiami įvairiais būdais:

- kviečiant VVG teritorijoje registruotas jaunimo organizacijas tapti VVG nariais ir aktyviai dalyvauti VVG veikloje.
- organizuojant VVG tarybos darbą. VVG taryboje, jaunimui atstovaus nacionaliniuose teisės aktuose nustatytas privalomas jaunimo iki 29 m. ir jaunų žmonių iki 40 m. atstovų skaičius.
- vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas ypatingas dėmesys bus skiriamas aktyvius jaunimo atstovų įsitraukimui.
- VPS numatytos priemonės, kuriuose suteikiami pirmumo balai už jaunimo įtraukimą į projekto veiklas ar darbo vietų sukūrimą jauniems asmenims iki 40 metų (imtinai).
- pareiškėjams VVG vykdys grupines arba individualias konsultacijas rengiant ir inicijuojant vietos projektus, kurie bus orientuoti į jaunų asmenų poreikius.
- pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus atrenkami projektai, gerosios praktikos pavyzdžiai, kurių rezultatai prisideda prie vietos jaunimo problemų sprendimo ir laisvalaikio užimtumo skatinimo.
- Rajono bendruomenės ir kitos NVO bus skatinamos inicijuoti tokias projektines veiklas, kuriomis būtų sprendžiamos VVG teritorijos jaunimui aktualios problemos.

13.7. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Nediskriminavimo tikslas – suteikti visiems asmenims vienodas ir sąžiningas sąlygas pasinaudoti visuomenėje esančiomis galimybėmis, nei viena asmenų grupė neturėtų būti vertinami mažiau palankiai vien dėl tam tikros savybės, tokios kaip jų lytis, rasinė ar etninė kilmė, religija ar įsitikinimai, negalia, amžius ar seksualinė orientacija.

- laikantis nediskriminavimo principo į VPS rengimo procesą buvo įtraukiami VVG teritorijos gyventojai, neišskiriant gyventojų pagal lytį, rasę, amžių, įsitikinimus ar socialinę orientaciją. VPS rengimo metu, susitikimuose su VVG teritorijos gyventojais, įvairių organizacijų atstovai, gyventojai buvo kviečiant atvirai išsakyti savo ar atstovaujamos grupės nuomonę, poreikius, pasiūlymus, pastabas.
- laikantis nediskriminavimo principo VVG sudarė galimybę atsakyti į anketos klausimus jaunimui, moterims, vyrams, garbaus amžiaus žmonėms, verslo atstovams, neįgaliesiems asmenims ir bedarbiams, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, amžių, šeimyninę padėtį ir seksualinę orientaciją.
- siekiant išlaikyti lyčių nediskriminavimo principo VVG tarybos narių sudėtis sudaryta proporcingai abiejų lyčių atžvilgiu, tarybą sudaro: 6 moterys arba 54,54 proc. visų tarybos narių ir 5 vyrai arba 45,46 proc.
- rengiant VPS numatytos priemonės, kuriuose numatytas socialinės įtraukties skatinimas arba projektų rezultatai orientuoti į socialinės atskirties mažinimą (VPS 3 - 6 priemonė).

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

VPS įgyvendinimo laikotarpiu moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo VVG teritorijoje bus siekiama įvairiomis priemonėmis:

- įgyvendinant VPS bus sudarytos sąlygos VVG veikloje dalyvauti ir į VVG valdymo organus būti renkamiems įvairių organizacijų atstovams, fiziniams asmenims, neatsižvelgiant į rasę, religija ar įsitikinimus, negalia, amžių, šeimyninę padėtį, lytinę orientaciją.
- organizuojant VVG administracijos darbą ir priimant naujus darbuotojus bus atsižvelgiama į darbuotojo kompetencijas ir patirtį nepažeidžiant lyčių lygybės bei nediskriminavimo principų.
- kviečiant teikti vietos projektų paraiškas. Vietos projektų vykdytojai rengdami projektų paraiškas atskiroje paraiškos dalyje, argumentuotai pagrįs projekto teigiamą įtaką vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimui VVG teritorijoje.
- konsultuojant pareiškėjus projektų rengimo metu bus akcentuojamas vyrų ir moterų lygių galimybių principas, nediskriminavimo principas. Ypatingas dėmesys bus skiriamas socialinės atskirties grupių įtraukimui į projektines veiklas bei projektams kurių veiklos ir rezultatai orientuoti į socialinių, viešųjų paslaugų prieinamumo plėtrą VVG teritorijoje.
- sprendimus dėl vietos projektų atrankos priims VVG taryba, sudaryta vadovaujantis nediskriminavimo ir lygiateisiškumo principu, tai sudarys prielaidas VVG tarybai priimti sprendimus laikantis demokratiškumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų.
- Projektuose horizontaliai bus užtikrinamas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projekto rezultatais. Projektuose bus užkirstas kelias diskriminacijai, remiantis tautiškumu, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimynine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visas priemones.
- viešinant VPS įgyvendinimo rezultatus, bus viešinami projektai kurie ženkliai prisideda prie vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimo VVG teritorijos mastu.

14. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai

14.1. Informacija apie VPS viešinimą ir derinimą su visuomene VPS rengimo metu

Rengiant VPS buvo siekiama didinti VVG veiklos žinomumą bei užtikrinti visų VVG teritorijoje gyvenančių gyventojų bei organizacijų galimybę dalyvauti VPS rengime.

Rengiant VPS naudotos viešinimo priemonės:

- visa su VPS rengimu ir įgyvendinimu susijusi informacija bus pateikta svetainėse: www.zarasaivvg.lt
- VVG tinklapyje bei socialiniuose tinkluose paskelbta VPS poreikių analizės apklausos anketa.
- viešinamų renginių, susitikimų seniūnijose grafikai bei susitikimų rezultatai buvo skelbiami VVG socialiniuose tinkluose - facebook, VVG svetainėje www.zarasaivvg.lt bei asmeniškai informuojant seniūnijų darbuotojus, organizacijų atstovus (el. paštu ar kitomis ryšio priemonėmis).
- organizuota 11 susitikimų VVG seniūnijose.
- organizuoti 3 susitikimas su tikslinėmis grupėmis (jaunimu, verslo sektoriaus atstovais, socialinių paslaugų teikėjais).
- VPS rengimo proceso metu nuolat buvo konsultuotasi, diskutuota su socialiniai partneriais nuotoliniu būdu, išnaudojant visas informacines platformas (el. paštas, Skype Facebook, Teams ir kt.)
- 2023 m. balandį paskelbta elektroninė apklausa dėl pritarimo/ nepritarimo VPS temai.
- parengta VPS pristatyta 2023 m. gegužės 11 d. vykusiame VVG visuotiniame narių susirinkime (protokolas Nr. 1).
- 2023 m. gegužės 3 d. VPS pateikta VVG tinklapyje www.zarasaivvg.lt derinimui su visuomene.

Rengiant VPS siekiama pristatyti ir stiprinti „iš apačios į viršų“ principo įgyvendinimą. Užtikrino, kad į VPS rengimo procesą būtų kuo daugiau socialinių partnerių, VVG teritorijos gyventojų, VVG teritorijos organizacijų atstovų. Pasirinktos viešinimo priemonės, bei komunikacijos būdai leido atlikti išsamią VVG teritorijos poreikių analizę, kas sudarė pagrindą VPS priemonių nustatymui bei VPS lėšų planavimui, siekiant VPS tikslų.

Derinimo metu pastabų negauta.

14.2. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo strategija VPS įgyvendinimo metu

Zarasų - Visagino regiono vietos veiklos grupės VPS viešinimo strategija parengta, atsižvelgiant į ankstesnės VPS įgyvendinimo patirtį, pasirenkant efektyviausius viešinimo ir komunikacijos būdus, kad būtų užtikrinta kuo didesnė viešinimo sklaida VVG teritorijoje.

VPS viešinimo tikslas - skatinti VVG teritorijos gyventojus, veikiančias NVO organizacijas, verslo subjektus, ūkininkus aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime, siekiant subalansuotos ekonominės plėtros bei gyvenimo kokybės kaime gerinimo.

Pagrindiniai VPS viešinimo uždaviniai:

- vykdyti abipusę komunikaciją su tikslinėmis grupėmis, sukuriant ilgalaikį žinomumo efektą;
- informuoti potencialius pareiškėjus bei naudos gavėjus apie galimybes dalyvauti įgyvendinant VPS;
- konsultuoti potencialius pareiškėjus, vietos projektų vykdytojus, naudos gavėjus rengiant ir įgyvendinant projektus;
- vykdyti įgyvendinamų vietos projektų sklaidą;
- užtikrinti VPS įgyvendinimo proceso skaidrumą bei prieinamumą.

Tikslinės grupės:

- VVG teritorijos gyventojai;

- VVG teritorijos socialiai pažeidžiami asmenys ir (arba) jų grupės bei organizacijos prisidedančios prie šių grupių problemų sprendimo bei integracijos į visuomenę;
- VVG teritorijoje veikiantis NVO sektorius, verslo subjektai, ūkininkai;
- VVG teritorijoje veikiančios viešosios įstaigos, biudžetinės įstaigos;
- VVG teritorijos darbingi asmenys;
- VVG teritorijos svečiai (formuojant VVG įvaizdį - turistai).

Įgyvendinant 2023-2029 m. vietos plėtros strategiją yra suplanuoti šie VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo reguliarūs ir vienkartiniai veiksmai:

Reguliarūs veiksmai:

- aiškinamojo stendo įrengimas. VVG būstinėje bus įrengtas viešinimo taisyklių reikalavimus atitinkantis aiškinamasis stendas. VPS metu įsigyta įranga, viešinimo priemonės bus pažymėtos programos, priemonės ir VVG logotipais.
- VVG visuotiniai susirinkimai, metu bus pristatoma VPS įgyvendinimo eiga, planuojami kvietimai bei kiti VPS administravimo veiksmai;
- informacijos viešinimas VVG interneto svetainėje [www.zarasai.vvg.lt.](http://www.zarasai.vvg.lt), www.zarasubendruomenes.lt. Interneto svetainėje bus skelbiama visa VPS veikla ir VPS įgyvendinimu susijusi informacija. Svarbi informacija, tokia kaip kvietimo grafikai, kvietimų informacija bus skelbiama Zarasų rajono savivaldybės administracijos tinklalapyje www.zarasai.lt ir Visagino savivaldybės administracijos tinklalapyje www.visaginas.lt
- informaciją apie VVG veiklą bei VPS įgyvendinimą bus skelbiama socialiniuose tinkluose;
- informaciniai renginiai. Informaciniai renginiai bus skirti pristatyti planuojamus kvietimus teikti paraiškas. Renginiai bus organizuojami dalyvaujant fiziškai arba nuotoliniu būdu, naudojant „Zoom“ platformą arba Microsoft Teams programą. Renginiuose bus kviečiami dalyvauti visi suinteresuoti asmenys, esami ir būsimi pareiškėjai;
- bendradarbiaujant su seniūnijų atstovais. Kvietimo metu seniūnijos atstovai bus informuojami apie planuojamus kvietimus, bus organizuojami susitikimai, organizuojami mokymai seniūnijose;
- bendradarbiaujant su įvairiomis skėtinėmis organizacijos, teikiant informaciją skėtinėms informacijoms, tokioms kaip Zarasų rajono bendruomenių asociacija, Zarasų jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“, Zarasų rajono turizmo paslaugų teikėjų asociacija, Lietuvos ūkininkų sąjunga Zarasų skyrius ir kt.;
- informacinių pranešimų siuntimas el. paštu. Pranešimai bus siunčiami vietos bendruomenėms, NVO, verslo ir vietos valdžios atstovams, apie VPS įgyvendinimo eigą, planuojamus kvietimus.

Potencialiems pareiškėjams bei projektų vykdytojams bus nuolat vykdomos šios veiklos:

- informavimas apie VPS įgyvendinamas priemones ir planuojamus kvietimus;
- konsultavimas projektų rengimo, verslo planų parengimo bei projekto įgyvendinimo metu;
- VPS vietos projektų viešinimas ir informacijos sklaida.

Vienkartiniai veiksmai:

- konferencijų organizavimas. VPS įgyvendinimo metu planuojamos dvi konferencijos apie VPS įgyvendinimo eigą;
- VVG dalyvavimas įvairiuose kitų organizacijų renginiuose. VPS viešinimas dalyvaujant kitų organizacijų renginiuose, susirinkimuose ir kt.;
- VPS viešinimas žiniasklaidoje, tiek vietinėje žiniasklaidoje, tiek nacionalinėje žiniasklaidoje pagal galimybes;
- VVG atvirų durų dienos, kuriose rajono moksleiviai bei kiti asmenys ar organizacijų atstovai bus supažindinami su VVG veikla, organizuojamos išvykos į vietos projektų įgyvendinimo vietas;
- įgyvendintų vietos projektų, gerųjų pavyzdžių video pristatymai.

Naujuoju laikotarpiu, atsižvelgiant į šiuolaikinę visuomenę bei inovatyvių technologijų panaudojimą, daugiau veiklų bus vykdoma nuotoliniu būdu: konsultuojant, organizuojant susitikimus elektroninėmis ryšio priemonėmis. Pasirinktos VPS viešinimo priemonės įgyvendinant VPS

padės informuoti visuomenę apie VVG veiklą ir tuo pačiu gerins VVG įvaizdį bei padės į VVG veiklą įtraukti didesnę VVG teritorijos gyventojų bei organizacijų skaičių.

15. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistema

15.1. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos apibūdinimas

VPS įgyvendinimo valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos tikslas – nustatyti VVG valdymo organų, VVG administracijos darbuotojų funkcijas ir jų atsakomybę, turėti atstovaujamos teritorijos plėtros gaires, nustatytą VPS įgyvendinimo stebėsenos tvarką, kuri užtikrintų racionalų ir savalaikį paramos lėšų paskirstymą ir įsisavinimą.

VPS įgyvendinimo valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistema yra skirta VVG nariams, VVG tarybos nariams ir VVG darbuotojams, atsakingiems už VPS įgyvendinimo administravimą.

VPS įgyvendinimo valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos tikslas – nustatyti VVG valdymo organų, VVG administracijos darbuotojų funkcijas ir jų atsakomybę, turėti atstovaujamos teritorijos plėtros gaires, nustatytą VPS įgyvendinimo stebėsenos tvarką, kuri užtikrintų racionalų ir savalaikį paramos lėšų paskirstymą ir įsisavinimą.

VPS įgyvendinimo valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistema yra skirta VVG nariams, VVG tarybos nariams ir VVG darbuotojams, atsakingiems už VPS įgyvendinimo administravimą.

VPS įgyvendinime dalyvaujančių VVG subjektų vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje

Svarbiausias vaidmuo VPS įgyvendinimo procese tenka VVG tarybai, kuri pagal jai visuotinio VVG narių susirinkimo suteiktą kompetenciją svarsto ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitą bei VPS pakeitimus ir teikia, esant reikalui, visuotiniam narių susirinkimui.

Užtikrinant vietos valdžios, nevyriausybinio ir verslo sektorių efektyvų bendradarbiavimą, formuojant VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudėtį bus laikomasi partnerystės principo, t. y., kad šios grupės nariai atstovautų visiems trimis sektoriams (pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo). Grupės nariai dalyvaus rengiant VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą ir VPS pakeitimų projektus.

VPS administravimo vadovas, administratorius, VPS finansininkas ir kiti darbuotojai, susiję su VPS administravimu, vykdys nuolatinį VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną pagal funkcijas, aprašytas 15.2 punkte.

Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą teikimo tvarka

Už informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą rinkimą, ataskaitų rengimą, sisteminimą bus atsakingi VVG administracijos darbuotojai (VPS administravimo vadovas, administratorius, finansininkas, viešųjų ryšių specialistas).

Informacija apie VPS įgyvendinimo pažangą ir susidariusias VPS įgyvendinimo problemas bus gaunama iš vietos projektų įgyvendinimo ataskaitų, atliktų tyrimų, susijusių su atskirų vietos projektų įgyvendinimu.

VPS įgyvendinimo metinė ataskaita rengiama pagal Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių nustatytą formą ir reikalavimus.

VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaita bus rengiama kasmet (apims laikotarpį nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Už jos parengimą ir pateikimą VVG tarybai bus atsakinga VVG administracija. VVG tarybai nepritarus metinei ataskaitai, ji gražinama administracijai tobulinimui. Galiausiai administracijos vadovas ataskaitą pristatys VVG narių visuotiniam susirinkimui. Ataskaita bus viešai skelbiama VVG atstovaujamos teritorijos bendruomenei VVG interneto svetainėje www.zarasaivvg.lt

Atskaitomybės tarp atskirų VVG subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant VPS, sistema

Visi VVG darbuotojai, susiję su VPS administravimu, tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi VPS administravimo vadovui.

VPS administravimo vadovas už savo veiklą tiesiogiai atskaitingas VVG tarybai. VVG taryba kartu su VVG pirmininku už savo veiklą atsiskaito visuotiniam VVG narių susirinkimui. Atsiskaitomybė nustatyta ir VVG įstatuose.

Atsakomybės sistema, taikoma įgyvendinant VPS

Pastebėjus ar nustačius VVG administracijos darbuotojų piktnaudžiavimo (neteisėto veikimo arba neveikimo) atvejį, kreipiamasi į VVG tarybą dėl darbuotojų atsakomybės arba laikino nušalinimo nuo pareigų.

VVG taryba taip pat turės teisę esant piktnaudžiavimo atvejui arba interesų konfliktui priimti sprendimą dėl veiklos suspendavimo tol, kol bus pašalintas interesų konfliktas.

Iškilus tam tikriems VPS įgyvendinimo sunkumams (pvz., atsilikimas nuo VPS įgyvendinimo plano), VVG tarybos sprendimu gali būti rengiama ir jai teikiama svarstyti tarpinė, t.y. pirmojo pusmečio (apims laikotarpį nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki birželio 30 d.) VPS įgyvendinimo ataskaita.

Esant poreikiui arba iškilus sunkumams įgyvendinant VPS, VVG tarybos sprendimu gali būti įtraukti papildomi nariai, kuruosiantys sritis, kuriose susiduriama su sunkumais įgyvendinant vietos projektus ir siekiant VPS tikslų.

15.2. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo funkcijos pagal subjektus

15.2.1.	VVG nariai	VVG nariai tvirtina VPS, renka VVG pirmininką bei kolegialaus valdymo organo (tarybos) narius, susipažįsta su VVG pirmininko, revizoriaus ataskaita apie VPS vykdymą; teikia rekomendacijas/siūlymus VVG tarybai dėl VPS vykdymo, tvirtina VPS keitimus ir vykdo kitas funkcijas, numatytas VVG įstatuose.
15.2.2.	VVG kolegialaus valdymo organo nariai	VVG taryba svarsto ir tvirtina VPS vykdymo, priežiūros ir stebėsenos tvarkas bei pakeitimus; priima sprendimą dėl VPS valdymo; svarsto ir tvirtina VPS vykdymo ataskaitas ir pakeitimus ir vykdo kitas funkcijas, numatytas VVG įstatuose.
15.2.3.	VPS administravimo vadovas	Atsako už VPS įgyvendinimą, koordinuoja, kontroliuoja, vykdo strategijos įgyvendinimą, užtikrina sėkmingą strategijos įgyvendinimą pagal veiklos planą. Palaiko glaudžius ryšius su Agentūra, ŽŪM, VVG tinklu, Kaimo tinklu, regiono savivalda, bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, verslininkais, rėmėjais ir kitomis organizacijomis dalinantis informacija, patirtimi sprendžiant strategijos įgyvendinimo klausimus.
15.2.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Tvarko VVG buhalterinę apskaitą, laiku ir kokybiškai rengia ir pateikia finansines ataskaitas reikiamoms institucijoms, VVG valdymo organams. Rengia VPS įgyvendinimo administravimo biudžetą, mokėjimų prašymus Agentūrai bei informaciją projekto vadovui apie projekto biudžeto vykdymą. Dalyvauja materialinių vertybių inventorizacijų darbe. Organizuoja ir vykdo prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų procedūras. Teisės aktų nustatyta tvarka rengia viešųjų pirkimų ataskaitas. Konsultuoja vietos projekto pareiškėjus viešųjų pirkimų klausimais. Vertina vietos projektų pareiškėjų pateiktą viešųjų pirkimų dokumentaciją.
15.2.5.	VPS administratorius (-iai)	Teikia konsultacijas vietos projektų pareiškėjams paraiškų rengimo, projektų įgyvendinimo klausimais, rengia kvietimų dokumentaciją, registruoja vietos projektų paraiškas, atlieka vietos projektų paraiškų vertinimą, rengia medžiagą posėdžiui dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo, rengia VVG paramos sutartis, sutarties pakeitimus, vykdo įgyvendinamų projektų priežiūrą, vietos projektų patikras vietoje, vertina vietos projektų ataskaitas (įgyvendinimo metines ir galutines). Teikia reikiamą informaciją susijusią su VPS įgyvendinimu, VPS įgyvendinimo ataskaitas Agentūrai, ŽŪM ir VVG valdymo organams.
15.2.6.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Atlieka VVG teritorijos gyventojų, verslo subjektų, NVO ir viešojo sektoriaus aktyvinimą, palaiko glaudžius ryšius su Agentūra, ŽŪM, VVG tinklu, Lietuvos kaimo tinklu, regiono savivalda, bendruomenėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, verslo subjektais. Rengia pranešimus visuomenei apie VVG vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą, kvietimus teikti paraiškas. Administruoja VVG internetinę svetainę, socialinio tinklo Facebook paskyrą, rengia, viešina ir prižiūri ten esančią informaciją. Atsako į suinteresuotiems asmenims rūpimus klausimus apie VVG vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą. Kontroliuoja, ar paramos gavėjai viešina gautą paramą, kaip numatyta Viešinimo taisyklėse.

IV dalis: VPS priedai

Priedas	Priedo pavadinimas
1 priedas	VVG narių sąrašas
2 priedas	VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas
3 priedas	VVG administracijos darbuotojų pareigybės ir funkcijos
4 priedas	VPS priemonių rezultato rodikliai ir jų reikšmių pagrindimas
5 priedas	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)
6 priedas	VPS rengimo metu gautų pastabų suvestinė
7 priedas	Šaltiniai
8 priedas	Anketos klausimynas
9 priedas	Anketavimo ataskaita
10 priedas	Teritorijos analizės rodiklių sąvadas
11 priedas	
12 priedas	
13 priedas	
14 priedas	
15 priedas	

1 priedas. VVG narių sąrašas

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
1	2	3	4	5	6
1.	Zarasų rajono savivaldybė	Nijolė Guobienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Zarasų rajono savivaldybė	
2.	Visagino savivaldybė	Inga Stankevičienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Visagino savivaldybė	
3.	Antalieptės kaimo bendruomenė	Irina Zalubienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antalieptės seniūnija	
4.	VšĮ „Nacionalinis socialinės integracijos institutas“	Arūnas Survila	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
5.	Purvynės ir Naršėnų kaimų bendruomenė	Darius Steponavičius	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antalieptės seniūnija	
6.	Šniukštų kaimo kartų bendrija	Audronė Kačiulienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antazavės seniūnija	
7.	Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenių santalka	Aldona Žiliukienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
8.	Zarasų rajono sporto klubas „Ainiai“	Eugenijus Deksnys	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
9.	Zarasų rajono Sadūnų kaimo bendruomenė	Regina Macijauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
10.	Vajasiškio bendruomenė	Genovaitė Sarokina	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Degučių seniūnija	
11.	Imbrado bendruomenės centras	Ona Patiejūnienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Imbrado seniūnija	
12.	Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“	Jūratė Buičenkienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Suvieko seniūnija	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
13.	Salako bendruomenė „Salakas“	Rita Pumputė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Salako seniūnija	
14.	Smalvų bendruomenė	Artūras Purvinskis	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Turmanto seniūnija	
15.	Regioninė asociacija „Gyvūnų šansas“	Aliona Liachovič	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Visagino sav., Visagino sav. kaimiškoji teritorija	
16.	Bendruomenė „Šlyninikos vandens malūnas“	Regina Veselienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	
17.	Biržūnų bendruomenė „Biržūnelis“	Gelmina Budrienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Salako seniūnija	
18.	Zarasų medžiotojų ir žvejų draugija	Egidijus Bukelskis	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
19.	Zarasų verslininkų ir vadybininkų asociacija	Virginija Baliienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
20.	Zarasų rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“	Erikas Černovas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
21.	Lietuvos ūkininkų sąjunga Zarasų skyrius	Darius Viliūnas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
22.	Zarasų ir Visagino žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė	Arvydas Veikšra	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
23.	Antazavės bendruomenės centras	Danutė Skardinskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antazavės seniūnija	
24.	Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupė	Arvydas Veikšra	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	
25.	Zarasų rajono bendruomenių asociacija	Arvydas Veikšra	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antazavės seniūnija	
26.	Salako krašto ekologinio švietimo ir amatų centras	Natalija Pronckienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Salako seniūnija	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
27.	Zarasų krašto žmonių su negalia sąjunga	Olga Ludziš	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
28.	Suvieko kaimo bendruomenė	Daiva Svidinskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Suvieko seniūnija	
29.	Avilių kaimo bendruomenė	Virginija Čižauskaitė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Imbrado seniūnija	
30.	Asociacija „Dusetų jachtklubas“	Arūnas Kavaliauskas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
31.	Zarasų rajono Vosgėlių kaimo kartų bendruomenė	Regina Jakutienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
32.	Degučių kaimo bendruomenė „Samanis“	Gitana Šlamienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Degučių seniūnija	
33.	UAB „Narasta“	Romualdas Kadys	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Antalieptės seniūnija	
34.	IĮ „Sėkmingi sprendimai“	Justas Šukštulis	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	
35.	UAB „Langaza“	Artūras Gudavičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	
36.	UAB „Adatėlė“	Vytautas Bratiška	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
37.	Mickevičiaus įmonė „Diana“	Vytautas Mickevičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	
38.	UAB „Kogus“	Dmytro Hurtovyi	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Visagino sav., Visagino sav. kaimiškoji teritorija	
39.	UAB „Deislada“	Deimantas Obolevičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Turmanto seniūnija	
40.	UAB „Daineta“	Valentinas Dainys	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Antazavės seniūnija	
41.	UAB „Etnoamatai“	Paulius Drilinga	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Salako seniūnija	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
42.	G. Petrėno individuali veterinarijos įmonė	Gintaris Petrėnas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Suvieko seniūnija	
43.	UAB „Miškija“	Jaunius Ledzinskas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Degučių seniūnija	
44.	UAB „Aukštaitijos paslauga“	Valdas Bertaševičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Imbrado seniūnija	
45.	UAB „Rustikas“	Rasa Pacenkienė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
46.	UAB „Svaita“	Rasa Pacenkienė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
47.	UAB „Tiko automobiliai“	Martiros Amiryan	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Visagino sav., Visagino sav. kaimiškoji teritorija	
48.	UAB „Mėnesienos studija“	Laura Jankaitytė - Drilingė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Salako seniūnija	
49.	UAB „Foksas“	Aurimas Bagdonavičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	
50.	UAB „Vasaknos“	Algirdas Šiukščius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Dusetų seniūnija	
51.	Fizinis asmuo dirbantis pagal individualios veiklos liudijimą	Tomas Kokanka	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	

2 priedas. VVG kolegialaus valdymo organo (KVO) narių sąrašas

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	KVO narystės data	Papildoma informacija
1	2	3	4	5	6	7
1.	Šniukštų kaimo kartų bendrija	Audronė Kačiulienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Antazavės seniūnija	2021-06-04	Kolegialaus valdymo organo pirmininkė
2.	Zarasų rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“	Tomas Žiliukas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	2023-05-11	VVG teritorijoje veikiančios, jaunimo organizacijos atstovaujamos NVO, atstovas.
3.	Regioninė asociacija „Gyvūnų šansas“	Aliona Liachovič	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Visagino sav., Visagino sav. kaimiškoji teritorija	2023-05-11	Asociacijos, veikiančios gyvūnų gerovės užtikrinimo srityje, atstovė
4.	Zarasų krašto žmonių su negalia sąjunga	Jevgenija Baševa	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	2023-05-11	VVG teritorijoje veikiančios, asmenų turinčių negalią ir veikiančios socialinės gerovės užtikrinimo srityje, atstovė
5.	Avilių kaimo bendruomenė	Virginija Čižauskaitė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Zarasų r. sav., Imbrado seniūnija	2021-06-04	
6.	UAB „Miškija“	Jaunius Ledzinskas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Degučių seniūnija	2021-06-04	
7.	UAB „Foksas“	Aurimas Bagdonavičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	2023-05-11	
8.	UAB „Tiko automobiliai“	Martiros Amiryan	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Visagino sav., Visagino sav. kaimiškoji teritorija	2023-05-11	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	KVO narys nuo	Papildoma informacija
9.	Fizinis asmuo	Tomas Kokanka	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Zarasų r. sav., Zarasų seniūnija	2023-05-11	
10.	Zarasų rajono savivaldybė	Deimantė Rybakovaitė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Zarasų r. sav., Zarasų miesto seniūnija	2021-06-04	
11.	Visagino savivaldybė	Inga Stankevičienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Visagino savivaldybė	2023-05-11	

3 priedas. VVG administracijos darbuotojai

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
1.	VPS administravimo vadovas	Turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.	Atsako už VPS įgyvendinimą, koordinuoja, kontroliuoja, vykdo strategijos įgyvendinimą, užtikrina sėkmingą strategijos įgyvendinimą pagal veiklos planą. Palaiko glaudžius ryšius su NMA, ŽŪM, VVG tinklu, Kaimo tinklu, regiono savivalda, bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, verslininkais, rėmėjais ir kitomis organizacijomis dalinantis informacija, patirtimi sprendžiant strategijos įgyvendinimo klausimus.	Arvydas Veikšra
2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje (šis reikalavimas taikomas, jeigu VPS finansų valdymui pasitelkiama buhalterinės apskaitos paslaugas teikianti įmonė).	Tvarko Asociacijos buhalterinę apskaitą, laiku ir kokybiškai parengia ir pateikia finansines ataskaitas reikiamoms instancijoms, Asociacijos valdymo organams. Rengia VVG strategijos įgyvendinimo administravimo biudžetą, mokėjimų prašymus NMA bei informaciją projekto vadovui apie projekto biudžeto vykdymą. Dalyvauja materialinių vertybių inventorizacijų darbe. Organizuoja ir vykdo prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų procedūras. Teisės aktų nustatyta tvarka rengia viešųjų pirkimų ataskaitas. Konsultuoja vietos projekto pareiškėjus viešųjų pirkimų klausimais. Vertina vietos projektų pareiškėjų pateiktą viešųjų pirkimų dokumentaciją. Teikia reikalingą informaciją susijusią su VPS įgyvendinimu viešųjų pirkimų procedūromis Agentūrai, ŽŪM, auditoriams ir Asociacijos valdymo organams.	Danutė Baublienė
3.	VPS administratorius	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS, dvisektorių	Teikia konsultacijas vietos projektų pareiškėjams paraiškų rengimo, projektų įgyvendinimo klausimais, rengia kvietimų dokumentaciją, registruoja vietos projektų paraiškas, atlieka vietos projektų paraiškų vertinimą,	Jūratė Buičenkienė

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
		VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.	rengia medžiagą posėdžiui dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo, rengia VVG paramos sutartis, sutarties pakeitimus, vykdo įgyvendinamų projektų priežiūrą, vietos projektų patikras vietoje, vertina vietos projektų ataskaitas (įgyvendinimo metines ir galutines). Teikia reikiamą informaciją susijusią su VPS įgyvendinimu, VPS įgyvendinimo ataskaitas Agentūrai, ŽŪM ir Asociacijos valdymo organams.	
4.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Turėti aukštąjį išsilavinimą arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS, dvisektorijų VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.	Atlieka VVG teritorijos gyventojų, verslo subjektų, NVO ir viešojo sektoriaus aktyvinimą, palaiko glaudžius ryšius su NMA, ŽŪM, VVG tinklu, Lietuvos kaimo tinklu, regiono savivalda, bendruomenėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, verslo subjektais. Rengia pranešimus visuomenei apie Asociacijos vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą, kvietimus teikti paraiškas. Administruoja VVG internetinę svetainę, socialinio tinklo Facebook paskyrą, rengia, viešina ir prižiūri ten esančią informaciją. Atsako į suinteresuotiems asmenims rūpimus klausimus apie VVG vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą. Kontroliuoja, ar paramos gavėjai viešina gautą paramą, kaip numatyta Viešinimo taisyklėse.	Julija Goštautaitė-Adomavičienė

4 priedas. VPS priemonių rezultato rodikliai ir jų reikšmių pagrindimas

1. VPS priemonių rezultato rodikliai (ES bendrieji):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			1 priemonė	2 priemonė	3 priemonė	4 priemonė	5 priemonė	6 priemonė	7 priemonė
Rodiklio kodas	Rodiklis	Iš viso	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros
A	ES bendrieji rezultato rodikliai:								
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	2	1	1	0	0	0	0	0
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	9,00	5,00	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			1 priemonė	2 priemonė	3 priemonė	4 priemonė	5 priemonė	6 priemonė	7 priemonė
Rodiklio kodas	Rodiklis	Iš viso	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojamasis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	1	1	0	0	0	0	0	0
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojamasis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	1 800	0	0	200	1 600	0	0	0
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės	190	0	0	40	80	20	50	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			1 priemonė	2 priemonė	3 priemonė	4 priemonė	5 priemonė	6 priemonė	7 priemonė
Rodiklio kodas	Rodiklis	Iš viso	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros
	įtraukties projektai, skaičius								

2. **VPS rodikliai (produkto, rezultato) VPS priemonių lygiu:**

Netaikoma

Taikoma

3. **VPS priemonių rezultato rodiklių reikšmių pagrindimas:**

1	2	3	4
VPS priemonės numeris	VPS priemonė	Kiekybinis tikslas iki 2029 m.	Kiekybinio tikslo pagrindimas
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius		
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	1	Pagal priemonę planuojama paremti 5 projektus, iš kurių vienas pareiškėjas (ūkininkas) įgyvendins projektą, kuriame bus numatomos investicijos skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti.

2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	1	Pagal priemonę planuojama paremti 2 projektus, iš kurių vienas pareiškėjas įgyvendins projektą, kuriame bus numatomos investicijos skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti.
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	0	
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	0	
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	0	
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0	
7 priemonė	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtos	0	
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas		
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	5	Pagal priemonę planuojama paremti 5 projektus. DV kūrimas yra privalomas, minimalus sukurtų DV skaičius vienam VP - 1 etatas.
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	2	Pagal priemonę planuojama paremti 2 projektus. DV kūrimas yra privalomas, minimalus sukurtų DV skaičius vienam VP - 1 etatas.
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	2	Pagal priemonę planuojama paremti 2 projektus. DV kūrimas yra privalomas, minimalus sukurtų DV skaičius vienam VP - 1 etatas.
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	0	
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	0	

6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0	
7 priemonė	Tarptertorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0	
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojamasis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius		
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	1	Planuojama paremti 5 projektus. Vienas pareiškėjas įgyvendins vieną projektą. Skaičiuojami unikalūs privatūs juridiniai ir (arba) fiziniai asmenys gavę paramą verslo kūrimui (naujai sukurtos įmonės).
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	0	
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	0	
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	0	
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	0	
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0	
7 priemonė	Tarptertorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0	
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius		
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	0	
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	0	

3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	200	Pagal priemonę planuojama paremti 2 NVO socialinio verslo projektus. Skaičiuojama, kad potencialiai galintys pasinaudoti viešomis ir kitomis paslaugomis asmenys po vieno projekto įgyvendinimo bus apie 100 žm.
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	1600	Pagal priemonę planuojama paremti 8 viešųjų paslaugų plėtros projektus. Skaičiuojama, kad potencialiai galintys pasinaudoti viešomis ir kitomis paslaugomis asmenys po 1 projekto įgyvendinimo bus apie 200 žm.
5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	0	
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	0	
7 priemonė	Tarpterritorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0	
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius		
1 priemonė	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	0	
2 priemonė	Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą	0	
3 priemonė	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra	40	Pagal priemonę planuojama paremti 2 socialinio verslo projektus. Planuojama, kad naudos gavėjais bus po 20 asmenų, susiduriančių su socialine atskirtimi, kiekviename iš projektų
4 priemonė	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas	80	Pagal priemonę planuojama paremti 8 viešųjų paslaugų plėtros projektus. Vieną projektą įgyvendins vienas juridinis asmuo. Skaičiuojama, kad po 10 socialinę atskirtį patiriančių ar mažiau galimybių turinčių asmenų gali pasinaudoti viešosiomis ir kitomis paslaugomis projektuose.

5 priemonė	Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo	20	Pagal priemonę planuojama paremti 4 vietos plėtros projektus. Viena iš tikslinių grupių yra socialinę atskirtį patiriantys arba mažiau galimybių turintys asmenys. Planuojama įtraukti iš viso bent 5 asmenis.
6 priemonė	Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo	50	Pagal priemonę planuojama paremti 4 vietos plėtros projektus. Viena iš tikslinių grupių yra socialinę atskirtį patiriantys arba mažiau galimybių turintys asmenys. Planuojama įtraukti iš viso bent 10 asmenų.
7 priemonė	Tarptertorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros	0	

4. Įgyvendinant VPS planuojamų sukurti darbo vietų paskirstymas pagal amžių ir lytį:

Netaikoma

Taikoma

5 priedas. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)

Eil. Nr.	Strateginis dokumentas	VPS sąsajos pagrindimas	
1.	Zarasų rajono savivaldybės 2022 – 2030 metų strateginis plėtros planas	Zarasų rajono savivaldybės 2022 – 2030 metų strateginis plėtros planas	Zarasų - Visagino regiono 2023-2029 m. vietos plėtros strategija
		1.1 tikslas. Patrauklios ekonominės aplinkos kūrimas ir investicijų skatinimas 1.1.1 uždavinys. Gerinti verslo plėtros bei investicijų pritraukimo sąlygas 1.1.2 uždavinys. Skatinti gyventojų verslumą bei ekonominį mobilumą 1.1.2.2. priemonė <i>Teikti informacinę, techninę ir metodinę pagalbą verslininkams, verslo įmonėms, asmenims, investuotojams, ketinantiems pradėti verslą</i>	Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Numatoma skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą. Bus stengiamasi mažinti sezoniskumo įtaką verslui, didinti regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumą, išnaudojant kultūrinio, pažintinio, patyriminio, sveikatinimo ir kitokio turizmo potencialą, kuriant naujas paslaugas ir plečiant esamas. Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo Numatoma didinti NVO ir verslo sektoriaus atsparumą, gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą, skatinti verslumą per įgyvendinamus projektus organizuoti mokymus ir gerosios patirties išvykas.
		1.2 tikslas. Turizmo vystymas ir kurortinė plėtra 1.2.1 uždavinys. Stiprinti kurortinį ir turizmo potencialą 1.2.2 uždavinys. Pritaikyti gamtos, istorinius ir kultūros paveldo objektus turizmui 1.2.3 uždavinys. Vystyti turizmo paslaugų rinkodarą ir informacinę sklaidą	Priemonė. Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą Numatoma skatinti darnią ekonominę regiono plėtrą. Bendradarbiavimo projektuose, ypatingai turizmo paslaugų teikėjų tarpe, svarbus bendradarbiavimo aspektas teikiant paslaugas, naujas paslaugas ir plečiant esamas, kuriant klasterius ir tuo didinant regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumą.
		1.3 tikslas. Pažangaus žemės ūkio vystymas bei kaimo plėtra 1.3.1 uždavinys. Modernizuoti žemės ūkiui reikalingą infrastruktūrą, skatinti pažangų ūkininkavimą 1.3.1.2.priemonė <i>Vystyti ir skatinti ekologinių žemės ūkio šakų atsiradimą ir plėtrą</i> 1.3.1.3 priemonė <i>Skatinti vietinio maisto sistemų atsiradimą ir plėtojimą</i> 1.3.2 uždavinys. Plėtoti alternatyvias veiklas kaime	Priemonė. Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą Bus siekiama stiprinti vietos gamintojų konkurencingumą per tarpusavio bendradarbiavimą vykdant vietoje užaugintos žemės ūkio produkcijos perdirbimą ir (ar) trumpos maisto tiekimo grandinės produktų gamybą ir rinkodarą. Bus skatinama tvari gamyba ir vartojimas, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas, didinamas gyventojų užimtumas.

		<p>1.3.2.1. priemonė <i>Vykdyti kaimiškų vietovių gyventojų verslumą bei alternatyvias žemės ūkiui veiklas kaime skatinančius mokymus</i></p> <p>1.3.2.2. priemonė <i>Teikti metodinę pagalbą fiziniams asmenims dėl paramos kaimo vietovėse</i></p> <p>1.3.2.4. priemonė <i>Dalyvauti Sumanaus kaimo projektuose ir iniciatyvose</i></p>	<p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo <i>Per vietos projektus bus organizuojami mokymai, projektų gerosios patirties išvykos. Įgytos žinios padidintų iniciatyvas kuriant verslą ar teikiant naujas paslaugas.</i></p>
		<p>2.1 tikslas. Aukštos ugdymo kokybės ir besimokančios visuomenės plėtra 2.1.3 uždavinys. Skatinti mokymąsi visą gyvenimą</p>	<p>Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo</p>
		<p>2.4 tikslas. Saugios socialinės aplinkos gyventojams plėtojimas 2.4.1 uždavinys. Modernizuoti socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūrą, optimizuoti jų tinklą 2.4.2 uždavinys. Kokybiškų, prieinamų, lengvai pasiekiamų bei kompleksinių socialinių paslaugų plėtra 2.4.3 uždavinys. Skatinti socialinę integraciją ir mažinti socialinę atskirtį 2.4.4 uždavinys. Kurti palankią vaikui ir šeimai aplinką</p>	<p>Priemonė. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra <i>Numatoma didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą, gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti socialinio verslo projektus.</i> <i>Bus skatinamas kaimo žmonių užimtumas, didinamas įvairių paslaugų prieinamumas. Į socialinio verslo vykdymą įtraukiami asmenys iš socialiai pažeidžiamų asmenų grupių. Socialinio verslo teikiamų paslaugų gavėjai - mažiau galimybių turintys asmenys</i> <i>Vykdančios ekonomines veiklas, susijusias su socialinių paslaugų teikimu bus stiprinamas NVO atsparumas.</i></p>
		<p>3.2 tikslas. Efektyvios ir modernios inžinerinio aprūpinimo sistemos vystymas 3.2.1 uždavinys. Vystyti žaliąją energetiką, diegti energiją tausojančias priemones, skatinti darnų išteklių naudojimą</p>	<p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. <i>Numatoma skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą. Planuojami projektų prioritetai kurie vystys žaliąją energetiką, diegs energiją tausojančias priemones ir darnų išteklių naudojimą ir inovacijas.</i></p>
		<p>3.3. tikslas. Aplinkos kokybės gerinimas ir kraštovaizdžio išsaugojimas 3.3.1. uždavinys. Plėtoti atliekų surinkimo sistemą, skatinti atliekų perdirbimą 3.3.2 uždavinys. Didinti kraštovaizdžio patrauklumą, gerinti miesto ir kaimo gyvenamąją aplinką</p>	<p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Priemonė. Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo</p>

		<p>4.1 tikslas. Efektyvus, į gyventojų ir verslo poreikius orientuotas valdymas</p> <p><i>4.1.2 uždavinys. Skatinti modernių technologijų naudojimą viešųjų paslaugų administravimo srityje</i></p> <p><i>4.1.4 uždavinys. Stiprinti partnerystes ir tarp institucinių bendradarbiavimą</i></p>	<p>Priemonė. Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas</p> <p>Priemonė. Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo Stiprinama partnerystė tarp vietos valdžios, verslo ir NVO sektorių siekiant darnaus ekonominio regiono vystymosi.</p> <p>Priemonė. Tarptertorinis VVG bendradarbiavimas, siekiant ekonominės regiono plėtros</p>
		<p>4.2 tikslas. Nevyriausybinių sektoriaus įtrauktis į viešąjį valdymą didinimas</p> <p><i>4.2.1 uždavinys. Skatinti nevyriausybinių ir bendruomeninių organizacijų dalyvavimą viešajame valdyme ir viešųjų paslaugų teikime</i></p> <p><i>4.1.2.4. priemonė Dalinai finansuoti Vietos veiklos grupių (toliau-VVG) strategijų įgyvendinimą</i></p>	<p>Priemonė. Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas</p> <p>Priemonė. Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo Stiprinama partnerystė tarp vietos valdžios, verslo ir NVO sektorių siekiant darnaus ekonominio regiono vystymosi.</p>
2.	<p>Visagino savivaldybės 2023 - 2030 metų strateginis plėtros planas</p>	<p>Visagino savivaldybės 2023 -2030 metų strateginis plėtros planas</p> <p>1 PRIORITETINIS TIKSLAS. KONKURENCINGO VERSLO SKATINIMAS IR VIETINĖS EKONOMIKOS TVARI PLĖTRA</p> <p>1.1.Uždavinys. Gerinti investicinės aplinkos patrauklumą ir didinti ekonominį potencialą</p> <p>1.2.Uždavinys. Didinti turistinį savivaldybės patrauklumą, teikiant viešąsias paslaugas bei plėtojant viešąjį turizmo infrastruktūrą</p>	<p>Zarasų - Visagino regiono 2023-2029 m. vietos plėtros strategija</p> <p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Numatoma skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą. Bus stengiamasi mažinti sezoniškumo įtaką verslui, didinti regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumą, išnaudojant kultūrinio, pažintinio, patyriminio, sveikatinimo ir kitokio turizmo potencialą, kuriant naujas paslaugas ir plečiant esamas.</p> <p>Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo Per vietos projektus bus <i>organizuojami mokymai, projektų gerosios patirties išvykos. Įgytos žinios padidintų iniciatyvas kuriant verslą ar teikiant naujas paslaugas</i></p>

		<p>2 PRIORITETINIS TIKSLAS. SOCIALINĖS GEROVĖS KŪRIMAS SUMANIAI, PAŽANGIAI, BESIMOKANČIAI, MODERNIAI IR LAIMINGAI BENDRUOMENEI</p> <p>2.5. Uždavinys. Didinti socialinę įtrauktį ir skatinti socialinę atsakomybę</p> <p>2.7. Uždavinys. Gyventojų socialinio, pilietinio aktyvumo, dalyvavimo savanoriškoje, visuomeninėje veikloje, tarpusavio pasitikėjimo, bendruomenės socialinės atsakomybės ir įsitraukimo didinimas</p>	<p>Priemonė. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra Numatoma didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą, gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti socialinio verslo projektus. <i>Bus skatinamas kaimo žmonių užimtumas, didinamas įvairių paslaugų prieinamumas. Į socialinio verslo vykdymą įtraukiami asmenys iš socialiai pažeidžiamų asmenų grupių. Socialinio verslo teikiamų paslaugų gavėjai - mažiau galimybių turintys asmenys</i></p> <p>Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo Per vietos projektus bus organizuojami mokymai, projektų gerosios patirties išvykos. Įgytos žinios padidintų iniciatyvas kuriant verslą ar teikiant naujas paslaugas</p> <p>Priemonė. Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas ir (ar) kokybės gerinimas</p>
3.	2022–2030 m. Utenos regiono plėtros planas	<p>2022–2030 m. Utenos regiono plėtros planas</p> <p>1 tikslas. Gerinti socialinių, sveikatos priežiūros, švietimo paslaugų kokybę ir prieinamumą 1.1 Uždavinys. Pagerinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų infrastruktūrą, išplėsti paslaugų spektrą, pagerinti jų kokybę ir prieinamumą</p> <p>1.3 Uždavinys. Padidinti formalaus ir neformalaus švietimo paslaugų kokybę ir sumažinti pasiekiamumo netolygumus regione</p>	<p>Zarasų - Visagino regiono 2023-2029 m. vietos plėtros strategija</p> <p>Priemonė. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra Numatoma didinti viešųjų ir privačių paslaugų pasiūlą ir prieinamumą, gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti socialinio verslo projektus. <i>Bus skatinamas kaimo žmonių užimtumas, didinamas įvairių paslaugų prieinamumas. Į socialinio verslo vykdymą įtraukiami asmenys iš socialiai pažeidžiamų asmenų grupių. Socialinio verslo teikiamų paslaugų gavėjai - mažiau galimybių turintys asmenys</i></p> <p>Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo Per vietos projektus bus organizuojami mokymai, projektų gerosios patirties išvykos. Įgytos žinios padidintų iniciatyvas kuriant verslą ar teikiant naujas paslaugas</p>

		<p>3 tikslas. Prisidėti prie investicinės aplinkos patrauklumo ir bendrų turizmo paslaugų vystymo</p> <p>3.1 Uždavinys. Išplėsti investicijoms ir verslo vystymui palankią aplinką</p> <p>3.2 Uždavinys. Modernizuoti turizmo paslaugų infrastruktūrą ir sukurti bendrą turizmo rinkodarą</p>	<p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Numatoma skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą. Bus stengiamasi mažinti sezoniškumo įtaką verslui, didinti regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumą, išnaudojant kultūrinio, pažintinio, patyriminio, sveikatinimo ir kitokio turizmo potencialą, kuriant naujas paslaugas ir plečiant esamas.</p> <p>Priemonė. Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą Bus siekiama stiprinti vietos gamintojų konkurencingumą per tarpusavio bendradarbiavimą vykdant vietoje užaugintos žemės ūkio produkcijos perdirbimą ir (ar) trumpos maisto tiekimo grandinės produktų gamybą ir rinkodarą. Bus skatinama tvari gamyba ir vartojimas, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas, didinamas gyventojų užimtumas.</p> <p>Priemonė. Bendradarbiavimo rėmimas, siekiant darnaus regiono vystymosi ir gyvenimo kokybės kaime gerinimo.</p>
3.	<p>Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)</p> <p>Tikslas PADIDINTI GEROVĘ BJRS politikos sritis TURIZMAS</p>	<p>VVG VPS tema: Ekonominė regiono plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas</p> <p>ES Baltijos jūros regiono strategija</p> <p>Tikslas. PADIDINTI GEROVĘ. Politikos sritis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Turizmas. ✓ Inovacijos. ✓ Švietimas. <p>Kompleksinė tema.</p> <ul style="list-style-type: none"> • inovacijos – išnaudoti visas regiono mokslinių tyrimų, inovacijų ir MVĮ galimybes, naudojantis bendrąja skaitmeninio turinio rinka kaip talentų ir investicijų pritraukimo šaltiniu; • turizmas – didinti makroregiono sanglaudą skatinant turizmą 	<p>Zarasų - Visagino regiono 2023-2029 m. vietos plėtros strategija</p> <p>Priemonė. Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra. Numatoma skatinti tvarią ir darnią ekonominę regiono plėtrą, didinti gyventojų socialinę įtrauktį, užimtumą ir skatinti verslumą. Planuojami projektų prioritetai kurie vystys žaliają energetiką, diegs energiją tausojančias priemones ir darnų išteklių naudojimą ir inovacijas.</p> <p>Priemonė. Verslumo ir užimtumo mokymai, siekiant socialinės integracijos, skurdo mažinimo ir užimtumo didinimo</p> <p>Priemonė. Įtrauki ekonominė regiono plėtra, skatinant ūkio subjektų bendradarbiavimą</p>

		Keturiais horizontaliaisiais veiksmais daugiausia dėmesio skiriama gebėjimų stiprinimui, klimato kaitai, bendradarbiavimui su kaimyninėmis ES nepriklausančiomis šalimis ir teritorijų planavimui.	Numatoma skatinti darnią ekonominę regiono plėtrą. Bendradarbiavimo projektuose, ypač turizmo paslaugų teikėjų tarpe, svarbus bendradarbiavimo aspektas teikiant paslaugas, naujas paslaugas ir plečiant esamas, kuriant klasterius ir tuo didinant regiono, kaip turistinės vietovės patrauklumą.
4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	<i>Netaikoma</i>	

6 priedas. VPS rengimo metu gautų pastabų suvestinė

Eil. Nr.	Pastabos autorius (vardas, pavardė, organizacija), gavimo būdas (žodžiu, raštu, VPS pristatymo, susitikimo metu ar pan.)	Pastabos gavimo data	Pastaba	VVG atsakymas ir veiksmai reaguojant į pastabą
1	2	3	4	5
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

7 priedas. Šaltiniai

- [1] – Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis.
- [2] - Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis.
- [3] - Lietuvos statistikos departamentas <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-gyventojai-2022/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis>).
- [4] - Lietuvos statistikos departamentas <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4afc61cc-bdb7-435f-9041-f8ba09de5b24#/>
- [5] - Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f81e0c96-7117-4986-b062-f64accddd256#/>
- [6] - Lietuvos statistikos departamentas, [https://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?hash=198afb75-03e3-483b-9f52-ac7db10ee354# /](https://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?hash=198afb75-03e3-483b-9f52-ac7db10ee354#/)
- [7] – LR Užimtumo tarnybos duomenis. <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>
- [8] – LR Užimtumo tarnybos duomenis. <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>
- [9] – Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-gyventojai-2022/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis>).
- [10] – Zarasų rajono savivaldybės administracijos seniūnijų duomenis. https://www.zarasai.lt/veiklos-ataskaitos_197
- [11] – Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-gyventojai-2022/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis>
- [12] – Zarasų rajono savivaldybės administracijos seniūnijų duomenis. https://www.zarasai.lt/veiklos-ataskaitos_197
- [13] – Zarasų rajono savivaldybės administracijos seniūnijų duomenis. https://www.zarasai.lt/veiklos-ataskaitos_197
- [14] – Lietuvos Statistikos departamento duomenis. [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=37cb62dd-a49f-4d80-96ab-0275c48d9a8a#/\)](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=37cb62dd-a49f-4d80-96ab-0275c48d9a8a#/)
- [15] – Lietuvos Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=1d698b14-3133-4849-9e2e-45ab257abee3#/>
- [16] – Statistikos departamento duomenis <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4de25ccf-d9d0-4a9f-81bd-bec607a23712#/>
- [17] – Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis.
- [18] - Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-regionai-2021/zmones/demografija#gyventojai>
- [19] - Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis. [https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=58bdd9a5-b274-42c9-98d0-cd83c5724724#/\)](https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=58bdd9a5-b274-42c9-98d0-cd83c5724724#/)
- [20] – Lietuvos statistikos departamento 2021 m. visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=3bbc8159-78aa-4ead-8577-bd9b7d082bf6#/>
- [21] – Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?hash=198afb75-03e3-483b-9f52-ac7db10ee354#/>
- [22] – Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f81e0c96-7117-4986-b062-f64accddd256#/>.
- [23] – Lietuvos statistikos departamentas <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f81e0c96-7117-4986-b062-f64accddd256#/>.
- [24] – Statistikos departamento duomenimis. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=7760f753-75de-4c8f-884a-a7145734eda1#/>
- [25] – Zarasų rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenis [https://www.zarasai.lt/userfiles/Elektroninio+dokumento+nuora%C5%A1as%20\(3\).pd](https://www.zarasai.lt/userfiles/Elektroninio+dokumento+nuora%C5%A1as%20(3).pd)
- [26] - Visagino savivaldybės socialinės paramos skyriaus duomenis <https://www.visaginas.lt/doclib/ecpgmnujldxaaxppskaxk9ucwqxvhte>

- [27] – Zarasų rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenimis <https://www.zarasai.lt/informacija-zarasu-rajono-savivaldybes-administracijos-socialines-paramos-skyrimo>
- [28] - Visagino savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenis <https://www.visaginas.lt/doclib/ecpgmnujldxaaxppskaxk9ucwqxvhte>
- [29] – Zarasų rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenimis <https://www.zarasai.lt/informacija-zarasu-rajono-savivaldybes-administracijos-socialines-paramos-skyrimo>
- [30] – Visagino savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenis <https://www.visaginas.lt/doclib/ecpgmnujldxaaxppskaxk9ucwqxvhte>
- [31] – Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2022/zmones/gyvenimo-kokybe#soc.%20apsauga>)
- [32] – Statistikos departamento duomenimis [https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2022/apie-leidiniai \) 2021](https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2022/apie-leidiniai) 2021)
- [33] – *Zarasų rajono savivaldybės Pirminės sveikatos priežiūros centro duomenis*
- [34] - Statistikos departamento duomenis. [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e560ec90-701a-47e5-9481-6fa0fcd4b98f#/#/](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e560ec90-701a-47e5-9481-6fa0fcd4b98f#/)
- [35] – Statistikos departamento duomenis. [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e560ec90-701a-47e5-9481-6fa0fcd4b98f#/#/](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e560ec90-701a-47e5-9481-6fa0fcd4b98f#/)
- [36] – Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenis. <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>
- [37] – Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenis. <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>
- [38] - Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=10690854>
- [39] - Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2022/ekonomika/ukis-ir-finansai#TUI>
- [40] – Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2022/ekonomika/ukis-ir-finansai#TUI>
- [41] – Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės informacija. <http://www.zarasai.vvg.lt/projektine-veikla/igyvendinti-vietos-projektai/>
- [42] – Žemės ūkio informacijos ir kaimo plėtros centro duomenis <https://www.vic.lt/ppis/statistine-informacija/>
- [43] – Žemės ūkio informacijos ir kaimo plėtros centro duomenis <https://www.vic.lt/ppis/statistine-informacija/>
- [44] – Žemės ūkio informacijos ir kaimo plėtros centro duomenis <https://www.vic.lt/ppis/statistine-informacija/>
- [45] – Valstybinės vartotojų teisių apsaugos agentūros duomenis <https://www.vvtat.lt/vartojimo-paslaugos/turizmo-paslaugos/turizmo-paslaugu-teikejai/128>
- [46] – Zarasų verslo ir informacijos centro duomenimis <https://www.visitzarasai.lt/lt/apgyvendinimas>
- [47] – Visagino savivaldybės 2023-2030 m. Strateginiam plėtros planui parengti atliktos esamos situacijos analizės projektas. [file:///C:/Users/Vartotojas/Desktop/startegija,%202023-04-24/Visaginas%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vartotojas/Desktop/startegija,%202023-04-24/Visaginas%20(1).pdf)
- [48] – Kaimo verslo ir plėtros agentūros duomenimis 2023 m. pradžios duomenis. <https://www.litfood.lt/veiklos-sritys/socialinis-bendradarbiavimas/kaimo-bendruomenes/>
- [49] - Zarasų rajono savivaldybės socialinės paramos skyriaus duomenis (šaltinis: http://www.zarasai.lt/informacija-zarasu-rajone-veikiancios-socialines-paslaugas-teikiancios-istaigos_230)
- [50] - Zarasų – Visagino regiono vietos veiklos grupės surinkta informacija,
- [51] - Lietuvos statistikos departamento duomenis [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f81e0c96-7117-4986-b062-f64accddd256#/#/](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f81e0c96-7117-4986-b062-f64accddd256#/)
- [52] - LR Užimtumo tarnybos duomenis <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

- [53] - LR Užimtumo tarnybos duomenis <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>
- [54] - Valstybinės mokesčių inspekcijos pateikti duomenis
- [55] - *VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros duomenis.* <https://www.litfood.lt/veiklos-irytys/socialinis-bendradarbiavimas/kaimo-bendruomenes/>
- [56] - Zarasų rajono bendruomenių asociacijos pateikti duomenis.
- [57]- Zarasų rajono savivaldybės Švietimo ir kultūros skyriaus duomenis. https://www.zarasai.lt/informacija-pradines-mokyklos_310
- [58] - Zarasų rajono savivaldybės Švietimo ir kultūros skyriaus duomenis. [https://www.zarasai.lt/userfiles/Elektroninio+dokumento+nuora%C5%A1as%20\(3\).pdf](https://www.zarasai.lt/userfiles/Elektroninio+dokumento+nuora%C5%A1as%20(3).pdf)
- [59] - Zarasų rajono savivaldybės švietimo stebėsenos rodikliai. https://www.zarasai.lt/userfiles/Zarasu%20svietimo%20stebesenos%20rodikliai_uz%202021%20metus.pdf
- [60] - Zarasų rajono savivaldybės švietimo stebėsenos rodikliai. https://www.zarasai.lt/userfiles/Zarasu%20svietimo%20stebesenos%20rodikliai_uz%202021%20metus.pdf
- [61] - Zarasų profesinė mokykla. <https://www.zarasupm.lt/mokyklos-dokumentai/>
- [62] - Zarasų rajono savivaldybės Švietimo ir kultūros skyriaus duomenis. (http://www.zarasai.lt/userfiles/Zarasu%20svietimo%20stebesenos%20rodikliai_uz%202021%20metus.pdf)
- [63] - Zarasų rajono savivaldybės Švietimo ir kultūros skyriaus duomenis. (http://www.zarasai.lt/userfiles/Zarasu%20svietimo%20stebesenos%20rodikliai_uz%202021%20metus.pdf)
- [64] - Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis. <http://www.svis.smm.lt/neformalus-vaikusvietimas-2/>
- [65] - Zarasų rajono savivaldybės Švietimo ir kultūros skyriaus duomenis. (http://www.zarasai.lt/userfiles/Zarasu%20svietimo%20stebesenos%20rodikliai_uz%202021%20metus.pdf)
- [66] - https://www.zarasai.lt/informacija-zarasu-rajone-veikiancios-socialines-paslaugas-teikiancios-istaigos_23
- [67] - Zarasų rajono savivaldybės socialinių paslaugų planas 2022 m. <https://www.zarasai.lt/userfiles/Socialini%C5%B3%20paslaug%C5%B3%20planas%202022%20metus.pdf>
- [68] - Zarasų rajono savivaldybės socialinių paslaugų planas 2022 m. <https://www.zarasai.lt/userfiles/Socialini%C5%B3%20paslaug%C5%B3%20planas%202022%20metus.pdf>
- [69] - Zarasų kultūros centro metinės veiklos ataskaitos 2018-2021 m.
- [70] - Kultūros centras „Dusetų dailės galerija“ <https://www.dusetukultura.lt/kulturoscentras/> .
- [71] – Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka. <https://zarasubiblioteka.lt/veiklos-ataskaitos/>
- [72] - Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka. <https://zarasubiblioteka.lt/veiklos-ataskaitos/>
- [73] - Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka. <https://zarasubiblioteka.lt/veiklos-ataskaitos/>
- [74] - Zarasų krašto muziejus. www.zarasumuziejus.lt
- [75] – Zarasų turizmo ir verslo informacijos centras. <https://www.visitzarasai.lt/lt/lankytinos-vietos/muziejai-ekspozicijos-galerijos>
- [76] - Zarasų rajono savivaldybės administracija. https://www.zarasai.lt/kulturos-paveldas_288
- [77] - Visagino savivaldybės administracija. <https://www.visaginas.lt/teritoriju-planavimas-ir-statyba/kulturos-paveldo-objektai/327>
- [78] - www.tautinispaveldas.lt
- [79] - www.tautinispaveldas.lt
- [80] – Zarasų turizmo ir verslo informacijos centras. <https://www.visitzarasai.lt/lt/poilsis-ir-pramogos/edukacines-programos/vajasiskio-kaimo-bendromenes-teminis-senoliu-kaimas>
- [81] – Zarasų rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras. https://zarasupspc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=1

- [82] - Zarasų rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras. https://zarasupspc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=1
- [83] - Zarasų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. https://www.zarasai.lt/informacija-visuomenes-sveikata_631
- [84] - Statistikos departamento duomenis. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R701#/>
- [85] - Zarasų rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras. https://zarasupspc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=1
- [86] - Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariatas. <https://utena.policija.lrv.lt/uploads/utena.policija/documents/files/2021%20m%20ataskaitine%20Pa%20zuma>
- [87] - Informatikos ir ryšių departamento prie LR Vidaus reikalų ministerijos. <https://www.ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nvzr-nusikalstamumas-pagal-savivaldybes?year>
- [88] - Zarasų priešgaisrinės saugos tarnyba. <http://www.zarasai.lt/zarasu-priesgaisrines-apsaugos-tarnyba>
- [89] Kūno kultūros ir sporto departamento prie LR vyriausybės. <https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika>
- [90] - Kūno kultūros ir sporto departamento prie LR vyriausybės. <https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika>
- [91] - Zarasų rajono savivaldybės administracija. https://www.zarasai.lt/sporto-klubai_228
- [92] - Nacionalinės žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos. <https://www.nzt.lt/go.php/lit/Lietuvos-respublikos-zemes-fonda>
- [93] - <https://www.ekoagros.lt/atnaujintas-interaktyvus-ekologiniu-ukiu-zemelapis>
- [94] - Nacionalinės žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos. <https://www.nzt.lt/go.php/lit/Lietuvos-respublikos-zemes-fonda>
- [95] - <https://www.ekoagros.lt/atnaujintas-interaktyvus-ekologiniu-ukiu-zemelapis>
- [96] - LR ežerų klasifikatorius, LR tvenkinių klasifikatorius, LR upių klasifikatorius <https://uetk.am.lt>
- [97] - Zarasų turizmo ir verslo informacijos centras. <https://www.visitzarasai.lt/lt/lankytinos-vietos/top-lankomiausi-turizmo-objektai-zarasu-rajone/stelmuzes-azuolas>
- [98] – UAB „Zarasų vandenys“ <https://www.zarasuvandenys.lt/vandentiekis.html>
- [99] – LR sveikatos ministerija. <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/2012-m-geriamojo-vandens-saugos-ir-kokybes-situacijos-apzvalga-lietuvoje>.
- [100] - UAB „Visagino energija“ <https://www.visaginoenergija.lt/uslugi/>
- [101] - <https://pamatyklietuvoje.lt/details/antalieptes-hidroelektrine/1010>
- [102] - „Zarasų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas iki 2030 m.“ https://www.zarasai.lt/naujiena_zarasu-rajono-savivaldybes-atsinaujinanciu-istekliu-energijos-naudojimo-pletros-veiksmu-planas-iki-2030-m_14034
- [103] - Lietuvos energetikos agentūra. 2020 metų savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas. <https://www.ena.lt/nn2-nens-sav-vert/>
- [104]- Zarasų-Visagino regiono VVG <http://www.zarasai.vvg.lt/renginiai/rengiant-2023-2027-m-strategija-ypatingas-demesys-socialiniai-sriciai/>
- [105] - aym8eqqgpc1xbfw1swynt4rm8jehwzch (visaginas.lt)
- [106] - nutarimas_2020_O3E-488.pdf (regula.lt)
- [107] - [Strategija | Zarasai VVG](http://Strategija|ZarasaiVVG)